ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)

ปริญญา

ภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาศาสตร์

สาขา **ภาควิชา**

เรื่อง วัจนกรรมและการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

Speech Acts and Cohesion in Constitution

นามผู้วิจัย นางสาวสุวิมล สดสะอาด

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(อาจารย์นัทธ์ชนัน นาถประทาน, อ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

วัจนกรรมและการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

Speech Acts and Cohesion in Constitution

โดย

นางสาวสุวิมล สดสะอาด

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุวิมล สดสะอาด 2557: วัจนกรรมและการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน, Ph.D. 134 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกประเภทวัจนกรรม วิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม และวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยอาศัยแนวคิดของ Austin (1962) และ Searle (1969) ในการจำแนกประเภทวัจนกรรมและวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม และแนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) ในการวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความ

ผลจากการวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ประเด็น ในประเด็นแรกเรื่องการจำแนกประเภทวัจนกรรมพบว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญมีการใช้วัจนกรรม 5 ประเภทเรียงตามลำดับได้ดังนี้ วัจนกรรมการบังคับ วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการห้าม วัจนกรรมการอนุญาต และวัจนกรรมการยืนยัน ประเด็นที่สองเรื่องรูปแบบวัจนกรรมพบโครงสร้างวัจนกรรม 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 4 พบมากเป็นอันดับหนึ่ง มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียว ตามด้วยรูปแบบที่ 1 มีโครงสร้างเป็นส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนา รูปแบบที่ 2 มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง และรูปแบบที่ 3 พบน้อยที่สุด มีโครงสร้างเป็นส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง โดยส่วนแสดงเจตนาพบทั้งส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดและส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ขณะที่ส่วนเสริมหน้าพบถ้อยคำ 4 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ และหัวเรื่อง ส่วนถ้อยคำที่ปรากฏในส่วนเสริมหลังพบ 5 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ ข้อยกเว้น และการแจกแจงรายละเอียด และประเด็นสุดท้ายเรื่องการเชื่อมโยงความพบกลไกการเชื่อมโยงความ 5 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงพบ 3 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงหน่วยนาม การอ้างถึงอนุพากย์และประโยค และการอ้างถึงข้อความ การละพบเพียงการละหน่วยนาม จำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน และการละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม การเชื่อมพบ 11 ลักษณะ ได้แก่ แบบคล้อยตาม แบบขัดแย้ง แบบแสดงทางเลือก แบบแสดงเหตุ แบบแสดงเวลา แบบเงื่อนไข แบบขยายความ แบบแสดงวัตถุประสงค์ แบบแจกแจง แบบตัดตอนหรือแยกส่วน และแบบแสดงข้อยกเว้น การเชื่อมโยงคำศัพท์พบ 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน และการใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ และการซ้ำพบ 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำคำ และการซ้ำโครงสร้าง

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Suwimon Sodsa-ad 2014: Speech Acts and Cohesion in Constitution. Master of Arts (Applied Linguistics), Major Field: Applied Linguistics, Department of Linguistics. Thesis Advisor: Miss Umaporn Sungkaman, Ph.D. 134 pages.

The objectives of this study were to classify the speech acts, analyze the speech act forms and analyze cohesion found in constitutional law of Kingdom of Thailand. The subject law used in this study was Constitution Law of Kingdom of Thailand B.E. 2540 (1997) and the one of B.E. 2550 (2007). In this study, the conceptual framework developed by Austin (1962) and on that of Searle (1969) were used to classify and analyze speech act and speech act forms, while the conceptual framework of Halliday and Hasan (1976) was employed to analyze cohesion.

The results were revealed in three aspects : based on the constitutional law classification, it relied on five respects of speech acts, including compeling, informing, prohibition, permission, and assertion.

According to the analysis of the speech act forms, there were four forms. The fourth form, which was found most, stated head act followed by the first form, which stated back supportive move; the second form comprised head act followed by back supportive move; the third form, which was least found, comprised head supportive move followed by head act and back supportive move, in which head act was explicitly and implicitly stated, while head supportive move showed four speeches: condition, reference, intension, and topic. The back supportive move included condition, reference, intention, exception, and description.

According to the cohesion analysis, there were five types of cohesion. The findings showed three types of reference, including nominal reference, clausal reference and discoursal reference; ellipsis was found in two types: omission of noun in subject position and omission of noun in object position. Conjunction was found in 11 forms: additional relation, oppositional relation, alternative relation, casual relation, temporal relation, conditional relation, restating relation, purpose relation, classification relation, conceding relation, and exception relation. However, lexical cohesion was found in two forms: superordinate and meronymy and co-meronymy. Reiteration cohesion was found in two forms: repetition and parallel structure.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.อุมาภรณ์ สังขมาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.นัทธ์ชนัน นาถประทาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยชี้แนะแนวทาง เป็นแรงกระตุ้น ผลักดันและคอยประคับประคองจนกระทั่งงานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชไมภัค เตชัสอนันต์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสอบวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว ผู้ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งให้ผู้วิจัยสามารถฟันฝ่าอุปสรรค ความท้อ และมีความเพียรจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ญาติพี่น้องทุกท่าน รวมถึงคุณรัศมี รักงาม ที่คอยถามไถ่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

สุวิมล สดสะอาด

เมษายน 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (4)

คำอธิบายศัพท์สัญลักษณ์ และอักษรย่อ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1
- ความสำคัญของปัญหา 1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4
- ขอบเขตของการวิจัย 4
- ประโยชน์ที่ได้รับ 4
- นิยามศัพท์ 4

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 6
- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 6
- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 14

บทที่ 3 วิธีการวิจัย 43
- แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย 43
- การศึกษานำร่อง 44
- การศึกษาวิจัย 48
- การสรุป การอภิปรายผล และการให้ข้อเสนอแนะ 52

บทที่ 4 ผลการศึกษา 53
- ประเภทวัจนกรรม 53
- รูปแบบวัจนกรรม 64
- การเชื่อมโยงความ 98

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 124
บทสรุป 124
การอภิปรายผล 125
ข้อเสนอแนะ 128

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 129

ประวัติการศึกษา และการทำงาน 134

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เงื่อนไขเหมาะสม (Felicity condition) ของวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ	46
2	แสดงค่าร้อยละของวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ	53
3	แสดงค่าร้อยละของรูปแบบวัจนกรรม	65

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบโครงสร้างวัจนกรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	64

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำอธิบายสัญลักษณ์ และอักษรย่อ

ถ.	=	ถ้อยคำที่
ม.	=	มาตรา
รธน.2540	=	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
รธน.2550	=	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
ว.	=	วรรคที่
( )	=	ส่วนเสริมหน้า และ ส่วนเสริมหลัง
[ ]	=	ส่วนแสดงเจตนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในการกล่าวถ้อยคำของมนุษย์แต่ละครั้งจะมีการกระทำบางสิ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการกล่าวถ้อยนั้นเสมอ เช่น เมื่ออาจารย์เดินเข้าไปในห้องเรียนและพูดว่า “ห้องนี้ร้อนจัง” นักศึกษาที่นั่งอยู่ในห้องก็รีบลุกขึ้นไปลดอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศ หรือไม่ก็ลุกขึ้นไปเปิดหน้าต่างให้เปิดกว้างกว่าเดิม จะเห็นได้ว่า ถ้อยคำที่อาจารย์กล่าวออกมาทำหน้าที่แสดงการกระทำด้วยการสั่งหรือการขอร้องไปพร้อม ๆ กับการกล่าวถ้อยคำ (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2552: 77) แนวคิดนี้เรียกว่า วัจนกรรม โดยออสตินกล่าวว่าถ้อยคำทุกถ้อยคำไม่เพียงแต่บอกถึงข้อความที่อ้างถึง แต่ยังใช้เพื่อก่อให้เกิดการกระทำ กล่าวคือผู้พูดไม่ได้เพียงใช้ภาษาเพื่อสื่อความ แต่ยังใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วย (กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ และ ธีรนุช โชคสุวณิช, 2551: 94 – 96)

การใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ นอกจากจะปรากฏในภาษาพูดแล้ว ในภาษาเขียนก็ปรากฏการใช้ภาษาเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วย แม้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญก็เช่นกัน กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหรือกติกาสูงสุดที่ใช้ในการปกครองและบริหารประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า 70 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญรวมทั้งสิ้น 18 ฉบับ โดยที่แต่ละฉบับจะมีกระบวนการจัดทำหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามเจตนารมณ์ของผู้ปกครอง กฎหมายรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร ในฐานะที่รัฐเป็นฝ่ายปกครอง รัฐจึงต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อใช้บังคับควบคุมความประพฤติของพลเมืองในรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย (พิมพา จิตตประสาทศีล, 2548: 7) ตัวบทกฎหมายที่ถูกตราขึ้นนี้จึงจัดว่าเป็นวัจนกรรม เนื่องจากผู้บัญญัติกฎหมายได้กระทำการต่าง ๆ ผ่านทางรูปภาษาในมาตราต่าง ๆ อาทิ การสั่ง การห้าม การอนุญาต และเนื่องด้วยกฎหมายมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ความจำเป็นในการเรียนรู้กฎหมายจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีตามกฎหมาย (พิมพา จิตตประสาทศีล, 2548: 1) โดยจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์ที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า “ความไม่รู้กฎหมาย ไม่เป็นข้อแก้ตัว” (จรินทร์ สุวรรณโชติ, 2537: 15) แต่คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ภาษากฎหมายไทยล้วนใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหาร และถ้อยคำภาษาโบราณที่ไม่ได้ใช้อย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน ถ้อยคำหรือภาษากฎหมายจึงจำกัดขอบเขตเฉพาะผู้ศึกษากฎหมายเท่านั้น (กิตติบดี ใยพูล, 2546: 3) การทำความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายจึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ประเภทและรูปแบบวัจนกรรม รวมถึงลักษณะการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันอาจจะมีส่วนช่วยให้การทำความเข้าใจภาษากฎหมายทำได้ง่ายยิ่งขึ้น กล่าวคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายสาขาหนึ่งของกฎหมายมหาชนที่มีวัตถุประสงค์ในการวางระเบียบการปกครองรัฐในทางการเมือง โดยกำหนดโครงสร้างของรัฐ ระบอบการปกครอง การใช้อำนาจอธิปไตยและการดำเนินงานของสถาบันสูงสุดของรัฐที่ใช้อำนาจอธิปไตย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 5) การวางระเบียบการปกครองรัฐในทางการเมืองอาจทำโดยการบังคับหรือสั่งให้กระทำ การห้ามไม่ให้กระทำ การที่จะทราบว่ากฎหมายมาตรานั้นต้องการสื่อเจตนาใด สามารถใช้เรื่องวัจนกรรมมาช่วยในการวิเคราะห์และตีความได้ เนื่องจากวัจนกรรมคือการกระทำด้วยคำพูดซึ่งจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ตามเจตนาของผู้พูด เช่น บอกเล่า สัญญา ขอร้อง สั่ง ถาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 425) การศึกษาเรื่องวัจนกรรมนอกจากจะช่วยเป็นแนวทางในการตีความเจตนาของกฎหมายแล้ว การศึกษารูปแบบวัจนกรรมจะช่วยเป็นแนวทางให้การตีความภาษากฎหมายนั้นง่ายขึ้น เนื่องจากการศึกษารูปแบบวัจนกรรมจะช่วยให้เห็นโครงสร้างของวัจนกรรมในกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง การทราบองค์ประกอบดังกล่าวจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการตีความ ช่วยให้ทราบว่าส่วนใดเป็นส่วนหลักที่ทำหน้าที่แสดงเจตนาของกฎหมาย ส่วนใดเป็นส่วนที่มาช่วยเสริมหรือเติมเต็มให้การแสดงเจตนานั้นชัดเจนยิ่งขึ้น และส่วนที่มาช่วยเสริมนั้นเป็นข้อมูลในลักษณะใด

นอกจากการศึกษาเรื่องวัจนกรรมแล้ว งานวิจัยนี้ยังสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความด้วย เนื่องจากลักษณะของภาษากฎหมายที่มักจะเป็นประโยคยาว ๆ และมีความซับซ้อนดังเช่นที่ชาคริต อนันทราวัน (2540: 98) กล่าวไว้ว่า

...การผูกประโยคในภาษากฎหมายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสาระของกฎหมาย ถ้าประเด็นนั้นมีสาระเดียวไม่มีเงื่อนไขอื่นใดอีกก็เขียนสั้น ๆ เข้าใจง่าย เช่น มาตรา 139 มีประเด็นเดียวสั้น ๆ ว่า “ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน” แต่ถ้ามีเงื่อนไขซับซ้อน การใช้ภาษาก็ซับซ้อนขึ้น มีการผูกประโยคซับซ้อนเรียกว่า สังกรประโยค ผสมกับ อเนกรรถประโยค ผสมผสานซ้อนกันไป...

จากลักษณะของภาษากฎหมายดังคำกล่าวข้างต้น ส่งผลให้การทำความเข้าใจภาษากฎหมายเป็นเรื่องยาก แต่หากนำการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความมาใช้จะช่วยให้การทำความเข้าใจภาษากฎหมายง่ายขึ้น เนื่องจากการเชื่อมโยงความในความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (2553: 73) ให้นิยามว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“การเชื่อมโยงความเป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์และคำศัพท์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อความ ความสัมพันธ์ทางด้านไวยากรณ์อาจอยู่ในรูปของการอ้างถึง การละคำหรือข้อความ การแทนที่และการใช้คำเชื่อม ความสัมพันธ์ทางด้านคำศัพท์อาจเป็นการใช้คำพ้องความ คำตรงข้าม คำซ้ำ” ดังนั้นการศึกษากลไกการเชื่อมโยงความจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อความเหล่านั้น อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการตีความกฎหมาย

ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษากฎหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษา ซึ่งการศึกษาวิจัยภาษากฎหมายมีหลายประเด็น เช่น การศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบันของกอบพร จันทนาคร (2530) และ จรินทร์ สุวรรณโชติ (2537) การศึกษาภาษากฎหมายไทย ในแง่ของคำศัพท์ การนิยามศัพท์ การใช้ถ้อยคำสำนวน และอิทธิพลของภาษาอื่นที่มีต่อภาษากฎหมายไทยของทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (2539) และ ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2550) และการศึกษาภาษากฎหมายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ของดุลยการณ์ กรณฑ์แสง (2537) ที่ศึกษาความหมายของคำศัพท์โดยใช้แนวคิดทางอรรถศาสตร์ งานวิจัยของมลุลี พรโชคชัย (2538) ศึกษาวัจนลีลาของกฎหมาย โดยใช้แนวคิดทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ งานวิจัยของ Cao (2009) ที่ศึกษาการแสดงเจตนาและรูปแบบทางภาษา โดยใช้แนวคิดทางวัจนกรรมและงานวิจัยของนัทธ์ชนัน นาถประทาน (2557) ที่ศึกษารูปภาษาที่แสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยด้วย ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความในกฎหมายนั้นมีเพียงงานวิจัยของพิมพา จิตตประสาทศีล (2548) ที่ศึกษาลักษณะการอ้างถึง การใช้คำเชื่อมและการซ้ำในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่ 2

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการศึกษาเรื่องวัจนกรรมและการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญไทยนั้นยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน และการศึกษาเรื่องวัจนกรรมและการเชื่อมโยงความยังช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาตีความภาษากฎหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาจำแนกประเภทวัจนกรรม ศึกษารูปแบบวัจนกรรม และศึกษาการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญไทย โดยการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาภาพรวมของประเภทและรูปแบบวัจนกรรม รวมถึงลักษณะการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจำแนกประเภทวัจนกรรมและวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรมในรัฐธรรมนูญไทย

2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความในรัฐธรรมนูญไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ศึกษาจากรัฐธรรมนูญไทย 2 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จำนวน 336 มาตรา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จำนวน 309 มาตรา รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 645 มาตรา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางในการศึกษาและตีความภาษากฎหมายอื่น

2. เป็นแนวทางส่วนหนึ่งในการทำความเข้าใจภาษากฎหมาย

นิยามศัพท์

การเชื่อมโยงความ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายหรือไวยากรณ์ระหว่างประโยคต่าง ๆ ที่เรียงต่อเนื่องกันเป็นปริจเฉท โดยมีกลวิธีการเชื่อมโยงความหลายประเภท ได้แก่ การอ้างถึง รูปแทน การละ การเชื่อม การเชื่อมโยงคำศัพท์ และการซ้ำ ซึ่งการเชื่อมโยงความในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึงการเชื่อมโยงความภายในปริจเฉทเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงการเชื่อมโยงความระหว่างปริจเฉท ยกเว้นการเชื่อมโยงความที่เป็นการอ้างถึงมาตราต่าง ๆ ซึ่งเป็นมูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Presupposition) เนื่องจากลักษณะของกฎหมายที่บทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ของกฎหมายจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน การจะทำความเข้าใจกฎหมายบางมาตราจะต้องอาศัยการตีความหรือการอ้างอิงกับมาตราอื่น ดังนั้นการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความในงานวิจัยนี้จึงรวมถึงการเชื่อมโยงความที่เป็นการอ้างถึงมาตราต่าง ๆ ด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ถ้อยคำ หมายถึง ภาษาที่ผู้บัญญัติกฎหมายใช้ในการสื่อเจตนาต่าง ๆ จำแนกโดยพิจารณาที่การแสดงเจตนาและความหมาย หนึ่งถ้อยคำประกอบด้วยเจตนาหลักซึ่งพิจารณาได้จากการตีความตามบริบทเพียงหนึ่งเจตนา

ปริจเฉท หมายถึง หน่วยภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค เป็นการนำประโยคที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาเรียงต่อกัน โดยหนึ่งมาตราเป็นหนึ่งปริจเฉท

รูปแบบวัจนกรรม หมายถึง โครงสร้างของวัจนกรรม ประกอบด้วยส่วนหลักที่ทำหน้าที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า “ส่วนแสดงเจตนา” และส่วนขยายเป็นส่วนที่ช่วยเสริมหรือช่วยขยายความส่วนหลักให้วัจนกรรมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในงานวิจัยนี้เรียกว่า “ส่วนเสริม”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาประเภทและรูปแบบวัจนกรรม รวมถึงการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยใน 2 มิติ ได้แก่ วัจนกรรมและปริจเฉท ดังนั้น การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงแบ่งเป็นหัวข้อหลัก 2 หัวข้อ โดยหัวข้อแรกเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และหัวข้อต่อมาเป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านวัจนกรรม และด้านการเชื่อมโยงความ ดังนั้นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องศึกษาทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรม

กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ และ ธีรนุช โชคสุวณิช (2551) กล่าวว่า ผู้ริเริ่มแนวคิดเรื่องวัจนกรรม คือ Austin ซึ่งเป็น “นักปรัชญาสำนักภาษาธรรมชาติ" Austin สนใจว่า คนทั่วไปใช้ภาษากันอย่างไร และเพราะเหตุใดจึงสื่อสารกันรู้เรื่องทั้งที่ภาษาที่ใช้สื่อสารกันโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันนั้นมีความกำกวมและความขัดแย้งอยู่มาก หลังจาก Austin เสียชีวิตไปแล้ว ในปี 1962 ได้มีการรวบรวมบทบรรยายของเขาและจัดพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ How to Do Things with Words โดยมีสาระสำคัญว่านอกเหนือจากการสื่อความแล้ว ถ้อยคำยังสามารถก่อให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้ด้วย

โดย Austin (1962) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องวัจนกรรม โดยแบ่งถ้อยคำออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ถ้อยคำแสดงความจริงเท็จ (Constatives) หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้สื่อความหรือบอกเล่าข้อเท็จจริง ตัดสินค่าความจริงเท็จได้ เช่น “วินัยมีรถเก๋งสีแดง” ถ้อยคำนี้จะเป็นจริง ก็ต่อเมื่อวินัยมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รถเก๋งสีแดงจริง แต่หากวินัยไม่ได้มีรถเก๋งหรือมีรถเก๋งสีอื่นที่ไม่ใช่สีแดง ถ้อยคำนี้จะเป็นเท็จ เป็นต้น (กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ และ ธีรนุช โชคสุวณิช, 2551)

2. ถ้อยคำบ่งการกระทำ (Performatives) หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ได้ใช้สื่อความอย่างเดียว แต่ยังใช้เพื่อแสดงการกระทำ ตัดสินค่าความจริงเท็จไม่ได้ สามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1 ถ้อยคำบ่งการกระทำอย่างชัดเจน (Explicit performative) หมายถึง ถ้อยคำที่มีกริยาแสดงวัจนกรรม (Performative verb) ปรากฏให้เห็นและแสดงการกระทำของผู้พูดได้ชัดเจน เช่น "ห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณนี้" คำว่า "ห้าม" เป็นคำกริยาแสดงวัจนกรรม แสดงการห้ามไม่ให้สูบบุหรี่ หรือ "ผมสัญญาว่าจะตั้งใจเรียนหนังสือ" คำว่า "สัญญา" เป็นกริยาแสดงวัจนกรรม แสดงการสัญญา จากตัวอย่างจะเห็นว่า นอกจากจะเป็นการกล่าวถ้อยคำแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดต้องการแสดงการกระทำอะไรด้วย

2.2 ถ้อยคำบ่งการกระทำอย่างไม่ชัดเจน (Implicit performative) หมายถึง ถ้อยคำที่ไม่ปรากฏคำกริยาแสดงวัจนกรรมให้เห็น หากพิจารณาในระดับผิวจะมีลักษณะคล้ายประโยคบอกเล่าธรรมดา การที่จะเข้าใจเจตนาของผู้พูดต้องอาศัยการตีความจากบริบท เช่น ตัวอย่างของกฤษดาวรรณและ ธีรนุช (2551) ที่ว่าเราอาจจะพูดว่า "มีจระเข้อยู่ในฟาร์ม" ซึ่งเป็นการเตือนหรือเชิญชวน โดยที่ไม่มีกริยา "เตือน" "เชิญชวน" ปรากฏอยู่ ความหมายของถ้อยคำนี้จึงหลากหลายขึ้นกับบริบท เช่น มีจระเข้อยู่ในฟาร์ม ระวังหน่อยนะ (เตือน) มีจระเข้อยู่ในฟาร์ม ดูสิ ตัวเบ้อเริ่มเลย (เชิญชวนให้ดู)

ถ้อยคำบ่งการกระทำนอกจากจะมีคำกริยาบ่งการกระทำเป็นส่วนสำคัญแล้ว เงื่อนไขเหมาะสมก็เป็นอีกส่วนสำคัญหนึ่งในการบอกว่าถ้อยคำใดเป็นถ้อยคำบ่งการกระทำ Austin (1962) อธิบายว่า ถ้อยคำบ่งการกระทำนี้มีสิ่งที่เรียกว่าเงื่อนไขเหมาะสม (Felicity conditions) ซึ่งหากเปรียบกับถ้อยคำแสดงความจริงเท็จ เงื่อนไขเหมาะสมก็ทำหน้าที่เหมือนเรื่องค่าความจริง (Truth value) กล่าวคือถ้อยคำจะเป็นถ้อยคำแสดงความจริงเท็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับค่าความจริง ส่วนการตัดสินว่าถ้อยคำจะเป็นถ้อยคำบ่งการกระทำหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเหมาะสม โดยเงื่อนไขเหมาะสมที่ Austin นำเสนอมี 4 เงื่อนไขด้วยกัน และต่อมา Searle (1969) ได้ปรับแก้ไขใหม่และนำเสนอเงื่อนไขเหมาะสมสำหรับวัจนกรรม 9 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมการสัญญา วัจนกรรมการขอร้อง วัจนกรรมการเตือน วัจนกรรมการบอกกล่าว วัจนกรรมการถาม วัจนกรรมการขอบคุณ วัจนกรรมการแนะนำ วัจนกรรมการทักทาย และวัจนกรรมการแสดงความยินดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เงื่อนไขเหมาะสมที่ Searle (1969) เสนอประกอบด้วยเงื่อนไข 4 ประการ ได้แก่ วัจนกรรมประพจน์ (Propositional act) เงื่อนไขการเตรียมการ (Preparatory condition) เงื่อนไขความซื่อสัตย์ (Sincerity condition) และเงื่อนไขพันธะ (Essential condition) ดังจะอธิบายโดยใช้วัจนกรรมการสัญญาเป็นตัวอย่างดังนี้

1. วัจนกรรมประพจน์ (Propositional act) เป็นเงื่อนไขเนื้อความที่มีความเกี่ยวข้องกับเวลาในขณะที่พูด วัจนกรรมประพจน์ในวัจนกรรมการสัญญาคือ ผู้พูดกล่าวถึงการกระทำในอนาคตของตัวผู้พูดเอง

2. เงื่อนไขการเตรียมการ (Preparatory condition) เป็นเงื่อนไขด้านความคิด ความเชื่อของผู้พูด โดยวัจนกรรมการสัญญา ผู้พูดจะต้องเชื่อว่าการกระทำตามสัญญานั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังและผู้พูดสามารถกระทำตามที่สัญญานั้นได้

3. เงื่อนไขความซื่อสัตย์ (Sincerity condition) เป็นเงื่อนไขด้านความต้องการหรือเจตนาของผู้พูด เงื่อนไขความซื่อสัตย์ในวัจนกรรมการสัญญาคือ ผู้พูดตั้งใจที่จะกระทำตามที่สัญญาจริง

4. เงื่อนไขพันธะ (Essential condition) เป็นเงื่อนไขที่ผู้พูดพยายามที่จะทำให้การสื่อเจตนานั้นบรรลุผล กล่าวคือ ในวัจนกรรมการสัญญาเงื่อนไขพันธะคือ ผู้พูดต้องกระทำตามสัญญานั้นด้วยตนเอง

นอกจากนี้ Searle (1969) ยังได้ปรับปรุงและพัฒนาแนวคิดของ Austin (1962) ในเรื่องระดับชั้นของวัจนกรรม โดยถ้อยคำที่กล่าวออกไป 1 ครั้งหรือ 1 ถ้อยคำนั้น Austin มองว่ามี 3 ระดับ ได้แก่ วัจนกรรมตรงตามคำ (Locutionary act) วัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary act) และผลวัจนกรรม (Perlocutionary act) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัจนกรรมตรงตามคำ (Locutionary act) หมายถึง การเปล่งถ้อยคำที่มีความหมายตรงตัวหรือตรงตามพจนานุกรมเพื่อสื่อความตามรูปภาษา โดยถ้อยคำนั้นมักประกอบด้วยองค์ประกอบทางภาษาต่าง ๆ เช่น เสียง คำ ประโยค ความหมาย เป็นต้น ตัวอย่างเช่น “คุณถูกไล่ออก” ผู้พูดต้องการบอกเล่าข้อเท็จจริงว่าผู้ฟังได้ถูกไล่ออกจากงานแล้ว (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2552: 85)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. วัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary act) หมายถึง การที่ผู้พูดกระทำบางสิ่งบางอย่างโดยผ่านทางถ้อยคำ และเจตนาที่แท้จริงของผู้พูดที่อยู่เบื้องหลังถ้อยคำที่กล่าวออกมา Austin (1962) เรียกว่า พลังวัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary force) ตัวอย่างเช่น ประโยค “คุณถูกไล่ออก” ข้างต้น การกระทำที่ผ่านถ้อยคำนี้ คือ การกระทำการไล่คนงานออกจากงาน ส่วนพลังวัจนกรรมปฏิบัติ คือ เจตนาที่จะไล่ผู้ฟังออกจากงาน (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2552: 85)

3. ผลวัจนกรรม (Perlocutionary act) หมายถึง การกระทำของผู้พูดที่ก่อให้เกิดผลบางประการต่อผู้ฟังโดยการใช้วัจนกรรม และผลลัพธ์ของวัจนกรรมที่มีต่อผู้ฟังซึ่งอาจจะเป็นไปตามที่ผู้พูดคาดหวังไว้หรือไม่ก็ได้ เรียกว่า ประสิทธิผลวัจนกรรม (Perlocutionary effect) ตัวอย่างเช่น ประโยค “คุณถูกไล่ออก” (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2552: 85) ประโยคนี้จะมีผลทำให้ผู้ฟังสูญเสียงานที่ทำอยู่ ซึ่งก็คือ ผลวัจนกรรม และอาจมีผลลัพธ์ทำให้ผู้ฟังรู้สึกท้อแท้ หมดกำลังใจ อาจถึงขั้นฆ่าตัวตายได้ นั่นคือ ประสิทธิผลวัจนกรรม

ในเรื่องระดับชั้นของ Austin (1962) ในข้างต้น Searle (1969) เสนอว่า ในการกล่าวถ้อยคำแต่ละครั้ง ผู้พูดจะมีการกระทำ 3 ประการ ได้แก่ การกล่าวถ้อยคำ (Utterance act) การนำเสนอความ (Propositional act) และการแสดงเจตนา (Illocutionary act) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกล่าวถ้อยคำ (Utterance act) หมายถึง การกระทำที่เป็นการกล่าวถ้อยคำ นับตั้งแต่การเปล่งเสียงออกมาครั้งหนึ่ง ๆ มีผลของการกระทำนั้น ๆ เป็นคำหรือประโยค

2. การนำเสนอความ (Propositional act) หมายถึง การกระทำที่เป็นการนำเสนอความซึ่งอ้างถึงสรรพสิ่ง (reference) และลักษณะอาการต่าง ๆ (predicates)

3. การแสดงเจตนา (Illocutionary act) หมายถึง การกระทำที่เป็นการนำเสนอความ ใช้คำพูดแฝงไปด้วยเจตนาต่าง ๆ

ทฤษฎีวัจนกรรม Searle (1969) ไม่ได้เพียงแค่พัฒนาแนวคิดของ Austin (1962) ในเรื่องของเงื่อนไขเหมาะสมและลำดับชั้นของวัจนกรรม แต่ Searle ยังได้ปรับปรุงแนวคิดในเรื่องการแบ่งประเภทวัจนกรรมของ Austin อีกด้วย โดย Searle แบ่งประเภทวัจนกรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ การกล่าวความจริง (Assertives) การกล่าวชี้นำ (Directives) การกล่าวผูกพัน (Commissives) การกล่าวแสดงออก (Expressives) และการกล่าวประกาศ (Declaratives) ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การกล่าวความจริง (Assertives) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกข่าวสารและข้อเท็จจริงต่าง ๆ บอกความเป็นไปรอบตัว ผู้พูดต้องการบอกเล่าข้อมูลดังกล่าวด้วยเห็นว่าผู้ฟังยังไม่ทราบ หรือจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น การยืนยัน (asserting) การสรุป (concluding) การรายงาน (reporting) การวิจารณ์ (criticizing) เป็นต้น

2. การกล่าวชี้นำ (Directives) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการที่จะให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความประสงค์ของผู้พูด เช่น การขอร้อง (requesting) การเสนอแนะ (suggesting) การชี้แนะ (advising) การเชื้อเชิญ (inviting) เป็นต้น

3. การกล่าวผูกพัน (Commissives) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกให้ผู้ฟังรับทราบว่าผู้พูดจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้ฟังในอนาคต เช่น การสัญญา (promising) การสาบาน (vowing) การรับรอง (guaranteeing) การข่มขู่ (threatening) เป็นต้น

4. การกล่าวแสดงออก (Expressives) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงสภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึก รวมไปถึงทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น การขอโทษ (apologizing) การแสดงความยินดี (congratulating) การขอบคุณ (thanking) การชม (complimenting) เป็นต้น

5. การกล่าวประกาศ (Declarative) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่กล่าวโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประกาศหรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคลหรือบางสิ่งบางอย่าง โดยทั่วไปจะพบการใช้ในบริบทที่เป็นทางการ เช่น การกล่าวเปิดงาน (opening a ceremony) การเสนอชื่อ (nominating) การแต่งตั้ง (appointing) การตัดสินจำคุก (sentencing to imprisonment) เป็นต้น

แนวคิดเรื่องวัจนกรรมที่อธิบายมาข้างต้น สามารถนำมาปรับใช้กับงานวิจัยนี้ได้โดยการนำเรื่องวัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary act) และพลังวัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary force) มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งถ้อยคำ เนื่องจากลักษณะประโยคในภาษากฎหมายที่ซับซ้อนมีทั้งสังกรประโยคผสมผสานกันกับอเนกรรถประโยค ดังเช่นที่ชาคริต อนันทราวัน (2540: 98) ได้กล่าวไว้ว่า

...การผูกประโยคในภาษากฎหมายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสาระของกฎหมาย ถ้าประเด็นนั้นมีสาระเดียวไม่มีเงื่อนไขอื่นใดอีกก็เขียนสั้น ๆ เข้าใจง่าย เช่น มาตรา 139 มีประเด็นเดียวสั้น ๆ ว่า “ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน” แต่ถ้ามีเงื่อนไขซับซ้อน การใช้ภาษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ก็ซับซ้อนขึ้น มีการผูกประโยคซับซ้อนเรียกว่า สังกรประโยค ผสมกับอเนกรรถประโยค ผสมผสานซ้อนกันไป...

จากคำกล่าวข้างต้น หากใช้พลังวัจนกรรมปฏิบัติในการแบ่งถ้อยคำจะช่วยให้การแบ่งถ้อยคำทำได้ง่ายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยงานวิจัยนี้กำหนดให้ 1 ถ้อยคำประกอบด้วยเจตนาเพียง 1 เจตนาเท่านั้น นอกจากนี้ในเรื่องถ้อยคำบ่งการกระทำและเงื่อนไขเหมาะสม ก็สามารถนำมาปรับใช้กับการจำแนกประเภทวัจนกรรมได้ เนื่องจากภาษากฎหมายในบางมาตราไม่ได้เป็นถ้อยคำบ่งการกระทำอย่างชัดเจน ฉะนั้นการใช้เงื่อนไขเหมาะสมในการจำแนกประเภทวัจนกรรมจะช่วยในเรื่องการจำแนกประเภทวัจนกรรมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหากถ้อยคำใดพบคำกริยาบ่งการกระทำก็จะจัดประเภทวัจนกรรมตามคำกริยาที่พบ และหากถ้อยคำใดไม่ปรากฏคำกริยาบ่งการกระทำก็จะใช้เงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมโดยกำหนดเงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมแต่ละประเภท จากนั้นนำมาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทวัจนกรรม และถ้อยคำใดมีลักษณะตรงตามเงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมใดก็จัดให้เป็นวัจนกรรมนั้น ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ในบทที่ 3

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ

Halliday and Hasan (1976) เสนอความคิดเรื่องการเชื่อมโยงความสรุปได้ว่า ภาษาระดับข้อความประกอบด้วยประโยคที่เรียงต่อเนื่องกันตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางความหมายต่อกัน โดยมีกลไกทางภาษาที่เรียกว่า การเชื่อมโยงความ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคเหล่านั้น การเชื่อมโยงความจะเกิดขึ้น เมื่อการตีความรูปภาษาหนึ่งต้องอาศัยรูปภาษาอื่นหรือบริบทภาษา กลไกทางภาษาที่ Halliday and Hasan กล่าวถึง สรุปได้ 5 ประเด็นได้แก่ การอ้างถึง (Reference) การแทนที่ (Substitution) การละ (Ellipsis) การเชื่อม (Conjunction) และการเชื่อมโยงคำ (Lexical Cohesion) ดังนี้

1. การอ้างถึง (Reference) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างรูปภาษาหนึ่งที่ไม่มีอิสระในตัวเพื่ออ้างถึงรูปภาษาอีกรูปหนึ่ง การตีความรูปภาษาที่ใช้อ้างถึงต้องอาศัยรูปภาษาอื่นในข้อความเดียวกัน การอ้างถึงแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงด้วยคำสรรพนาม การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ ซึ่งการอ้างถึงนี้ Halliday and Hasan (1976) ยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงภายในบริบทภาษา (Endophoric Reference) และ การอ้างถึงภายนอกบริบทภาษา (Exophoric Reference) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1 การอ้างถึงภายในบริบทภาษา (Endophoric Reference) คือ การอ้างถึงที่สามารถตีความได้จากรูปภาษาที่ปรากฏแวดล้อม กล่าวคือ เป็นการอ้างถึงสิ่งที่มีอยู่ในข้อความ สามารถแบ่งได้อีก 2 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงตาม (Anaphora) และ การอ้างถึงนำ (Cataphora) ดังนี้

1.1.1 การอ้างถึงตาม (Anaphora) เป็นการอ้างถึงรูปภาษาหรือข้อความที่ปรากฏอยู่หน้ารูปภาษาที่ใช้อ้างถึง เช่น

(2.1) "... แบรอนควาลส์ขึ้นมาหา **เขา**เพิ่งกลับมาจากยุโรปจะมาจัดการข้างนี้สัก 6 เดือนแล้วจะกลับไป ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 32)

ตัวอย่างที่ (2.1) ปาณิสราอธิบายว่า "**เขา**" เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เป็นรูปอ้างถึง ใช้อ้างถึง แบรอนควาลส์ ซึ่งเป็นรูปถูกอ้างถึงที่ได้กล่าวถึงไปก่อนหน้าแล้ว

1.1.2 การอ้างถึงนำ (Cataphora) เป็นการอ้างถึงรูปภาษาหรือข้อความที่ปรากฏอยู่หลังรูปภาษาที่ใช้อ้างถึง เช่น

(2.2) "... เวลามานี้ไม่มีที่กินเข้าฤารถกินเข้าอย่างใด เขาจัดอย่างที่เรียกบาสเกตอันเราเคยแปลว่ากระจาด แต่ไม่ใช่กระจาด เปนกระจาดอย่างฝรั่ง**ดังนี้** ตัวบาสเกตนั้นทำเปนรูปหีบสานด้วยหญ้าโปร่ง ๆ สูงสักศอกหนึ่งยาวสักศอกคืบ เอาลวดเหล็กผู้ตามบุญตามกรรมพอฝาไม่หลุดจากตัว ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 71)

ตัวอย่างที่ (2.2) ปาณิสราอธิบายว่า "ดังนี้" เป็นการอ้างถึงนำ เป็นการอ้างถึงที่อธิบายลักษณะกระจาดของฝรั่งที่เรียกว่า บาสเกต

1.2 การอ้างถึงภายนอกบริบทภาษา (Exophoric Reference) คือ การอ้างถึงที่ไม่สามารถตีความได้จากรูปภาษาที่ปรากฏ กล่าวคือ เป็นการอ้างถึงสิ่งที่อยู่นอกเหนือจากข้อความ การตีความต้องอาศัยบริบททางสถานการณ์ประกอบ งานวิจัยนี้จะไม่นำการอ้างถึงประเภทนี้มาวิเคราะห์

2. การแทนที่ (Substitution) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์โดยการใช้รูปภาษาที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เหมือนหรือคล้ายกันกับรูปเดิม แทนรูปภาษาที่กล่าวไปแล้วหรือกำลังจะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กล่าวถึง แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การแทนที่หน่วยนาม การแทนที่หน่วยกริยา และการแทนที่หน่วยอนุพากย์หรือประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(2.3) "... จากการสอบสวนนายอดุลย์และนายภานุวัฒน์ในเวลาต่อมาได้ความว่า **ทั้งคู่** เพิ่งพ้นโทษออกมา ..." (ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554: 140)

ตัวอย่างที่ (2.3) "ทั้งคู่" เป็นรูปแทนแสดงการแทนที่ "นายอดุลย์และนายภานุวัฒน์" ซึ่งเป็นหน่วยนาม

3. การละ (Ellipsis) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่เกิดจากการแทนที่รูปภาษาหนึ่ง ด้วยการละหรือการไม่ปรากฏรูปภาษาใดๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การละ คือ การแทนที่ด้วยอรูป แบ่งการละเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การละหน่วยนาม การละหน่วยกริยา และการละหน่วยอนุพากย์หรือประโยค เช่น

(2.4) "... สายนาฬิกาเดี๋ยวนี้กลายเป็นสายยาวอย่างเก่าเว้นแต่ไม่มีหูรูด ฉันได้ซื้อØสำหรับแม่เล็กสายหนึ่งแล้ว แต่ไม่รู้ว่าเขาเอาØไว้ที่ไหน ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 178)

ตัวอย่างที่ (2.4) ปาณิสราอธิบายว่า Ø เป็นการละรูปภาษาในตำแหน่งกรรม คือ "สายนาฬิกา" โดยสามารถเข้าใจรูปภาษาที่ละได้จากหน่วยนามที่นำมาและกริยาที่ต้องการกรรมนั้น

4. การเชื่อม (Conjunction) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างประโยคหรือข้อความที่ปรากฏต่อเนื่องกันด้วยคำเชื่อม โดยคำเชื่อมมี 4 ประเภท ได้แก่ การคล้อยตามกัน การขัดแย้งกัน การแสดงเหตุผล และการแสดงเวลา เช่น

(2.5) "อากาศเย็นดูมีหนาวบ้าง แต่ในโฮเต็ลไม่ใคร่จะรู้สึกเพราะมันทำอย่างอุดอู้ตามแบบวิลันดา เวลาแรกนอนร้อนแต่ตอนดึกหนาวพอห่มผ้าผืนเดียว" (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 143)

ตัวอย่างที่ (2.5) ปาณิสราอธิบายว่า "แต่" เป็นคำเชื่อมแสดงความขัดแย้งเกี่ยวกับลักษณะอากาศ โดยเชื่อมระหว่าง "เวลาแรกนอนร้อน" กับ "ตอนดึกหนาวพอห่มผ้าผืนเดียว"

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การเชื่อมโยงคำ (Lexical Cohesion) เป็นการแสดงความสัมพันธ์โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำเข้าชุดกัน และการซ้ำ เช่น

(2.6) “เวลาบ่ายขึ้นรถโมเตอคาร์จะไปคาลสรูห์เอาตาหมอไปด้วย ไปก็ไปทางรัสตัตต์ ซึ่งไปวานนี้ ต่อไปอีกก็เป็นท้องทุ่ง ถนนไปในกลางทุ่งผ่านบ้านสักสองตำบล ...” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 127)

ตัวอย่างที่ (2.6) ปาณิสราอธิบายว่าคำว่า “รถโมเตอคาร์” “ทาง” “ถนน” เป็นการใช้คำเข้าชุดกันคือ ชุดคำที่มีความหมายสัมพันธ์กันเกี่ยวกับการเดินทางโดยรถยนต์

แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความของ Halliday and Hasan (1976) ในเรื่องการอ้างถึง การแทนที่ การละ การเชื่อม และการเชื่อมโยงคำ สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ เนื่องจากการผูกประโยคในภาษากฎหมายจะมีความซับซ้อนตามเงื่อนไขสาระของกฎหมาย ดังนั้นการเชื่อมโยงความจะช่วยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในมาตราต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น โดยหากพบการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายภายในประโยคและระหว่างประโยคมีลักษณะตรงตามการเชื่อมโยงความประเภทใด ก็จะจัดให้การแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการเชื่อมโยงความประเภทนั้น และหากการแสดงความสัมพันธ์ที่พบไม่ตรงกับลักษณะการเชื่อมโยงความประเภทใดเลย ผู้วิจัยก็จะกำหนดประเภทการเชื่อมโยงความขึ้นใหม่ตามลักษณะการแสดงความสัมพันธ์นั้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาษากฎหมาย ด้านประเภทวัจนกรรมและการเชื่อมโยงความ ดังนั้นเอกสารและงานวิจัยที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็น ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลักษณะภาษาในกฎหมาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรม และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ ดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลักษณะภาษาในกฎหมาย

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะภาษาในกฎหมายที่เป็นเอกสารภาษาไทยที่นำมาทบทวน มีดังนี้ กอบพร จันทนาคร (2530) ศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบัน ใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แง่ของถ้อยคำสำนวน ประโยค การเรียบเรียงข้อความ คำและวลี จรินทร์ สุวรรณโชติ (2537) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะภาษาในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบันเฉพาะด้านรูปศัพท์และความหมายของถ้อยคำ ดุลยการณ์ กรณฑ์แสง (2537) ศึกษาการนิยามคำศัพท์ภาษากฎหมาย โดยศึกษาเฉพาะกฎหมายครอบครัวและมรดก เพื่อรวบรวมการอธิบายองค์ประกอบทางความหมายจากเอกสารต่าง ๆ วิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบทางความหมายที่รวบรวมได้ และศึกษาลักษณะการนิยามคำศัพท์ของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และนัทธ์ชนัน นาถประทาน (2557) ศึกษารูปภาษาที่แสดงถึงอำนาจในภาษากฎหมายไทย รวมถึงวิเคราะห์ระดับของอำนาจที่สะท้อนจากรูปภาษาแสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทย

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ การศึกษาเปรียบเทียบภาษา 2 สมัย ประเด็นที่สองคือ การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการนิยามศัพท์ และประเด็นสุดท้ายคือ การศึกษารูปภาษาที่แสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยรวมถึงระดับของอำนาจที่สะท้อนจากรูปภาษา ดังนี้

การศึกษาเปรียบเทียบภาษา 2 สมัย ปรากฏในงานของกอบพร (2530) และ จรินทร์ (2537) ซึ่งหากพิจารณาเพียงชื่อเรื่องของการศึกษาจะพบว่า การศึกษาของกอบพร และ จรินทร์ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบันเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาที่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะพบว่า กฎหมายตราสามดวงในการศึกษาของกอบพร หมายถึง พระไอยการลักษณผัวเมีย[1] เท่านั้น ขณะที่กฎหมายตราสามดวงในการศึกษาของจรินทร์ หมายถึง กฎหมายตราสามดวงทั้ง 12 ลักษณะ ส่วนกฎหมายปัจจุบันในการศึกษาของกอบพรหมายถึง กฎหมายลักษณะครอบครัวหรือบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่กฎหมายปัจจุบันในการศึกษาของจรินทร์ หมายถึง ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้ว่าในรายละเอียดปลีกย่อยของข้อมูลที่นำมาศึกษาจะแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาของทั้งสองเรื่องก็มีส่วนที่เหมือนกันในด้านความแตกต่างระหว่างภาษาทั้งสองสมัย กล่าวคือผลการศึกษาของกอบพรปรากฏลักษณะภาษา 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะของภาษาไทยดั้งเดิม เป็นลักษณะที่พบในกฎหมายตราสามดวงเท่านั้น ไม่พบในกฎหมายปัจจุบัน และลักษณะของภาษาไทยใหม่ที่พบเฉพาะในกฎหมายปัจจุบันไม่พบในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจรินทร์ที่พบว่าถ้อยคำที่ปรากฏใช้เฉพาะสมัย

---

[1] พระไอยการลักษณผัวเมีย เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในครอบครัว เป็นการเขียนตามรูปภาษาที่ใช้ในกฎหมายตราสามดวง ฉบับตีพิมพ์ขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2529 โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นฉบับที่กอบพร จันทนาคร (2530) ใช้ในการศึกษาวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ถ้อยคำที่ปรากฏใช้เฉพาะกฎหมายตราสามดวง และถ้อยคำที่ปรากฏใช้เฉพาะกฎหมายปัจจุบัน ส่วนความคล้ายคลึงกันของภาษากฎหมายทั้งสองสมัย ในผลการศึกษาของกอบพรจะพบในด้านการใช้คำศัพท์และกฎไวยากรณ์ต่าง ๆ ที่มีการสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ส่วน จรินทร์ พบว่า ภาษากฎหมายทั้งสองสมัย มีการใช้ถ้อยคำร่วมกันใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ถ้อยคำที่มีรูปศัพท์และความหมายร่วมกัน ถ้อยคำที่มีรูปศัพท์ต่างกันแต่ความหมายร่วมกัน และถ้อยคำที่มีรูปศัพท์เหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน

การศึกษาเปรียบเทียบของดุลยการณ์ (2537) แตกต่างกับการศึกษาในประเด็นแรกของกอบพร (2530) และ จรินทร์ (2537) กล่าวคือการศึกษาของดุลยการณ์เป็นการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบทางความหมายและลักษณะการนิยามศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กับพจนานุกรมกฎหมายเล่มอื่น โดยการวิเคราะห์ลักษณะการนิยามศัพท์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เฉพาะกฎหมายครอบครัวและมรดกด้วยแนวคิดทางอรรถศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าพจนานุกรมกฎหมายบางเล่มไม่ได้อธิบายองค์ประกอบทางความหมายที่สำคัญของคำศัพท์ เป็นเพียงการให้ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับศัพท์นั้น ส่วนพจนานุกรมกฎหมายบางเล่มอธิบายความหมายของศัพท์ในทางกฎหมายแคบกว่าความหมายทั่วไป นอกจากนี้พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มให้ทั้งความหมายทั่วไปและความหมายในทางกฎหมาย แต่พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มใช้ศัพท์ที่นำมาอธิบายยากแก่การเข้าใจ นอกจากนี้พจนานุกรมกฎหมายบางเล่มไม่ได้อธิบายความหมายของศัพท์เพียงซ้ำศัพท์ที่ต้องการอธิบาย ซึ่งพบเพียง 1 ศัพท์ คือ กระทำชำเรา มีการใช้คำศัพท์ กระทำชำเรามาอธิบายศัพท์ กระทำชำเรา ทำให้ไม่ทราบลักษณะที่สำคัญว่าจะต้องมีการล่วงล้ำของอวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิง ส่วนลักษณะการนิยามคำศัพท์กฎหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ. 2525 พบว่า ศัพท์กฎหมายบางศัพท์ไม่มีปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ศัพท์ที่อธิบายความหมายในทางกฎหมายบางศัพท์ยังไม่สามารถอธิบายความหมายได้ชัดเจน เนื่องจากความหมายไม่ครอบคลุมตามเจตนาของกฎหมาย อีกทั้งใช้อธิบายอ้างถึงซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่ได้ให้รายละเอียดทางความหมายของศัพท์ นอกจากนี้ศัพท์ที่มีความหมายทั่วไปบางศัพท์ไม่สามารถนำมาอ้างอิงความหมายในทางกฎหมายได้ เนื่องจากความหมายกว้างกว่าเจตนาของกฎหมาย และใช้คำอธิบายอ้างถึงซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่ได้มีความหมายเหมือนกันทุกประการ

การศึกษารูปภาษาที่แสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยรวมถึงระดับของอำนาจที่สะท้อนจากรูปภาษาในงานของนัทธ์ชนัน (2557) โดยนัทธ์ชนัน ศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายที่ดิน ผลการศึกษาพบว่า รูปภาษาที่แสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทย คือคำกริยาที่มีความหมายแสดง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การบังคับ ได้แก่คำว่า “ห้าม” “ให้” “ต้อง” “จำต้อง” “พึง” “สั่ง” และ “บังคับ” แสดงถึงอำนาจของกฎหมายในการสั่งให้ทำหรือไม่ให้ทำ การสั่งให้ปฏิบัติ และการกำหนดว่าเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ โดยคำกริยา “ห้าม” และ “ให้” แสดงอำนาจระดับสามเป็นอำนาจระดับที่สูงที่สุด คืออำนาจของตัวกฎหมาย คำกริยา “สั่ง” และ “บังคับ” แสดงอำนาจระดับสอง คืออำนาจของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ส่วนคำกริยา “ต้อง” “จำต้อง” และ “พึง” แสดงอำนาจระดับหนึ่งเป็นอำนาจระดับต่ำสุด คืออำนาจของข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ให้บุคคลทั่วไปปฏิบัติตาม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลักษณะภาษาในกฎหมายข้างต้น พบว่า งานวิจัยของกอบพร (2530) และ จรินทร์ (2537) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาษา 2 สมัย ในแง่ของรูปศัพท์และความหมายของถ้อยคำ ขณะที่งานวิจัยของ ดุลยการณ์ (2537) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการนิยามศัพท์ ซึ่งการศึกษาของทั้ง 3 ท่านไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงไม่นำงานของทั้ง 3 ท่านมาใช้ในการดำเนินการวิจัย ส่วนการศึกษาวิจัยของนัทธ์ชนัน (2557) เป็นการศึกษารูปภาษาที่แสดงอำนาจในภาษากฎหมายไทยรวมถึงระดับของอำนาจที่สะท้อนจากรูปภาษา ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อแรก คือการจำแนกประเภทวัจนกรรม ดังนั้น ในการศึกษาจำแนกประเภทวัจนกรรมผู้วิจัยจะนำงานของนัทธ์ชนันมาประยุกต์ใช้ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องวัจนกรรมมีทั้งการวิจัยที่ใช้ข้อมูลจากภาษาพูดและการวิจัยที่ใช้ข้อมูลจากภาษาเขียน การวิจัยที่ใช้ข้อมูลจากภาษาพูด เช่น การศึกษาของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2541) ที่ศึกษากลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทยและความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีดังกล่าวกับน้ำหนักความผิด การศึกษาของสุภาสินี โพธิวิทย์ (2547) ศึกษากลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย และการใช้ภาษาการแสดงความเห็นโต้แย้งในวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ 4 ประเภท ได้แก่ การกล่าวแข่งขัน การกล่าวแสดงความเป็นมิตร การกล่าวแถลง และการกล่าวขัดแย้ง และการศึกษาของรุ่งอรุณ ใจซื่อ (2549) ศึกษาการแสดงความไม่พอใจของผู้พูดภาษาไทยที่เป็นนิสิตนักศึกษาในสถานการณ์ไม่พึงประสงค์ 8 สถานการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการแสดงความไม่พอใจกับปัจจัยความสนิทสนมของคู่สนทนา เป็นต้น ส่วนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยภาษาในรัฐธรรมนูญ ดังนั้นในการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมจึงเน้นไปที่งานวิจัยในภาษาเขียนเป็นหลัก โดยงานวิจัยที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมในภาษาเขียนที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ได้แก่ การศึกษาของฮามัม สุปรียาดี (2548) การศึกษาของมลุลี พรโชคชัย (2538) การศึกษาของ Cao (2009) การศึกษาของปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์ (2543) การศึกษาของอิศเรศ ดลเพ็ญ (2544) และการศึกษาของอุมาภรณ์ สังขมาน (2544) ซึ่งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น โดยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ การศึกษาประเภทวัจนกรรม และการศึกษารูปแบบวัจนกรรม ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประเภทวัจนกรรมพบในการศึกษาของฮามัม (2548) การศึกษาของมลุลี (2538) และการศึกษาของ Cao (2009) โดยฮามัมศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวัจนกรรมในโฆษณาแบบแถบประกาศในเว็บไซต์ภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย มลุลี ศึกษาชนิดของสาระรูปทางวากยสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ของรูปทางวากยสัมพันธ์กับสาระในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย โดยในประเด็นนี้จะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องสาระในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประเภทวัจนกรรม ส่วนเรื่องรูปทางวากยสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของรูปทางวากยสัมพันธ์กับสาระผู้วิจัยจะนำมากล่าวถึงอีกครั้งในประเด็นเรื่องการศึกษารูปแบบวัจนกรรม ส่วน Cao เปรียบเทียบกฎหมายภาษาจีนที่ใช้ในประเทศจีนและไต้หวันกับกฎหมายภาษาอังกฤษ ซึ่งการศึกษาของทั้ง 3 ท่านใช้เรื่องการแสดงเจตนาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทวัจนกรรมเหมือนกัน แต่งานของฮามัมจะเลือกวิเคราะห์เฉพาะภาษาโน้มน้าวใจเท่านั้น ขณะที่การศึกษาของมลุลีและ Cao ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นวัจนกรรมประเภทใด อีกทั้งการศึกษาของมลุลีและ Cao เป็นการศึกษาวิจัยในภาษากฎหมายเช่นเดียวกัน และอาจเนื่องจากการที่มลุลี และ Cao เลือกศึกษาวัจนกรรมในภาษากฎหมายเช่นเดียวกันจึงทำให้ผลการศึกษามีความใกล้เคียงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มลุลี (2538) กล่าวว่าสาระในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิดด้วยกันตามเจตนาของผู้ร่างกฎหมาย ได้แก่ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ สาระที่เป็นคำอนุญาต สาระที่เป็นคำจำกัดความ และสาระที่เป็นการแจ้งให้ทราบ โดย มลุลีได้อธิบายลักษณะของสาระทั้ง 4 ชนิดไว้ดังนี้

1. สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ เป็นข้อความที่แสดงคำสั่งหรือข้อบังคับเพื่อให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม เช่น “มาตรา 208 วรรค 1 การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างใด ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้เป็นอย่างนั้นโดยตรง ...” (มลุลี พรโชคชัย, 2538: 39) สาระนี้เทียบได้กับวัจนกรรมการบังคับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. สาระที่เป็นคำอนุญาต เป็นคำอนุญาตว่าให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ เช่น “มาตรา 133 อันความเสียเปล่าแห่งโมฆะกรรมนั้น ท่านว่าบุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะกล่าวอ้างขึ้นก็ได้” (มลุลี พรโชคชัย, 2538: 59) สาระนี้เทียบได้กับวัจนกรรมการอนุญาต

3. สาระที่เป็นคำจำกัดความ เป็นคำจำกัดความหรือคำอธิบายความหมายของศัพท์บางคำที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย เช่น “มาตรา 73 ทบวงการเมืองนั้น คือ กระทรวง และกรมในรัฐบาลเทศาภิบาลปกครองท้องที่ และประชาบาลทั้งหลาย” (มลุลี พรโชคชัย, 2538: 67) สาระนี้เทียบได้กับวัจนกรรมการอธิบาย

4. สาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ เป็นการบอกกล่าวหรือแจ้งข้อความทั่วไป ให้ผู้ที่ใช้กฎหมายทราบ เช่น “มาตรา 190 เมื่อสิทธิในส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ส่วนที่เป็นอุปกรณ์อันต้องอาศัยส่วนที่เป็นประธานนั้นก็เป็นอันขาดอายุความตามกันไปด้วย แม้ถึงว่าอายุความอันพึงใช้เฉพาะแก่สิทธิเรียกร้องส่วนอุปกรณ์อันนั้นจะยังไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม” (มลุลี พรโชคชัย, 2538: 76) สาระนี้เทียบได้กับวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ

ผลการศึกษาของมลุลี (2538) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Cao (2009) ที่พบการแสดงเจตนาของการให้สิทธิ์อนุญาต และการแสดงเจตนาของการออกคำสั่งหรือข้อควรปฏิบัติเช่นกัน นอกจากนี้ Cao ยังพบการแสดงเจตนาของการห้ามด้วย ซึ่ง Cao กล่าวถึงรายละเอียดดังนี้

1. การแสดงเจตนาของการให้สิทธิ์อนุญาต ให้อำนาจ กำหนดเงื่อนไขในการให้อำนาจ กฎหมายภาษาอังกฤษใช้คำช่วยหน้ากริยา may กฎหมายภาษาจีนในประเทศจีนใช้คำช่วยหน้ากริยา 可以 / 可 (keyi/ke) “สามารถ” ไต้หวันใช้คำว่า 得 (de) “ได้”

2. การแสดงเจตนาของการออกคำสั่งหรือข้อควรปฏิบัติ กฎหมายภาษาอังกฤษใช้คำช่วยหน้ากริยา shall หรือ must กฎหมายภาษาจีนในประเทศจีนใช้คำช่วยหน้ากริยา 必须 / 须 (bixu/xu) “ต้อง” และ 应当 (yingdang) “ควร” ซึ่งมีความหมายทางจริยธรรมแฝงอยู่ด้วย ส่วนในไต้หวันใช้ทั้งคำว่า 当 (ying) “ควร” และ 须 (xu) “ต้อง” ในความหมายเดียวกัน

3. การแสดงเจตนาของการห้าม กฎหมายภาษาอังกฤษใช้คำช่วยหน้ากริยา shall not/may not กฎหมายภาษาจีนที่ใช้ในประเทศจีนและไต้หวันใช้คำเดียวกันคือ 不得 (bude) “ไม่ต้อง”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ ในกฎหมายภาษาจีนที่ใช้ในประเทศจีนและไต้หวันยังมีการแสดงเจตนาของการให้ข้อปฏิบัติที่ปราศจากคำสั่งที่ไม่ปรากฏรูปคำกริยาช่วยร่วมด้วย ซึ่งในกฎหมายภาษาอังกฤษนั้นใช้คำว่า shall

งานวิจัยที่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง 2 ภาษานอกจากงานของ Cao (2009) แล้วยังพบการศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมที่ใช้ในโฆษณาแบบแถบประกาศทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียของฮามัม (2548) ด้วย โดยผลการศึกษาสามารถแบ่งวัจนกรรมที่พบเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมตรง และ วัจนกรรมอ้อม ดังนี้

1. วัจนกรรมตรง มีการใช้ประโยคบอกเล่า เพื่อแสดงเจตนาการกล่าวความจริง การกล่าวผูกพัน และการกล่าวประกาศ มีการใช้ประโยคคำสั่ง เพื่อแสดงเจตนาการกล่าวชี้นำ นอกจากนี้มีการใช้ประโยคอุทาน เพื่อแสดงเจตนาของการกล่าวแสดงออก

2. วัจนกรรมอ้อม มีการใช้ประโยคคำถาม เพื่อแสดงเจตนาของการกล่าวชี้นำ และ การกล่าวผูกพัน

นอกจากนี้ในผลการศึกษาของฮามัม (2548) ยังพบวัจนกรรมย่อย 5 วัจนกรรม ดังนี้

1. วัจนกรรมการกล่าวความจริง ปรากฏการใช้ถ้อยคำการยืนยันและการแนะนำ เช่น

(2.7) “ตั๋วเครื่องบินกลับเมืองไทยถูกที่สุด Thaifly.com” (ฮามัม สุปรียาดี, 2548: 26)

ตัวอย่างที่ (2.7) ฮามัมอธิบายว่าเป็นวัจนกรรมการกล่าวความจริงด้วยถ้อยคำการยืนยัน โดยใช้คำว่า “ถูกที่สุด” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบขั้นสูงสุด

2. วัจนกรรมการกล่าวชี้นำ ปรากฏการใช้ถ้อยคำเชิญชวน เช่น

(2.8) “Ringtone ถูกใจ Logo น่ารัก Screen saver จ๊าบ เชิญที่ http://naruk.com/sms” (ฮามัม สุปรียาดี, 2548: 29)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (2.8) เป็นวัจนกรรมการกล่าวชี้นำ โดยใช้ถ้อยคำแสดงการเชิญชวน สังเกตได้จากคำว่า “เชิญ” ซึ่งแสดงการเชิญชวนของผู้โฆษณา

3. วัจนกรรมการกล่าวผูกพัน ปรากฏการใช้ถ้อยคำการเสนอ เช่น

(2.9) “ยินดีรับบัตรเครดิตและเงินสด เมื่อซื้อครบ 300 บาทขึ้นไป” (ฮามัม สุปรียาดี, 2548: 31)

ตัวอย่างที่ (2.9) ฮามัมอธิบายว่า คำว่า “ยินดีรับ” เป็นคำที่แสดงการผูกพันของผู้โฆษณา เมื่อตามด้วยถ้อยคำว่า “เมื่อซื้อครบ 300 บาทขึ้นไป” จะแสดงเงื่อนไขของการนำเสนอ คือ มีเงื่อนไขว่า ผู้บริโภคจะสามารถใช้บัตรเครดิตชำระค่าสินค้าได้เมื่อซื้อครบ 300 บาทขึ้นไป

4. วัจนกรรมการกล่าวประกาศ ปรากฏการใช้ถ้อยคำการแจ้งให้ทราบ เช่น

(2.10) “webboard เปิดบริการแล้ว” (ฮามัม สุปรียาดี, 2548: 28)

ตัวอย่างที่ (2.10) เป็นวัจนกรรมการกล่าวประกาศที่มีการใช้ถ้อยคำที่แสดงการแจ้งให้ทราบถึงสภาพของเว็บนั้น คือ คำว่า “เปิด” ซึ่งเป็นการแจ้งของผู้โฆษณาให้ผู้ชมได้รับทราบเรื่องการเปิดบริการของเว็บ webboard.com

5. วัจนกรรมการกล่าวแสดงออก ปรากฏการใช้ถ้อยคำการแสดงความประหลาดใจ เช่น

(2.11) “วู้!!! ว้าว หรรษา.คอม รวมทุกแห่งที่คุณอยากไป” (ฮามัม สุปรียาดี, 2548: 31)

ตัวอย่างที่ (2.11) เป็นวัจนกรรมการกล่าวแสดงออกที่แสดงความรู้สึกของผู้โฆษณาด้วยการใช้คำว่า “วู้!!! ว้าว” เป็นคำอุทานที่ใช้แสดงความประหลาดใจของผู้พูด เพื่อที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ชม

นอกจากวัจนกรรมย่อยดังกล่าวนี้ จากข้อมูลยังพบ วัจนกรรมการกล่าวชี้นำ ใช้ถ้อยคำการสั่ง วัจนกรรมการกล่าวผูกพัน ใช้ถ้อยคำการประกัน และวัจนกรรมการแสดงออก ใช้ถ้อยคำการแสดง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การต้อนรับในโฆษณาแบบแถบประกาศที่เป็นภาษาอินโดนีเซีย และวัจนกรรมการกล่าวแสดงออกโดยใช้ถ้อยคำการแสดงความเสียใจในโฆษณาแบบแถบประกาศที่เป็นภาษาไทยด้วย

เมื่อศึกษางานวิจัยของมลุลี (2538) และ Cao (2009) พบว่า งานวิจัยทั้งสองมีความใกล้เคียงกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาภาษาในรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของมลุลีและ Cao ที่มุ่งศึกษาภาษากฎหมาย และวัตถุประสงค์หนึ่งของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือการจำแนกประเภทวัจนกรรม โดยใช้พลังวัจนกรรมปฏิบัติซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการแสดงเจตนาใช้คำกริยาบ่งการกระทำ และใช้เงื่อนไขเหมาะสมเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภท จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ข้อหนึ่งที่ใช้ในการจำแนกประเภทวัจนกรรมคือการแสดงเจตนา ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เดียวกันกับที่ใช้ในการศึกษาของมลุลีและ Cao อีกทั้งในเรื่องของการให้ข้อปฏิบัติที่ไม่ปรากฏรูปคำกริยาแสดงวัจนกรรมในการศึกษาของ Cao หรือก็คือถ้อยคำบ่งการกระทำอย่างไม่ชัดเจน ตามแนวคิดของ Austin ซึ่งถ้อยคำในลักษณะนี้ก็ปรากฏในภาษากฎหมายได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำการศึกษาวิจัยของมลุลีในเรื่องการแสดงเจตนา และการศึกษาวิจัยของ Cao ในเรื่องการแสดงเจตนาและการให้ข้อปฏิบัติที่ไม่ปรากฏรูปคำกริยาบ่งการกระทำมาปรับใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อต่อมาคือการวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม ได้แก่ งานวิจัยของปิยะวัลย์ (2543) ที่ศึกษาโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน งานวิจัยของมลุลี (2538) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของรูปทางวากยสัมพันธ์กับชนิดของสาระในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ งานวิจัยของอิศเรศ (2544) ที่ศึกษาวิธีการแสดงการให้คำแนะนำในภาษาไทยและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ภาษาในการให้คำแนะนำ และงานวิจัยของอุมาภรณ์ (2544) ที่ศึกษาการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทยในวัจนกรรมขอร้อง ปฏิเสธและการไม่เห็นด้วย โดยปิยะวัลย์ และอุมาภรณ์เลือกศึกษารูปแบบวัจนกรรมการขอร้องเช่นเดียวกัน แต่อุมาภรณ์เลือกศึกษารูปแบบวัจนกรรมการปฏิเสธและการไม่เห็นด้วยอีกด้วย ส่วนอิศเรศเลือกศึกษากลวิธีการให้คำแนะนำ ขณะที่มลุลีศึกษารูปทางวากยสัมพันธ์ของสาระในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งกล่าวถึงไปแล้วในส่วนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประเภทวัจนกรรมว่ามีทั้งสิ้น 4 สาระได้แก่ สาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ สาระที่เป็นคำอนุญาต สาระที่เป็นคำจำกัดความ และสาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ การศึกษาของปิยะวัลย์ อุมาภรณ์ และ มลุลี ได้ผลที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของอิศเรศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อิศเรศ (2544) กล่าวว่า โครงสร้างวัจนกรรมการให้คำแนะนำในภาษาไทยประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูดและส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแนะนำ ซึ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งสองส่วนนี้แตกต่างกับโครงสร้างวัจนกรรม 2 ส่วนในงานของปิยะวัลย์ (2543) อุมาภรณ์ (2544) และมลุลี (2538) ดังจะอธิบายต่อไป โดยโครงสร้างวัจนกรรมการให้คำแนะนำทั้งสองส่วนนี้มีลักษณะการปรากฏ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรกปรากฏทั้งส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูดและส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแนะนำ และรูปแบบที่สองปรากฏเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแนะนำ นอกจากนี้ อิศเรศยังสรุปวิธีการให้คำแนะนำโดยพิจารณาจากโครงสร้างว่ามีรูปแบบเช่นเดียวกันกับโครงสร้างวัจนกรรมการให้คำแนะนำ แต่หากพิจารณาจากการใช้ภาษาและเนื้อหาของการแนะนำ อิศเรศสรุปว่า วิธีการแสดงการให้คำแนะนำปรากฏ 2 รูปแบบ ได้แก่ การให้คำแนะนำโดยวิธีตรงและการให้คำแนะนำโดยวิธีอ้อม โดยการให้คำแนะนำโดยวิธีตรงก็ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูด ปรากฏคำกริยาแสดงเจตนา “แนะนำ” และส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแนะนำ ปรากฏคำหรือกลุ่มคำที่สื่อเจตนาแนะนำ เช่น “ควร” “น่าจะ” “ลอง” เป็นต้น ส่วนการให้คำแนะนำโดยวิธีอ้อมก็ประกอบด้วย 2 ส่วนเช่นกัน ได้แก่ ส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูดจะปรากฏกริยาชนิดอื่น ได้แก่ “เรียน” “เสนอ” “คิด” เป็นต้น และส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแนะนำจะไม่ปรากฏคำหรือกลุ่มคำที่สื่อเจตนาแนะนำ ผู้ฟังต้องตีความจากเนื้อหาและเจตนาของผู้พูด

ดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้นแล้วว่า โครงสร้างวัจนกรรมการให้คำแนะนำในภาษาไทยในการศึกษาของอิศเรศ (2544) แตกต่างกับผลการศึกษาของปิยะวัลย์ (2543) อุมาภรณ์ (2544) และมลุลี (2538) กล่าวคือ โครงสร้างวัจนกรรมทั้งสองส่วนในผลการศึกษาของอิศเรศ ได้แก่ ส่วนที่แสดงเจตนาของผู้พูดและส่วนที่เป็นเนื้อหาของการแนะนำ ทั้งสองส่วนนี้เมื่อรวมกันจะกลายเป็นส่วนหลักในผลการศึกษาของปิยะวัลย์ โดยปิยะวัลย์ได้จำแนกโครงสร้างของวัจนกรรมขอร้องทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน เป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนหลัก และส่วนขยาย ดังนี้

1. ส่วนหลัก หมายถึง ส่วนที่แสดงเจตนาของวัจนกรรมต่าง ๆ มีกริยาบ่งการกระทำ โดยอุมาภรณ์ (2544) เรียกส่วนหลักนี้ว่า ถ้อยคำแสดงเจตนา และมลุลี (2538) เรียกว่า ส่วนของคำสั่งหรือข้อบังคับในสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ ส่วนของคำอนุญาตในสาระที่เป็นคำอนุญาต ส่วนของความที่แจ้งให้ทราบในสาระที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ และส่วนของคำศัพท์ที่จะนำมาอธิบายหรือให้คำจำกัดความ ส่วนของกริยาสมการ และส่วนของความหมายในสาระที่เป็นคำจำกัดความ โดยอุมาภรณ์กล่าวว่า วัจนกรรมทุกวัจนกรรมจะต้องมีส่วนที่เป็นถ้อยคำแสดงเจตนาเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมลุลีที่กล่าวว่า ส่วนประกอบที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส่วนสำคัญที่จะขาดไม่ได้ในการแสดงเจตนาของผู้ร่างกฎหมาย ซึ่งปิยะวัลย์ (2543) ได้แบ่งส่วนหลักเป็นกลวิธีย่อยที่พบทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1 กลวิธีแบบตรง เป็นการกล่าวขอร้องที่แสดงรูปภาษาแสดงการขอร้องอย่างชัดเจน จำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การกล่าวเชิงคำสั่ง การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการบอกความต้องการของผู้พูด

1.2 กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นการกล่าวถ้อยที่ผู้พูดมีเจตนาที่จะแสดงการขอร้อง แต่มิได้แสดงรูปภาษาที่ใช้ในการขอร้องโดยตรง รูปภาษาจึงไม่บ่งบอกว่าเป็นการขอร้อง แต่ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ว่าผู้พูดขอร้องผู้ฟัง จำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การบอกอย่างมีเงื่อนไข การถามความเป็นไปได้ และการแสดงความลังเลใจ

2. ส่วนขยาย ในส่วนนี้อุมาภรณ์ (2544) ได้จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเสริมหน้าและส่วนเสริมหลัง ได้แก่ ถ้อยคำที่ไม่ปรากฏคำกริยาแสดงเจตนาโดยตรง ด้วยกลวิธีที่ปิยะวัลย์ (2543) เรียกว่า กลวิธีแบบอ้อมไม่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งกลวิธีย่อยที่พบทั้งในผลการศึกษาของอุมาภรณ์และปิยะวัลย์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกันแต่ไม่พบในการศึกษาของมลุลี (2538) ได้แก่ การทักทาย ซึ่งมีลักษณะตรงกับ คำเรียกขาน ในงานของอุมาภรณ์ การเน้นย้ำคำขอร้อง ซึ่งอุมาภรณ์ เรียกว่าการกล่าวย้ำ ส่วนการแสดงเหตุผล การเกริ่นนำ และการขอบคุณนั้นทั้งปิยะวัลย์และอุมาภรณ์เรียกเหมือนกัน นอกจากนี้ยังมี การขัดจังหวะ การออกตัว และการให้โอกาสเลือก ซึ่งเป็นกลวิธีย่อยที่พบในผลการศึกษาของอุมาภรณ์ แต่ไม่พบในผลการศึกษาของปิยะวัลย์และมลุลี ขณะเดียวกันกลวิธีย่อยที่พบในผลการศึกษาของปิยะวัลย์ แต่ไม่พบในผลการศึกษาของอุมาภรณ์และมลุลีมีดังนี้ กลวิธีย่อยที่พบทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ได้แก่ การขอโทษ การให้คำสัญญา การให้ข้อเสนอทดแทน และการยกย่องผู้ฟัง ส่วนกลวิธีย่อยที่พบในภาษาไทยเท่านั้น ได้แก่ การเสนอข้อต่อรองให้กับผู้ฟัง การแสดงความเกรงใจ และการแสดงความกังวลใจ ความแตกต่างในเรื่องดังกล่าว อาจเนื่องมาจากการศึกษาของปิยะวัลย์กับมลุลีเป็นการศึกษาในวัจนกรรมคนละประเภทกัน ส่วนกลวิธีย่อยที่พบเฉพาะในการศึกษาของมลุลี ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาระต่าง ๆ เช่น ถ้าเป็นสาระที่เป็นคำอนุญาต กลวิธีย่อยที่พบก็คือเรื่องที่จะให้อนุญาต เป็นต้น ขอบเขตของกฎหมายหรือสิ่งของ กรณียกเว้น กรณีเฉพาะ และเงื่อนไข สังเกตได้ว่า ผลการศึกษาในส่วนขยายของมลุลี จะไม่พบกลวิธีย่อยที่ตรงกับการศึกษาของท่านใดเลย เนื่องจากข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาเป็นภาษากฎหมายอีกทั้งเจตนาที่พบก็แตกต่างกับการศึกษาของปิยะวัลย์และอุมาภรณ์ กล่าวคือ ไม่มีวัจนกรรมการขอร้อง และกลวิธีย่อยที่พบในการศึกษาของมลุลีก็มีจำนวนไม่มากนักและเป็นกลวิธีซ้ำ ๆ ที่ไม่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของภาษากฎหมายที่เป็นภาษาที่เป็นระเบียบแบบแผนก็เป็นได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งส่วนหลักและส่วนขยายที่ได้กล่าวไปข้างต้น ก่อให้เกิดรูปแบบวัจนกรรมในผลการศึกษาของปิยะวัลย์ (2543) 5 รูปแบบในภาษาไทย และ 4 รูปแบบในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน และในผลการศึกษาของอุมาภรณ์ (2544) ดังนี้

1. ส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือ มีถ้อยคำแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียว เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ในผลการศึกษาของปิยะวัลย์ (2543)

2. ส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย หรือ ถ้อยคำแสดงเจตนา + ส่วนเสริมหลัง

3. ส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก หรือ ส่วนเสริมหน้า + ถ้อยคำแสดงเจตนา เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดในผลการศึกษาของอุมาภรณ์ (2544)

4. ส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย หรือ ส่วนเสริมหน้า + ถ้อยคำแสดงเจตนา + ส่วนเสริมหลัง เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดในภาษาไทย ในผลการศึกษาของปิยะวัลย์ (2543)

5. ส่วนขยายเพียงอย่างเดียว ไม่พบรูปแบบนี้ในผลการศึกษาของอุมาภรณ์ (2544) และในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ในผลการศึกษาของปิยะวัลย์ (2543)

นอกจากการศึกษารูปแบบวัจนกรรมขอร้องในภาษาไทยแล้ว อุมาภรณ์ (2544) ยังศึกษารูปแบบวัจนกรรมปฏิเสธและการไม่เห็นด้วยในภาษาไทยด้วย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า วัจนกรรมปฏิเสธและการไม่เห็นด้วยมีโครงสร้างและรูปแบบที่เหมือนกันกับโครงสร้างของวัจนกรรมขอร้อง และมีกลวิธีย่อยในส่วนเสริมหน้าและส่วนเสริมหลังที่เหมือนกัน ได้แก่ การเกริ่นความ การให้เหตุผล และคำเรียกขาน ซึ่งพบทั้งในวัจนกรรมขอร้อง ปฏิเสธและการไม่เห็นด้วย ส่วนการให้โอกาสเลือกพบเฉพาะวัจนกรรมขอร้องและปฏิเสธ

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบวัจนกรรมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังมีผู้ศึกษาไว้ไม่มากนัก อีกทั้งยังไม่มีแนวคิดที่จะนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรมโดยตรง ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบวัจนกรรมในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาและแนวคิดจากงานของปิยะวัลย์ (2543) อุมาภรณ์ (2544) และมลุลี (2538) เนื่องจากเป็นการศึกษาโครงสร้างของวัจนกรรมซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ อีกทั้งงานของมลุลีก็เป็นการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในภาษากฎหมายเช่นเดียวกับการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนงานของอิศเรศ (2544) ผู้วิจัยไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากอิศเรศศึกษากลวิธีการให้คำแนะนำจึงไม่ตรงกับวัตถุประสงค์งานวิจัยนี้ โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องส่วนแสดงเจตนา ส่วนเสริมหน้า และส่วนเสริมหลังของอุมาภรณ์ เพื่อจัดรูปแบบวัจนกรรม และประยุกต์ใช้กลวิธีย่อยในการศึกษาของทั้งสามท่านเป็นเกณฑ์ในการจัดประเภทกลวิธีย่อยในงานวิจัยนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนของการเชื่อมโยงความนี้ พบงานวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความในเอกสารประเภทต่าง ๆ ดังนี้ ประภาพร มณีโรจน์ (2529) ศึกษาความถี่และตำแหน่งที่รูปแทนคำนาม (Substitution) ปรากฏ ทัศนีย์ เจริญพร (2534) ศึกษาภาพรวมลักษณะกลไกทางภาษาที่ใช้เชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในศิลาจารึกอีสาน นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์ (2534) ศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงนามวลีและการใช้คำเชื่อมในรายงานข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539) ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความ เทพี จรัสจรุงเกียรติ (2543) ศึกษาหน้าที่ ความสัมพันธ์ และวิวัฒนาการของการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมในเอกสารที่ตีพิมพ์และเผยแพร่แล้วในแต่ละสมัย สุพัตรา เกาะแก้ว และ พิศมัย อยู่โพธิ์ (2546) ศึกษากลไกทางภาษาที่ใช้เชื่อมโยงความในบทความทางเศรษฐกิจของไทย และปาณิสรา เบี้ยมุกดา (2550) ศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การซ้ำ การใช้คำศัพท์ การใช้คำเชื่อม และการละ ในพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเชื่อมโยงความในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” นอกจากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีงานเขียนเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความที่ชลธิชา บำรุงรักษ์ ได้เขียนอธิบายการเชื่อมโยงความไว้ในส่วนหนึ่งของหนังสือ “ภาษาศาสตร์เบื้องต้น” ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย

แนวคิดหลักที่ใช้ในการจำแนกประเภทกลไกทางภาษาที่ใช้ในการเชื่อมโยงความ ในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นคือ แนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) และแนวคิดของ Beaugrande and Dressler (1981) ที่ใช้ในงานวิจัยของทัศนีย์ (2534) เทพี (2543) และสุพัตราและพิศมัย (2546) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการประยุกต์ใช้แนวคิดจากงานวิจัยของบุคคลอื่นร่วมด้วย เช่น แนวคิดของ Leech (1974) มีการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยของทัศนีย์ และนิตย์สุดา (2534) แนวคิดจากงานวิจัยของวิภา ฌานวังศะ (Wipah Chanawangsa, 1986) มีการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยของเทพี และปาณิสรา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2550) และแนวคิดจากงานวิจัยของเพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (2529) มีการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยของนิตย์สุดา และเทพี

แม้ว่างานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะมีวัตถุประสงค์หรือขอบเขตการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาก็มีความคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง ดังนี้

1. การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง (reference) คือการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกิดจากการใช้รูปภาษาหนึ่งที่ไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเองอ้างถึงคำหรือวลีอื่น ซึ่งการตีความรูปภาษาดังกล่าวต้องอาศัยคำหรือวลีอื่นในปริจเฉทเดียวกันเพื่อตีความหมาย จากผลการศึกษาของชลธิชา (2539) จำแนกการอ้างถึงโดยพิจารณาที่รูปหลักได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงหน่วยนาม การอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค และการอ้างถึงข้อความ โดยจำแนกเป็นการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง 4 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงด้วยคำสรรพนาม การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ และการอ้างถึงด้วยการใช้คำแทน ในผลการศึกษาของประภาพร (2529) ทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) ดังต่อไปนี้

1.1 การอ้างถึงด้วยคำสรรพนาม คือ การใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1, 2 และ 3 อ้างถึงบุคคลหรือสิ่งที่ได้กล่าวไปแล้ว จากผลการศึกษาของงานวิจัยข้างต้นพบว่าในผลการศึกษาของปาณิสรา (2550) ปรากฏการอ้างถึงด้วยการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 3 ทั้งเอกพจน์และพหูพจน์ ส่วนคำสรรพนามบุรุษที่ 2 ปรากฏเพียงเอกพจน์เท่านั้น ส่วนงานของชลธิชา (2539) พบการอ้างถึงด้วยคำสรรพนามบุรุษที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งการอ้างถึงด้วยคำสรรพนามนี้ทัศนีย์ (2534) และ ประภาพร (2529) จัดให้เป็นการอ้างถึงด้วยการใช้คำแทนประเภทหนึ่ง โดยที่ ประภาพร เรียกว่า รูปแทนประเภทคำสรรพนาม และสรุปในผลการศึกษาว่า รูปแทนประเภทคำสรรพนามนี้มีความถี่ของการปรากฏน้อยที่สุด และรูปแทนประเภทนี้ใช้กับนามวลีที่เป็นมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อใช้รูปแทนดังกล่าวจะเพิ่มเติมข้อมูลเรื่องสถานภาพทางสังคมของนามวลีนั้นไว้ด้วย

1.2 การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ คือ การอ้างถึงที่เน้นตำแหน่งของสถานที่ เป็นการอ้างถึงสิ่งเดียวกันเพื่อแสดงการชี้เฉพาะและบอกกำหนดระยะทั้งในแง่ของระยะเวลาและระยะทางในการอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งของหรือสถานที่ จากผลการศึกษาของงานวิจัยข้างต้น พบว่านิตย์สุดา (2534) เรียกการอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะว่า การอ้างถึงด้วยการใช้นามวลีบ่งชี้ ชลธิชา (2539) เรียกว่า คำบ่งชี้ ส่วนประภาพร (2529) และ ทัศนีย์ (2534) จัดให้เป็นการอ้างถึงด้วยการใช้คำแทนประเภทหนึ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรียกว่า รูปแทนประเภทบ่งชี้ ซึ่งในผลการศึกษาของประภาพรพบว่า รูปแทนประเภทบ่งชี้นี้มีความถี่ของการปรากฏมากเป็นอันดับสาม รองจากรูปแทนประเภทอรูป และรูปแทนประเภทซ้ำรูป โดยรูปแทนประเภทบ่งชี้ใช้เมื่อต้องการชี้เฉพาะเจาะจงเพื่อแยกนามวลีนั้นออกจากนามวลีอื่น

1.3 การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ในแง่ความเหมือน ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง รวมทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ จากงานวิจัยที่นำมาทบทวนพบการอ้างถึงประเภทนี้ในผลการศึกษาของสุพัตรา และพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยปาณิสราจำแนกการอ้างถึงประเภทนี้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบแบบทั่วไป และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบแบบเฉพาะเจาะจง

1.4 การอ้างถึงด้วยการใช้คำแทน คือการใช้รูปภาษาอื่นแทนรูปภาษาเดิมที่ปรากฏในบริบทภาษาระดับข้อความเพื่อแสดงการอ้างถึงรูปภาษาเดิมนั้น (ทัศนีย์, 2534: 59) ผลการศึกษาของทัศนีย์ และ นิตย์สุดา (2534) กล่าวถึงการอ้างถึงด้วยการใช้คำแทน โดยทัศนีย์กล่าวไว้ในการอ้างถึงด้วยคำสรรพนาม และการอ้างถึงด้วยคำชี้เฉพาะ และงานของทัศนีย์ยังพบการอ้างถึงด้วยการใช้คำแทนประเภทคำนามทั่วไป และการอ้างถึงด้วยการใช้คำแทนด้วยคำลักษณนามปรากฏในงานวิจัยอีกด้วย

1.5 การอ้างถึงโดยการแสดงจำนวน พบในผลการศึกษาของสุพัตราและพิศมัย (2546) ซึ่งทั้งสองท่านอธิบายว่า การอ้างถึงโดยการแสดงจำนวนเป็นการใช้คำแสดงจำนวนอ้างถึงนามวลีที่กล่าวไปแล้วหรือกำลังจะกล่าวถึง

1.6 การอ้างถึงคำนามที่ใช้เป็นสรรพนาม พบในผลการศึกษาของปาณิสรา (2550) โดยปาณิสราอธิบายว่า การอ้างถึงคำนามที่ใช้เป็นสรรพนามเป็นการนำคำนามมาทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนามบุรุษที่ 1, 2 และ 3 เพื่อใช้ในการอ้างถึงสิ่งเดียวกัน

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง ผู้วิจัยจะอาศัยแนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) และ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554) เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และจัดประเภทของการอ้างถึงที่พบในการศึกษาครั้งนี้

2. การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ (reiteration) จากผลการศึกษาของประภาพร (2529) ทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) ชลธิชา (2539) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) ปรากฏว่าพบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ 3 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำรูป ซ้ำความ และการซ้ำโครงสร้าง โดยการซ้ำความพบเฉพาะในงานของชลธิชา (2539) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การใช้คำพ้องความหมาย ซึ่งการใช้คำพ้องความหมายเป็นประเภทหนึ่งในกลไกการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ ดังนั้นผู้วิจัยจะนำไปกล่าวถึงในส่วนการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ ส่วนการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำจะกล่าวถึงเพียง 2 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำรูป และการซ้ำโครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การซ้ำรูป แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำทุกส่วน และการซ้ำบางส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การซ้ำทุกส่วน คือ การใช้รูปภาษาเดิมที่ได้กล่าวไปแล้วซ้ำอีกครั้งโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปภาษา ประเภทของคำ และความหมาย การซ้ำประเภทนี้ปรากฏในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) ชลธิชา (2539) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่ทัศนีย์ และนิตย์สุดา กล่าวว่า เป็นการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงทางรูปภาษา แต่สุพัตราและพิศมัย เรียกว่า การซ้ำโดยสมบูรณ์ เช่น

(2.12) “โดยทั่วไป<u>ศรัทธา</u>จะใช้ความหมายที่ตรงกับ Faith ในภาษาอังกฤษ คือ เป็นความเชื่อที่มีความนับถือ เชื่อมั่นในลักษณะที่มีความเชื่อฟัง มอบความไว้วางใจโดยไม่มีความเคลือบแคลงสงสัย <u>ศรัทธา</u>ในลักษณะนี้จัดว่ามืดบอด เพราะเป็นการปลงใจเชื่อโดยไม่ใช้ปัญญาและเหตุผลประกอบ” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 366)

ตัวอย่างที่ (2.12) ชลธิชาอธิบายว่าปรากฏการซ้ำรูปภาษาทุกส่วนในระดับคำซึ่งเป็นคำนาม ได้แก่ คำว่า “ศรัทธา”

2.1.2 การซ้ำบางส่วน คือ การใช้รูปภาษาที่ได้กล่าวไปแล้วซ้ำอีกครั้งเฉพาะบางส่วน มีทั้งที่เป็นการซ้ำรูปคำประเภทเดียวกันและการซ้ำรูปคำคนละประเภทกัน การซ้ำประเภทนี้พบในผลการศึกษาทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) ชลธิชา (2539) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่ทัศนีย์และนิตย์สุดา เรียกแตกต่างออกไปว่าการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงทางรูปภาษา เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2.13) “เพราะในขั้นนี้บุคคลได้ใช้<u>เหตุผล*ความคิด*</u>ของตนประกอบไปในความรู้ที่รับมานั้นจนพอที่จะนับได้ว่าเป็นความเข้าใจของตนเอง และยึดถือเอา<u>*ความคิด*ความเห็น</u>นั้นเป็นของตน” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 367)

ตัวอย่างที่ (2.13) ชลธิชาอธิบายว่าปรากฏการซ้ำรูปภาษาบางส่วนในระดับคำ ได้แก่ “<u>เหตุผล*ความคิด*</u>” กับ “<u>*ความคิด*ความเห็น</u>” ซึ่งทั้งสองคำต่างก็เป็นคำนามเช่นกัน

ผลการศึกษาของประภาพร (2529) พบว่ารูปแทนประเภทซ้ำรูปมีความถี่ของการปรากฏมากเป็นอันดับสอง รองจากรูปแทนประเภทอรูป โดยรูปแทนประเภทซ้ำรูปให้ความหมายได้เท่ากับรูปนามวลีเดิม ไม่ก่อให้เกิดการกำกวม แต่ทำให้เกิดการซ้ำซ้อน

2.2 การซ้ำโครงสร้าง คือ การใช้รูปแบบโครงสร้างทางภาษาเหมือนกัน แต่คำหรือวลีที่ใช้ต่างกัน การซ้ำโครงสร้างพบในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) ชลธิชา (2539) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่สุพัตราและพิศมัย สรุปว่า การซ้ำโครงสร้างนี้เป็นการซ้ำบางส่วนประเภทหนึ่ง ขณะที่ทัศนีย์ เรียกการซ้ำประเภทนี้ว่า การซ้ำโดยการใช้โครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งทัศนีย์จัดให้เป็นการซ้ำความหมายประเภทหนึ่ง เช่น

(2.14) “<u>เรายังต้องการ</u>ขายสินค้าไทยไปทั่วโลก <u>เรายังต้องการ</u>นักท่องเที่ยวต่างประเทศ <u>เรายังต้องการ</u>เงินตราต่างประเทศมาชำระหนี้” (สุพัตรา เกาะแก้ว และ พิศมัย อยู่โพธิ์, 2546: 8)

ตัวอย่างที่ (2.14) สุพัตราและพิศมัยอธิบายว่า เป็นการซ้ำโครงสร้างวลี “เรายังต้องการ”

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นมีผลการศึกษาที่ตรงกับแนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) ในเรื่องการซ้ำรูป ส่วนการซ้ำโครงสร้างจะใช้งานวิจัยของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539) เป็นหลัก และนำการศึกษางานวิจัยของทั้ง 6 ท่านที่ได้กล่าวถึงข้างต้นมาเป็นแนวทางในการจัดประเภทการซ้ำในการศึกษาครั้งนี้

3. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ (lexical cohesion) คือ การแสดง การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน จากผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) ปรากฏลักษณะการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ 6 ลักษณะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ได้แก่ การใช้คำตรงข้าม การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน การใช้คำจ่ากลุ่มและคำลูกกลุ่ม การใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ และการใช้คำที่มีความหมายทั่วไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การใช้คำตรงข้าม คือ การแสดงความสัมพันธ์ของคำศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกัน เพื่อช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่าง 2 สิ่งได้อย่างชัดเจน (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 115) การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำตรงข้ามปรากฏในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยทัศนีย์ และ สุพัตราและพิศมัย เรียกว่า การใช้คำแย้งความหมาย เช่น

(2.15) "... คอลอแนลออลเดอค๊อด คนอเมริกันที่ประกาศตัวว่าเป็นคนถือศาสนาพุทธกับคนอื่นอีกมาต้อนรับคมแลสาธุอย่างลังกา เดิมฉันหมายว่าจะหนุ่ม ที่แท้แก่หัวขาว หน้าตาทำนองหมอดี ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 117)

ตัวอย่างที่ (2.15) ปาณิสราอธิบายว่ามีการใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน คือ คำว่า "หนุ่ม" กับ "แก่" แสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคคล

3.2 การใช้คำพ้องความหมาย คือ การใช้คำที่มีรูปภาษาต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน เพื่อช่วยให้การสื่อความหมายชัดเจนและมีน้ำหนักมากขึ้น การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ประเภทนี้ปรากฏในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่นิตย์สุดา จัดให้เป็นการซ้ำความหมายประเภทหนึ่งที่เรียกว่า การซ้ำโดยการใช้รูปภาษาที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน และชลธิชา (2539) เรียกว่าเป็นการซ้ำความ เช่น

(2.16) "... อ้ายเปลื้องบอกว่าตั้งแต่มาไม่เห็นหนาว พึ่งจะหนาวคืนนี้เท่านั้น ฉันให้เสื้อยืดอย่างหนาของฉันตัวหนึ่ง ให้วิตกว่ามันจะใส่ไม่ได้ เพราะมันอ้วนล่ำมาก ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 122)

ตัวอย่างที่ (2.16) ปาณิสราอธิบายว่า มีการนำคำที่มีความหมายในทำนองเดียวกัน คือ คำว่า "อ้วน" กับ "ล่ำ" มาเรียงต่อกันเพื่อช่วยเน้นความหมายให้เห็นว่าอ้ายเปลื้องตัวใหญ่มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3 การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน คือ การใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน อยู่ในเรื่องเดียวกัน เพื่อบรรยายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องเดียวกัน การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ประเภทนี้ปรากฏในผลการศึกษาของนิตย์สุดา (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่นิตย์สุดา เรียกว่า การใช้คำสัมพันธ์กัน หรือที่สุพัตราและพิศมัย เรียกว่า การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน เช่น

(2.17) "... งามเปนคนละอย่างกับสวิตเซอร์แลนด์ ข้างสวิตเซอร์แลนด์ดูเปนที่เปิดเผย อ่าโถง ถ้าจะดูงามก็งามเฉิดฉาย เช่นน้ำพุตกซ่าจากน่าผาสูงตั้งยี่สิบสามสิบเส้น แม่น้ำลำธารมีน้ำลึกไหลเชี่ยว แต่ที่นี่ไม่เช่นนั้น แม่น้ำก็เล็ก ๆ กว้างจะไม่เท่าคลองผดุงเสียอิก บางแห่งจึงจะกว้างถ้ากว้างออกไปกว่านั้นก็มีหาดกรวด สายน้ำกลับเปนที่เสียใจ เห็นว่าเล็กไปกว่า ที่แคบแต่น้ำลึกนั้นเสียอิก ลำธารก็เป็นลำธาร แลเห็นก้อนศิลา ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 127)

ตัวอย่างที่ (2.17) ปาณิสราอธิบายว่า มีการใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน ได้แก่ คำว่า "น้ำพุ" "น่าผา" "แม่น้ำลำธาร" "น้ำลึก" "ไหลเชี่ยว" "แม่น้ำ" "คลองผดุง" "หาดกรวด" "สายน้ำ" "ลำธาร" "ก้อนศิลา" ซึ่งเป็นชุดคำที่มีความหมายสัมพันธ์กันเกี่ยวกับธรรมชาติ

3.4 การใช้คำจ่ากลุ่มและคำลูกกลุ่ม คือ การใช้คำที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมายในฐานะที่เป็นหน่วยใหญ่ของหน่วยย่อยเดียวกัน โดยมีคำจ่ากลุ่มเป็นหน่วยใหญ่ และมีคำลูกกลุ่มเป็นหน่วยย่อย การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์ประเภทนี้ปรากฏในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่ทัศนีย์ เรียกว่า การใช้คำลูกกลุ่มของคำจ่ากลุ่มเดียวกัน หรือที่สุพัตราและพิศมัย เรียกว่า การใช้คำจ่ากลุ่ม เช่น

(2.18) "จากการประเมินผล 'จุดจอดแล้วจร' ที่ได้ผลที่สุด จะอยู่ตามศูนย์การค้าใหญ่ที่มีที่จอดรถสะดวก ได้แก่ ฟิวเจอร์ปาร์ค รังสิต ซีคอน สแควร์ และสถานที่ ที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชน" (สุพัตรา เกาะแก้ว และ พิศมัย อยู่โพธิ์, 2546: 8)

ตัวอย่างที่ (2.18) แสดงการใช้คำจ่ากลุ่มและคำลูกกลุ่ม โดยสุพัตราและพิศมัยอธิบายว่า ฟิวเจอร์ปาร์ค รังสิต และซีคอน สแควร์ เป็นคำลูกกลุ่มของคำจ่ากลุ่มเดียวกัน คือ ศูนย์การค้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.5 การใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ ปรากฏการใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่เฉพาะในผลการศึกษาของปาณิสรา (2550) เท่านั้น โดยปาณิสรากล่าวว่า การใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ หมายถึง การใช้คำที่เป็นส่วนประกอบย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากล่าวรวมกันเพื่อสื่อถึงหน่วยใหญ่ เช่น

(2.19) "... มีคนที่ทำ**ดุริยางค์ดนตรี**นั้นหมดด้วยกันร้อยห้าสิบคน มีแตรขลุ่ย ประมาณสักหกเท่านั้น ฮ้าปสี่ นอกนั้นซอทั้งสิ้น คนที่มาเล่นนั้นเป็นอาติสต์ชาติต่าง ๆ ตั้งแต่รัสเซียเปนต้น ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 140)

ปาณิสราอธิบายตัวอย่างที่ (2.19) ว่า "แตร" "ขลุ่ย" "ฮ้าป" "ซอ" เป็นคำที่เป็นส่วนประกอบของ "ดุริยางค์ดนตรี"

3.6 การใช้คำที่มีความหมายทั่วไป ปรากฏการใช้คำที่มีความหมายทั่วไปเฉพาะในผลการศึกษาของสุพัตราและพิศมัย (2546) เท่านั้น เช่น

(2.20) "จากการประเมินผล 'จุดจอดแล้วจร' ที่ได้ผลที่สุด จะอยู่ตามศูนย์การค้าใหญ่ที่มีที่จอดรถสะดวก ได้แก่ ฟิวเจอร์ปาร์ค รังสิต ซีคอน สแควร์ และสถานที่ ที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชน" (สุพัตรา เกาะแก้ว และ พิศมัย อยู่โพธิ์, 2546: 8)

สุพัตราและพิศมัยอธิบายตัวอย่างที่ (2.20) ว่า สถานที่ เป็นคำทั่วไปทั้งของ ฟิวเจอร์ปาร์ค รังสิต ซีคอน สแควร์ และศูนย์การค้า

การศึกษาทบทวนงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยจะได้นำมาปรับใช้กับการศึกษาวิจัยนี้ โดยประยุกต์ใช้การนิยามศัพท์และการอธิบายตัวอย่างจากงานวิจัยข้างต้น ร่วมกับแนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) เป็นแนวทางในการจัดประเภทของการเชื่อมโยงความโดยใช้คำศัพท์ในการศึกษาครั้งนี้

4. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม (conjunction) คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในประโยคที่อยู่ต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกัน ปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) ชลธิชา (2539) เทพี (2543) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) 17

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำเชื่อมแสดงการเสริม การใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง การใช้คำเชื่อมแสดงทางเลือก การใช้คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง การใช้คำเชื่อมบอกการแจกแจงความ การใช้คำเชื่อมแสดงการขยายความ การใช้คำเชื่อมแสดงเหตุ การใช้คำเชื่อมแสดงวัตถุประสงค์และผล การใช้คำเชื่อมแสดงเวลา การใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข การใช้คำเชื่อมแสดงวิธีการ การใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ การใช้คำเชื่อมแสดงการสรุปความ การใช้คำเชื่อมแสดงการต่างตอนกัน การใช้คำเชื่อมแสดงการคาดคะเนหรือสมมุติ การใช้คำเชื่อมแสดงการเน้นความ และการใช้คำเชื่อมแสดงการกล่าวถึงคำพูด ความคิด หรือข้อเท็จจริง ส่วนการใช้คำเชื่อมที่ปรากฏเฉพาะในงานของปาณิสรา มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นของสถานที่ การใช้คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุดของสถานที่ นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำเชื่อมที่พบเฉพาะในงานของสุพัตราและพิศมัย 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำเชื่อมเพื่อให้ข้อความต่อเนื่องกัน การใช้คำเชื่อมแสดงการไขความ และการใช้คำเชื่อมแสดงการอ้างอิงหรือประวัติที่มา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การใช้คำเชื่อมแสดงการเสริม คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงการเพิ่มเติมความหมายของข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในข้อความนั้นเป็นไปในทำนองเดียวกัน ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมด กล่าวถึงการเชื่อมโยงความในลักษณะนี้ โดยที่ทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) ชลธิชา (2539) และสุพัตราและพิศมัย (2546) เรียกว่า การใช้คำเชื่อมแสดงความคล้อยตามกัน เช่น

(2.21) “ค้นในตัวพบปืนเถื่อนกับปืนตราโล่และกุญแจมือ <u>และ</u>ยังพบสมุดบันทึกบัญชีดำหนังหมา ...” (นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์, 2534: 179)

ตัวอย่างที่ (2.21) นิตย์สุดาอธิบายว่า คำว่า “และ” เป็นคำเชื่อมแสดงความคล้อยตามกันระหว่างเหตุการณ์ที่กล่าวถึงก่อนหน้าและตามหลังคำว่า “และ”

4.2 การใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงความหมายขัดแย้งกันระหว่างข้อความที่ปรากฏก่อนกับข้อความที่ตามมา ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ เช่น

(2.22) “... โดยมากก็มาแสวงบุญกัน <u>แต่ว่า</u>ไม่เคยเห็นญาติโยมที่แสวงหาการละบาปมีแต่แสวงบุญเรื่อยไป ...” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 390)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (2.22) ชลธิชาอธิบายว่าคำเชื่อม “แต่ว่า” แสดงการเชื่อมโยงความว่าข้อความที่ตามหลังคำเชื่อม “แต่ว่า” ไม่เป็นไปตามข้อความที่ปรากฏนำหน้าคำเชื่อมดังกล่าว

4.3 การใช้คำเชื่อมแสดงทางเลือก คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงทางเลือกของเหตุการณ์ตั้งแต่ 2 เหตุการณ์ขึ้นไป ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ ยกเว้นงานของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) และชลธิชา (2539) เช่น

(2.23) “... ใช้มือยกไหล่ให้สูงขึ้น หรือใช้มือยกคอให้สูงขึ้น” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 427)

ตัวอย่างที่ (2.23) ชลธิชาอธิบายว่า “หรือ” แสดงทางเลือกระหว่างประโยค “ใช้มือยกไหล่ให้สูงขึ้น” กับ “ใช้มือยกคอให้สูงขึ้น” โดยที่มีการละประธานของประโยค

4.4 การใช้คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง คือ การใช้คำเชื่อมที่ทำหน้าที่แสดงรายละเอียดหรือแสดงตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้ข้อความชัดเจนขึ้น ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ ยกเว้นงานของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) และชลธิชา (2539) เช่น

(2.24) “... พลับพลาตั้งบนถนนเว้นไว้พอรถหลีกไปได้ ที่ตรงนี้เป็นที่ต่ำกว่ากลางเนินอยู่หน่อยหนึ่งข้างทางเอาใบไม้ทำรั้วกั้นตลอด เว้นเป็นช่องพอตัวหมูลอดห่าง ๆ ที่ช่องนั้นเอาชุดกั้นไว้ทุกช่อง นอกออกมาปักกะริง คือบ่วงหวายชิด ๆ กันเป็นราวไปสัก ๒ เส้น สำหรับดักสัตว์ที่กระโดด เช่นเนื้อและกวางเป็นต้น ...” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 146)

ปาณิสราอธิบายตัวอย่างที่ (2.24) ว่า “เช่น...เป็นต้น” เป็นคำเชื่อมแสดงตัวอย่างซึ่งเป็นการแสดงตัวอย่างของสัตว์ที่จะใช้กะริงดักคือ “เนื้อและกวาง” โดยเชื่อมระหว่าง “สำหรับดักสัตว์ที่กระโดด” กับ “เนื้อและกวาง”

4.5 การใช้คำเชื่อมบอกการแจกแจงความ คือ การใช้คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ทางความหมาย เป็นการแจกแจงรายละเอียดของข้อความที่กล่าวไปก่อนหน้าเป็นส่วน ๆ ให้เกิดความละเอียดชัดเจน ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2.25) "... ถ้าขาไปไม่พบขากลับก็ต้องมาผ่าน ก็คือต้องมาผ่านทั้งนั้น" (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 396)

ตัวอย่างที่ (2.25) มีการใช้คำเชื่อม "ก็คือ" เพื่อแสดงว่าข้อความที่ตามหลังคำเชื่อม "ก็คือ" เป็นการแสดงรายละเอียดของประโยคที่ปรากฏข้างหน้าคำเชื่อม

4.6 การใช้คำเชื่อมแสดงการขยายความ คือ การใช้คำเชื่อมที่ทำหน้าที่ขยายความเพื่อให้มีความหมายชัดเจนขึ้น ผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ เช่น

(2.26) "เมื่อคืนหนาวปรอท ๗๕ อาบน้ำเย็นก่อนนอนออกไม่สบาย จะต้องเปลี่ยนเวลาใหม่ ตรวจแก้ไขเพิ่มเติมรายงานที่พระยาสฤษดิ์ทำแล้วปิดม่านนอน วันนี้ต้องห่มผ้าผืนหนึ่ง ..." (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 150)

ตัวอย่างที่ (2.26) ปาณิสราอธิบายว่า "ที่" เป็นคำเชื่อมแสดงการขยายความ โดยขยายความว่ารายงานที่ตรวจแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นรายงานที่ "พระยาสฤษดิ์ทำ"

4.7 การใช้คำเชื่อมแสดงเหตุ คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ เช่น

(2.27) "... ตำรวจสอบพบประเด็นที่คิดฆ่าตัวตาย เพราะพ่อแม่กีดกันความรัก ..." (นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์, 2534: 171)

ตัวอย่างที่ (2.27) นิตย์สุดาอธิบายว่า "เพราะ" เป็นคำเชื่อมแสดงเหตุของเหตุการณ์ "ที่คิดฆ่าตัวตาย"

4.8 การใช้คำเชื่อมแสดงวัตถุประสงค์และผล คือ การใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความมุ่งหมายที่จะให้เกิดและสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วตามความต้องการหรือวัตถุประสงค์ ผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ แต่ในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) ชลธิชา (2539) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) แบ่งการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ออกจากกันเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำเชื่อมแสดงผล และการใช้คำเชื่อมแสดงวัตถุประสงค์ เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2.28) “ปัญหาเรื่องบรรจุพระอัฏฐิสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกที่กราบทูลถามมานั้น สาเหตุที่ทำให้สงสัยก็คือเครื่องทองน้อยนั้นเอง ตามเสด็จเมื่อเล็ก ๆ เห็นทรงบูชา เข้าใจเอาเป็นมั่นเหมาะว่าทรงบูชาพระอัฏฐิ แต่จะเป็นพระอัฏฐิใครไม่มีหัวพอจะเข้าใจ แต่ที่เข้าใจว่าทรงบูชาพระอัฏฐินั้น จะเป็นใครบอกหรืออย่างไรก็นึกไม่ออกเลย จึงได้กราบทูลถาม เผื่อจะทรงทราบแน่นอน” (เทพี จรัสจรุงเกียรติ, 2543: 52)

ตัวอย่างที่ (2.28) เทพีอธิบายว่า “เผื่อ” เป็นคำเชื่อมที่แสดงวัตถุประสงค์หรือผลแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง “กราบทูลถาม” กับ “จะทรงทราบแน่นอน”

4.9 การใช้คำเชื่อมแสดงเวลา คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์ของช่วงเวลากับเหตุการณ์ที่มีลำดับในการเกิดขึ้นก่อนหลัง ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ ยกเว้นงานของนิตย์สุดา (2534) ที่ปรากฏการใช้คำเชื่อมแสดงลำดับเหตุการณ์ ซึ่งเป็นประเภทย่อยของการใช้คำเชื่อมแสดงเวลาแทน ส่วนผลการศึกษาของชลธิชา (2539) ปรากฏทั้งการใช้คำเชื่อมแสดงเวลา และคำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุด โดยชลธิชา (2539) ได้แยกทั้งสองประเภทนี้ออกจากกัน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) ปรากฏทั้งการใช้คำเชื่อมแสดงเวลา และการใช้คำเชื่อมแสดงลำดับเหตุการณ์ ซึ่งทัศนีย์ก็ได้แยกทั้งสองประเภทนี้ออกจากกัน เช่น

(2.29) “พอลงเรือสักครู่หนึ่งนอนกลางวัน เพราะหาวนอนไปด้วยกันทั้งนั้น เกือบไม่มีใครตื่นเลยสักคนเดียว จนถึงเวลากินข้าวจึงได้ตื่นขึ้นกินข้าว” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 159)

ปาณิสราอธิบายตัวอย่างที่ (2.29) ว่า “จนถึง” เป็นคำเชื่อมแสดงเวลาสิ้นสุดของเหตุการณ์ “นอนกลางวัน” ว่าสิ้นสุดเมื่อ “เวลากินข้าวจึงได้ตื่นขึ้นกินข้าว”

4.10 การใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์ของข้อความในลักษณะที่เป็นเงื่อนไข โดยการเกิดขึ้นของเหตุการณ์หนึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของอีกเหตุการณ์หนึ่ง ผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ เช่น

(2.30) “สำหรับผัวตัวดี ถ้าสอบสวนพบว่าเป็นเรื่องจริง ต้องถูกจับเข้าตะรางด้วย ...” (นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์, 2534: 182)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (2.30) นิตย์สุดาอธิบายว่า “ถ้า...ต้อง” เป็นคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข โดย “ถ้า” เป็นเงื่อนไข และ “ต้อง” เป็นผลขึ้นอยู่กับว่าการกระทำหลัง “ถ้า” คือ “สอบสวนพบว่าเป็นเรื่องจริง” จะเกิดขึ้นหรือไม่

4.11 การใช้คำเชื่อมแสดงวิธีการ คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงให้เห็นวิธีการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลการศึกษาข้างต้นทั้งหมดปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมลักษณะนี้ยกเว้นงานของทัศนีย์ (2534) เช่น

(2.31) “... ตั้งแต่นั้นมา หุบเขาที่อยู่ของหมู่สัตว์ก็ได้รับความร่วมมือจากสัตว์ทั้งหลายเป็นอย่างดี โดยมีตัวแทนของหมู่สัตว์ช่วยประสาน และช่วยกันทำให้หุบเขาน่าอยู่ ... ” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 322)

ตัวอย่างที่ (2.31) ชลธิชาอธิบายว่า คำเชื่อม “โดย” แสดงการเชื่อมโยงความว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในประโยค “หุบเขาที่อยู่ของหมู่สัตว์ก็ได้รับความร่วมมือจากสัตว์ทั้งหลายเป็นอย่างดี” ซึ่งอยู่ข้างหน้าคำเชื่อม “โดย” มีวิธีการที่ปรากฏในประโยค “มีตัวแทนของหมู่สัตว์ช่วยประสานและช่วยกันทำให้หุบเขาน่าอยู่” ซึ่งปรากฏตามมาข้างหลัง

4.12 การใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ คือ การใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ปรากฏการใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบในผลการศึกษาของชลธิชา (2539) เทพี (2543)และปาณิสรา (2550) เช่น

(2.32) “ตามทางนี้นกเป็นหมู่ ๆ นกกะเรียนนกกระทุงแลอะไร ๆ ยืนราวกับหัดทหาร หันหน้าลงน้ำทั้งนั้น ห่างจากเรือเราสี่ห้าเส้นเท่านั้น ดูเพลินทีเดียว ...” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 167)

ตัวอย่างที่ (2.32) ปาณิสราอธิบายว่า “ราวกับ” เป็นคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการยืนของฝูงนกว่าเหมือนกับ “หัดทหาร”

4.13 การใช้คำเชื่อมแสดงการสรุปความ คือ การใช้คำเชื่อมเพื่อสรุปใจความของเรื่องที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ การใช้คำเชื่อมแสดงการสรุปความปรากฏในผลการศึกษาของชลธิชา (2539) เทพี (2543) ปาณิสรา (2550) และสุพัตราและพิศมัย (2546) เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2.33) “... คำกล่าวนี้ก็ระบุชัดอยู่ในตัวแล้วว่า “ธรรมะซึ่งเป็นเหมือนผ้าประเจียดนั้น มีอยู่ในโลกนี้” ธรรมะซึ่งเป็นเหมือนผ้าประเจียด หมายความว่า ธรรมะซึ่งสามารถจะป้องกันอันตรายแม้กระทั่งความตาย ... ดังนั้น การที่พระพุทธองค์หรือใคร ๆ ก็ตามจะกล่าวว่า “ธรรมะซึ่งเป็นเหมือนผ้าประเจียดนั้น มีอยู่ในโลกนี้” นี้ ช่างเป็นการถูกต้องไม่มีทางที่ใครจะคัดค้านได้เลย” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 402)

ตัวอย่างที่ (2.33) ชลธิชาอธิบายว่า คำเชื่อม “ดังนั้น” แสดงความเชื่อมโยงว่าข้อความที่ปรากฏตามหลังคำเชื่อม “ดังนั้น” แสดงข้อสรุปของข้อความที่ปรากฏนำหน้าคำเชื่อมนั้น

4.14 การใช้คำเชื่อมแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงการเปลี่ยนประเด็นจากเหตุการณ์หนึ่งเป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน เทพี (2543) เรียกการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ว่า การใช้คำเชื่อมแสดงการเปลี่ยนประเด็น ส่วนชลธิชา (2539) และปาณิสรา (2550) เรียกว่า การใช้คำเชื่อมแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน แต่การใช้คำเชื่อมประเภทนี้ไม่พบในผลการศึกษาของทัศนีย์ (2534) เช่น

(2.34) “ยาและอนุพันธ์ของยาอาจมีผลต่อเม็ดเลือดในกระแสเลือด หรือต่อการผลิตเม็ดเลือดในไขกระดูก หรือทั้งสองอย่าง ในกรณีแรกยาจะทำให้เม็ดเลือดถูกทำลายหรือแตกสลายไป ส่วนในกรณีหลังยาจะยับยั้งการแบ่งตัวและการจำแนกชนิดของเซลล์ต้นกำเนิดในไขกระดูก” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 363-364)

ตัวอย่างที่ (2.34) ชลธิชาอธิบายว่า “ส่วน” เป็นคำเชื่อมแสดงการแยกส่วนจากการกล่าวถึงผลของยาและอนุพันธ์ของยา จากกรณีแรก “ยาจะทำให้เม็ดเลือดถูกทำลายหรือแตกสลายไป” ไปกล่าวถึงอีกกรณีหนึ่ง “ยาจะยับยั้งการแบ่งตัวและการจำแนกชนิดของเซลล์ต้นกำเนิดในไขกระดูก”

4.15 การใช้คำเชื่อมแสดงการคาดคะเนหรือสมมุติ คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงการคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า ปรากฏการใช้คำเชื่อมแสดงการคาดคะเนหรือสมมติในผลการศึกษาของเทพี (2543) และปาณิสรา (2550) เท่านั้น เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(2.35) “... ตามริมคลองน้ำจืดปลูกต้นสนติดกันไม่เป็นระยะ สูงประมาณสองสามศอก แล้วทั้งสองฝั่งคลอง ถ้าต้นสนโตคงจะทำให้คลองน้ำจืดเป็น อเวนิว หน้าพายฤๅตีกรรเชียงไปปอตเสต คลองนี้ก็คงจะงามขึ้นได้อีกเป็นอันมาก ...” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 171)

ตัวอย่างที่ (2.35) ปาณิสราอธิบายว่า “ถ้า” เป็นคำเชื่อมแสดงการคาดคะเนหรือสมมุติ โดยแสดงความสัมพันธ์แบบคาดคะเน โดยแสดงความสัมพันธ์แบบคาดคะเนระหว่าง “ต้นสนโต” กับ “คงจะทำให้คลองน้ำจืดเป็น อเวนิว หน้าพายฤๅตีกรรเชียงไปปอตเสต คลองนี้ก็คงจะงามขึ้นได้อีกเป็นอันมาก”

4.16 การใช้คำเชื่อมแสดงการเน้นความ ปรากฏการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ในผลการศึกษาของนิตย์สุดา (2534) และสุพัตราและพิศมัย (2546) โดยนิตย์สุดาอธิบายความหมายของคำเชื่อมแสดงการเน้นความว่าเป็นคำเชื่อมที่แสดงความหมายว่าประโยคที่นำมาก่อนกับประโยคที่ตามมาสัมพันธ์กันในลักษณะทางความหมาย อาจเป็นการยืนยันการกระทำในประโยคที่นำมาก่อนให้หนักแน่นมากขึ้น เช่น

(2.36) “4 โจรแก๊งลักรถถึงคราวซวย ถูกผู้ใหญ่บ้านเกณฑ์ชาวบ้านล้อมแล้วไปแจ้งตำรวจมาช่วยอีกแรง พร้อมอุปกรณ์ของกลางการโจรกรรมและรถพาหนะก็ขโมยมาอีกเหมือนกัน” (นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์, 2534: 181)

ตัวอย่างที่ (2.36) นิตย์สุดาอธิบายตัวอย่างนี้ว่า “ก็” เป็นคำเชื่อมแสดงการเน้นความว่านอกเหนือจากการขโมยรถผู้อื่นมาแล้ว รถพาหนะของคนร้ายยังขโมยมาด้วย

4.17 การใช้คำเชื่อมแสดงการกล่าวถึงคำพูด ความคิด หรือข้อเท็จจริง ปรากฏการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ในผลการศึกษาของชลธิชา (2539) ปาณิสรา (2550) และสุพัตราและพิศมัย (2546) โดยสุพัตราและพิศมัยเรียกการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ว่า การใช้คำเชื่อมแสดงความคิดเห็น คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับคำพูด ความคิดเห็น หรือข้อความที่นำมากล่าวอ้างถึง เช่น

(2.37) “... ทางพระท่านบอกว่า ความรักทำให้เกิดความทุกข์ ...” (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2539: 401)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (2.37) ชลธิชาอธิบายว่า คำเชื่อม “ว่า” แสดงให้เห็นว่าประโยคที่อยู่ข้างหลังคำเชื่อมเป็นคำพูด โดยทราบได้จากกริยาแสดงการรับรู้ได้แก่ คำว่า “บอก” ที่นำหน้าคำเชื่อมดังกล่าว

4.18 การใช้คำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นของสถานที่ ปรากฏการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ในผลการศึกษาของปาณิสรา (2550) เท่านั้น โดยปาณิสราให้ความหมายของคำเชื่อมประเภทนี้ว่าคือคำเชื่อมที่แสดงจุดตั้งต้นของสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เช่น

(2.38) “... พวกชวาชาวเมืองพอเจอะรถเข้าแล้วนั่งทั้งสิ้น ถ้าอยู่บนร้านก็หมอบที่ยกมือไหว้อย่างข้างไทยโดยมาก ตั้งแต่จันยอขึ้นไปจนถึงจิปานะ ...” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 163)

ตัวอย่างที่ (2.38) ปาณิสราอธิบายว่า “ตั้งแต่” เป็นคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นของเมืองที่ผู้คนแสดงการถวายความเคารพว่าเริ่มตั้งแต่ “จันยอ”

4.19 การใช้คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุดของสถานที่ คือ การใช้คำเชื่อมที่แสดงจุดสิ้นสุดหรือจุดหมายปลายทางของสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ปรากฏว่าพบการใช้คำเชื่อมประเภทนี้ในผลการศึกษาของปาณิสรา (2550) เท่านั้น เช่น

(2.39) “... เลดีดรูรี เปนคนที่มีอัธฌาไศรยดีเรียบร้อยแลพูดสนุก เชิญแขกมากเต็มทั้งเรือน มีที่เฉลียงโถงอยู่ข้างด้านหลัง แลดูวิ้วเห็นตลอดทเล แต่ตั้งแต่ใกล้เรือนไปจนกระทั่งถึงทเลเห็นเปนหลังคาเต็มไปทั้งนั้น ...” (ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, 2550: 163)

ตัวอย่างที่ (2.39) ปาณิสราอธิบายว่า “จนกระทั่งถึง” เป็นการใช้คำเชื่อมแสดงจุดสิ้นสุดของสถานที่ คือ ทเล เป็นจุดสิ้นสุดที่มองเห็นหลังคาเต็มไปหมด

นอกจากนี้ยังพบการใช้คำเชื่อมเพื่อให้ข้อความต่อเนื่องกัน การใช้คำเชื่อมแสดงการไขความและการใช้คำเชื่อมแสดงการอ้างอิงหรือประวัติที่มา ซึ่งการใช้คำเชื่อมทั้งสามประเภทนี้ปรากฏในผลการศึกษาของสุพัตราและพิศมัย (2546) เท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจำแนกประเภทของคำเชื่อมจากงานวิจัยที่นำมาศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจะปรับใช้ในกรณีที่พบการเชื่อมโยงความโดยการเชื่อม โดยจะปรับใช้คำนิยามความหมายของคำเชื่อมแต่ละประเภทจากงานวิจัยข้างต้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดประเภทลักษณะความสัมพันธ์ที่พบ

5. การเชื่อมโยงความโดยการละ (ellipsis) คือ การแสดงความสัมพันธ์ที่เกิดจาก การแทนที่รูปภาษาหนึ่งด้วยการไม่ปรากฏรูปภาษา ปรากฏการเชื่อมโยงความประเภทนี้ในผลการศึกษาของประภาพร (2529) ทัศนีย์ (2534) นิตย์สุดา (2534) สุพัตราและพิศมัย (2546) และปาณิสรา (2550) โดยที่ทัศนีย์ เรียกว่า การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงประเภทไม่ปรากฏรูป ซึ่งจากผลการศึกษาของสุพัตราและพิศมัย สรุปได้ว่า การละในระดับคำหรือวลี มี 4 ประเภท ได้แก่ การละคำนาม การละคำกริยา การละคำบุพบท และการละคำเชื่อม หากพิจารณาที่ตำแหน่งของการละ ปรากฏการละในตำแหน่งประธาน และการละในตำแหน่งกรรม ขณะที่ประภาพร เรียกการเชื่อมโยงความโดยการละว่าเป็นรูปแทนประเภทอรูปมีความถี่การปรากฏมากที่สุดทำหน้าที่อ้างอิงได้สมบูรณ์ตรงตามความหมายของรูปนามวลีเดิมและสะดวกในการใช้ แต่เสี่ยงต่อการเกิดความกำกวม

การละเป็นลักษณะที่พบได้ทั่วไปทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนเพื่อให้ข้อความมีความกระชับ แต่ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่ต้องมีความชัดเจน ไม่กำกวม จึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่าภาษากฎหมายรัฐธรรมนูญจะปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการละด้วยหรือไม่ โดยใช้แนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะนำการนิยามความหมายและการอธิบายลักษณะการละจากงานวิจัยที่นำมาศึกษาข้างต้นปรับใช้ในการจัดประเภทการละที่พบนั้น

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความข้างต้น จะช่วยให้เข้าใจลักษณะและความหมายของการเชื่อมโยงความแต่ละประเภทในภาษาไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งงานวิจัยที่นำมาศึกษานี้จะได้นำมาปรับใช้กับการจัดประเภทการเชื่อมโยงความที่พบโดยประยุกต์จากผลการศึกษาของแต่ละท่านร่วมกับแนวคิดของ Halliday and Hasan (1976) และ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554) โดยลำดับขั้นตอนและหลักเกณฑ์ในการศึกษาการเชื่อมโยงความด้วยกลไกประเภทต่าง ๆ จะกล่าวถึงในบทที่ 3 วิธีการวิจัยต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารัฐธรรมนูญใน 2 ด้านได้แก่ด้านวัจนกรรมและด้านปริจเฉท โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการได้แก่ ประการแรกคือการจำแนกประเภทและวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม และประการที่สองคือการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ วิธีการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย การศึกษานำร่อง การศึกษาวิจัย และการสรุป การอภิปรายผลและการให้ข้อเสนอแนะ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในขั้นตอนการเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เนื่องจากรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับนี้ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีจำนวนมาตรามากที่สุดเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 จากจำนวนรัฐธรรมนูญไทยทั้งสิ้น 18 ฉบับ คือมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีจำนวน 336 มาตรา และมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีจำนวน 309 มาตรา นอกจากเหตุผลในเรื่องจำนวนมาตราแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการยกร่างมากที่สุด (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2553: 243) จนมีชื่อเรียกว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติและได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและลงประชามติ ซึ่งผลการลงประชามติของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีมติเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาบังคับใช้ โดยแนวทางในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยึดตามแนวทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทั้งยังมีการแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อีกด้วย ซึ่งทำให้รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับเป็นประเด็นที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้นำมาจากราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากเป็นหนังสือที่รวบรวมคำประกาศของทางราชการ เป็นเอกสารหลักในการแจ้งประกาศ กฎหมาย และคำสั่งทางราชการให้ประชาชนทราบอย่างเป็นทางการ ราชกิจจานุเบกษาจัดพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักนายกรัฐมนตรี จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำ และน่าเชื่อถือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษานำร่อง

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาทดลองวิเคราะห์จำแนกประเภทวัจนกรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบเพื่อคัดเลือกข้อมูล โดยคัดเลือกข้อมูลแบบ 1 มาตรา เว้น 2 มาตรา รวมทั้งสิ้น 209 มาตรา จากทั้งสิ้น 645 มาตรา คิดเป็นร้อยละ 32.40 ของข้อมูลทั้งหมด จากนั้นแบ่งขอบเขตของข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การแบ่งขอบเขตของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ขั้นตอนนี้เป็นการแบ่งขอบเขตของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ออกเป็นถ้อยคำ โดยใช้เรื่องวัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary act) และพลังวัจนกรรมปฏิบัติ (Illocutionary force) ของ Austin (1962) มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งถ้อยคำ โดยพิจารณาที่การแสดงเจตนา 1 ถ้อยคำจะประกอบด้วยเจตนาเพียงหนึ่งเจตนาเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3.1) “มาตรา 211 ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 79)

ตัวอย่างที่ (3.1) ข้อความในเครื่องหมายอัญประกาศจัดเป็น 1 ถ้อยคำ เพราะมีเพียง 1 เจตนา และเป็นเจตนาของการอนุญาต

(3.2) “มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ...” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 2)

ข้อความในเครื่องหมายอัญประกาศข้างต้นปรากฏเจตนาของการแจ้งให้ทราบเพียง 1 เจตนา ดังนั้นตัวอย่างที่ (3.2) จึงมีเพียง 1 ถ้อยคำ

หากพบว่ามีลักษณะของการแสดงเจตนามากกว่า 1 เจตนาซ้อนกันอยู่ในถ้อยคำ ซึ่งการแสดงเจตนาเหล่านั้นเป็นการแสดงเจตนาในส่วนที่มาขยายเนื้อความของเจตนาหลัก ข้อความดังกล่าวจะนับเป็น 1 ถ้อยคำ โดยพิจารณาที่เจตนาหลักของถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(3.3) “มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ...” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 23)

ตัวอย่างที่ (3.3) ปรากฏการแสดงเจตนา 2 เจตนา ได้แก่ เจตนาของการสั่งและเจตนาของการยืนยัน แต่เมื่อพิจารณาเนื้อความจะพบว่าเจตนาของการยืนยันนั้นเป็นเพียงส่วนขยายของเจตนาหลักคือการสั่ง ดังนั้นข้อความนี้จึงมีเพียง 1 ถ้อยคำ เนื่องจากเจตนาที่แท้จริงของถ้อยคำนี้คือการสั่ง ส่วนเจตนาของการยืนยันที่ขีดเส้นใต้ไว้นั้นไม่นับเป็นอีกถ้อยคำ

การแบ่งข้อความเป็นถ้อยคำเป็นการเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งการแบ่งข้อมูลเป็นถ้อยคำก็เพื่อใช้ในการวิเคราะห์วัจนกรรม โดยพิจารณาที่เจตนากล่าวคือ 1 ถ้อยคำประกอบด้วยเจตนาเพียง 1 เจตนาเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากขั้นตอนการแบ่งขอบเขตข้อมูลออกเป็นถ้อยคำแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ การจำแนกประเภทของวัจนกรรม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถ้อยคำเพื่อจัดกลุ่มวัจนกรรมตามการแสดงเจตนาที่พบ โดยพิจารณาว่ารัฐธรรมนูญไทยทั้งสองฉบับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีวัจนกรรมกี่ประเภท และมีประเภทใดบ้าง โดยนำเงื่อนไขเหมาะสม (Felicity condition)[2] ของ Searle (1969) มาปรับใช้ เนื่องจากเงื่อนไขเหมาะสมตามแนวคิดของ Austin (1962) เน้นศึกษาวัจนกรรมจากการกล่าวถ้อยในพิธีกรรมต่าง ๆ แตกต่างกับแนวคิดของ Searle ที่เน้นอธิบายเงื่อนไขวัจนกรรมซึ่งใช้กันทั่วไป ดังนั้นเงื่อนไขเหมาะสมของ Searle จึงเหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากกว่า

การจำแนกประเภทวัจนกรรมจะพิจารณาตามลักษณะของถ้อยคำ โดยพิจารณาว่าถ้อยคำนั้นมีลักษณะตรงตามเงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมใดก็จะจัดให้เป็นวัจนกรรมนั้น จากการศึกษาพบว่ารัฐธรรมนูญไทยทั้งสองฉบับมีวัจนกรรม 5 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมการบังคับ วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการห้าม วัจนกรรมการอนุญาต และวัจนกรรมการยืนยัน ซึ่งจากผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมทั้ง 5 ประเภทข้างต้นมีเงื่อนไขเหมาะสมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เงื่อนไขเหมาะสม (Felicity condition) ของวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ

ประเภทวัจนกรรม	วัจนกรรมประพจน์	เงื่อนไขการเตรียมการ	เงื่อนไขความซื่อสัตย์	เงื่อนไขพันธะ
วัจนกรรมการบังคับ	การกระทำในอนาคตของผู้รับสาร	เป็นสิ่งที่ผู้รับสารต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้	ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารกระทำการนั้น	เป็นความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารกระทำการนั้น
วัจนกรรมการอนุญาต	การกระทำในอนาคตของผู้รับสาร	เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมีโอกาสที่จะไม่กระทำหากผู้ส่งสารไม่ยินยอม	ผู้ส่งสารยินยอมให้ผู้รับสารกระทำการนั้น	ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารทราบว่าผู้รับสารสามารถกระทำการนั้นได้

[2] เงื่อนไขเหมาะสม (Felicity condition) ตามที่ สุจริตลักษณ์ ดีผดุง (2552: 86-87) ได้อธิบายไว้ประกอบด้วย วัจนกรรมประพจน์ (Propositional act) เงื่อนไขการเตรียมการ (Preparatory condition) เงื่อนไขความซื่อสัตย์ (Sincerity condition) และเงื่อนไขพันธะ (Essential condition)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทวัจนกรรม	วัจนกรรมประพจน์	เงื่อนไขการเตรียมการ	เงื่อนไขความซื่อสัตย์	เงื่อนไขพันธะ
วัจนกรรมการห้าม	การกระทำในอนาคตของผู้รับสาร	เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมีโอกาสที่จะกระทำหากผู้ส่งสารไม่ยับยั้ง	ผู้ส่งสารไม่ต้องการให้ผู้รับสารกระทำการนั้น	เป็นความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารละเว้นจากการกระทำนั้น
วัจนกรรมการยืนยัน	การกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสาร	เป็นสิ่งที่ผู้รับสารอาจจะยังไม่มั่นใจ	ผู้ส่งสารต้องการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสาร	เป็นความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารมั่นใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารบอก
วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ	การกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสาร	เป็นสิ่งที่ผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบ	ผู้ส่งสารต้องการให้ข้อมูลแก่ผู้รับสาร	เป็นความพยายามให้ผู้รับสารรับทราบข้อมูลนั้น

ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยจะใช้เงื่อนไขเหมาะสมในตารางข้างต้นเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3.4) “มาตรา 127 สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 45)

ตัวอย่างที่ (3.4) เป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร เนื่องจากปรากฏคำว่า “จะ” เป็นคำช่วยกริยาบอกอนาคต โดยคำกริยา “เป็น” เป็นคำกริยาแสดงสถานะของผู้รับสารคือสมาชิกวุฒิสภา ผู้ส่งสารกล่าวถ้อยคำนี้ เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภามีโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นได้ แต่ผู้ส่งสารไม่ต้องการให้สมาชิกวุฒิสภาดำรงสถานะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น ผู้ส่งสารจึงพยายามให้ผู้รับสารละเว้นจากการกระทำที่ผู้ส่งสารไม่ต้องการให้ผู้รับสารกระทำ ด้วยคำว่า “มิได้” ซึ่งเป็นคำบ่งชี้เจตนาของการห้าม จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้วิจัยจึงจัดให้ถ้อยคำในตัวอย่างเป็นวัจนกรรมการห้าม เนื่องจากมีลักษณะตรงตามเงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมการห้าม

(3.5) “มาตรา 219 ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 80)

ตัวอย่างที่ (3.5) เป็นวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ เนื่องจากมีลักษณะตรงตามเงื่อนไขเหมาะสมของวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ ดังนี้ การกระทำในตัวอย่างเป็นการกระทำในปัจจุบันคือ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร เมื่อผู้ส่งสารให้ข้อมูลผู้รับสารก็จะรับทราบข้อมูลได้โดยทันที การกระทำการแจ้งให้ทราบเกิดจากผู้ส่งสารต้องการให้ข้อมูลกับผู้รับสารเนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่ผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบ จึงพยายามให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้รับสารรับทราบ ในตัวอย่างนี้เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับลำดับชั้นของศาลยุติธรรม จึงต้องมีการให้ข้อมูลเริ่มตั้งแต่มีกี่ลำดับชั้น มีลำดับชั้นใดบ้าง และมีข้อยกเว้นหรือเงื่อนไขอย่างไรบ้าง

การศึกษาวิจัย

ขั้นตอนนี้เป็นการนำขั้นตอนจากการศึกษานำร่องมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รวมทั้งสิ้น 645 มาตรา นอกจากการจำแนกประเภทวัจนกรรมแล้ว ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม และการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ ซึ่งก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล จะต้องผ่านขั้นตอนการแบ่งขอบเขตของข้อมูลเพื่อเตรียมข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป โดยขั้นตอนการแบ่งขอบเขตของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. การแบ่งขอบเขตของข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม และการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความต่อไป ซึ่งการวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม เป็นการศึกษาด้านวัจนกรรมเช่นเดียวกับการจำแนกประเภทวัจนกรรม ดังนั้นการแบ่งขอบเขตของข้อมูลจึงเหมือนกับการแบ่งขอบเขตของข้อมูลที่ใช้ในการจำแนกประเภทวัจนกรรมดังที่ได้กล่าวไปแล้วในการศึกษานำร่องข้างต้น กล่าวคือ แบ่งขอบเขตของข้อมูลออกเป็นถ้อยคำ โดยใช้การแสดงเจตนาเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกณฑ์ 1 ถ้อยคำประกอบด้วยเจตนาเพียง 1 เจตนา ส่วนการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ เป็นการศึกษาด้านปริจเฉท การแบ่งขอบเขตของข้อมูลจึงแบ่งออกเป็นปริจเฉท โดยใช้มาตราเป็นเกณฑ์กำหนดให้ 1 มาตรา เป็น 1 ปริจเฉท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3.6) “มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 10)

ตัวอย่างที่ (3.6) มี 2 ปริจเฉท เนื่องจากมี 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 37 และมาตรา 38

การแบ่งข้อความเป็นถ้อยคำและปริจเฉทเป็นการเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งในการวิเคราะห์วัจนกรรมจะแบ่งข้อมูลเป็นถ้อยคำ โดยพิจารณาที่เจตนา 1 ถ้อยคำประกอบด้วยเจตนาเพียง 1 เจตนาเท่านั้น ส่วนการแบ่งข้อความเป็นปริจเฉทใช้ในการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความกำหนดให้ 1 มาตรา เป็น 1 ปริจเฉท ดังนั้น 1 ปริจเฉทอาจมีมากกว่า 1 ถ้อยคำก็เป็นได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านขั้นตอนการแบ่งขอบเขตของข้อมูลเป็นถ้อยคำและปริจเฉทแล้ว โดยในขั้นตอนนี้จะวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่เพิ่มเติม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขึ้นมา 2 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม และการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์และรวบรวมรูปแบบวัจนกรรมโดยประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยของปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์ (2543) อุมาภรณ์ สังขมาน (2544) และมลุลี พรโชคชัย (2538) ดังที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในบทที่ 2 ในการวิเคราะห์โครงสร้างวัจนกรรมจะได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องส่วนแสดงเจตนา ส่วนเสริมหน้า และส่วนเสริมหลังของอุมาภรณ์เป็นเกณฑ์ในการแยกองค์ประกอบ เพื่อจัดรูปแบบวัจนกรรม และในการวิเคราะห์และจัดประเภทกลวิธีย่อยผู้วิจัยจะได้ประยุกต์ใช้กลวิธีย่อยในการศึกษาของทั้ง 3 ท่านเป็นเกณฑ์ ตัวอย่าง

(3.7) “มาตรา 31 การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 8)

ตัวอย่างที่ (3.7) เมื่อวิเคราะห์โดยประยุกต์ใช้การวิจัยของปิยะวัลย์ (2543) อุมาภรณ์ (2544) และมลุลี (2538) สามารถอธิบายได้ดังนี้ ถ้อยคำที่ยกตัวอย่างเป็นวัจนกรรมการห้าม โดยส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้คือ “การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้” เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดสังเกตได้จากคำว่า “มิได้” ที่แสดงเจตนาของการห้าม ส่วนถ้อยคำที่ปรากฏตามหลังส่วนแสดงเจตนาคือ “เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย” เป็นส่วนเสริมหลังประเภทข้อยกเว้น หมายถึงถ้อยคำที่แสดงเหตุการณ์ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องหรือเป็นข้อขัดแย้ง หรือตรงกันข้ามกับถ้อยคำในส่วนแสดงเจตนา สังเกตได้จากคำว่า “เว้นแต่”

(3.8) “มาตรา 131 ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ...” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 47)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (3.8) เมื่อประยุกต์ใช้งานวิจัยของปิยะวัลย์ (2543) อุมาภรณ์ (2544) และมลุลี (2538) ในการแยกโครงสร้างวัจนกรรม จะสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ ถ้อยคำที่ยกมาข้างต้นเป็นวัจนกรรมการห้าม โดยส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำคือ “ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้” โดยเป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด เนื่องจากปรากฏคำบ่งชี้เจตนา “มิได้” ในการสื่อเจตนาของการห้ามอย่างชัดเจน ส่วนถ้อยคำที่นำมาข้างหน้าส่วนแสดงเจตนาเป็นส่วนเสริมหน้า เนื่องจากเป็นส่วนที่ปรากฏหน้าส่วนแสดงเจตนา โดยเป็นส่วนเสริมหน้าประเภทการแสดงเงื่อนไข หมายถึงถ้อยคำที่มีลักษณะของการสร้างเงื่อนไขว่าเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับอีกเหตุการณ์หนึ่ง ในตัวอย่างนี้เป็นเงื่อนไขว่า ถ้ามีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุมห้ามศาลพิจารณาคดีดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุม แต่ก็มีข้อยกเว้นที่ศาลจะสามารถพิจารณาคดีดังกล่าวได้ คือถ้อยคำที่ปรากฏตามหลังส่วนแสดงเจตนา “เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ...” เป็นส่วนเสริมหลังประเภทข้อยกเว้น

2.2 การวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความ และรวบรวมกลวิธีการเชื่อมโยงความที่พบ หลังจากที่ได้แบ่งข้อมูลเป็นปริจเฉทแล้ว โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของ Halliday and Hasan (1976) ในเรื่องการอ้างถึง การแทนที่ การละ การเชื่อม การเชื่อมโยงคำ และการซ้ำ เป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์ ส่วนการซ้ำโครงสร้างใช้งานวิจัยของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539) เป็นหลักร่วมกับการปรับใช้แนวคิดของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2554) และประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยและผลการศึกษาของทัศนีย์ เจริญพร (2534) เทพี จรัสจรุงเกียรติ (2543) สุพัตรา เกาะแก้ว และ พิศมัย อยู่โพธิ์ (2546) ประภาพร มณีโรจน์ (2529) นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์ (2534) และปาณิสรา เบี้ยมุกดา (2550) ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ซึ่งหากพบการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างประโยคหรือข้อความมีลักษณะตรงตามการเชื่อมโยงความประเภทใดก็จะจัดให้การแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการเชื่อมโยงความประเภทนั้น หากการแสดงความสัมพันธ์ที่พบไม่ตรงกับลักษณะการเชื่อมโยงความประเภทใดเลยก็จะกำหนดประเภทการเชื่อมโยงความขึ้นใหม่ตามลักษณะการแสดงความสัมพันธ์นั้น ส่วนการวิเคราะห์และจำแนกประเภทกลวิธีย่อยของการเชื่อมโยงความประเภทต่าง ๆ นั้น มีการปรับใช้การนิยามศัพท์ของทั้ง 7 ท่านข้างต้นเป็นเกณฑ์ในการจำแนก และหากกลวิธีย่อยของการเชื่อมโยงความที่พบนั้นไม่ตรงกับคำนิยามของท่านใดก็จะกำหนดประเภทกลวิธีย่อยนั้นขึ้นมาใหม่ตามลักษณะการเชื่อมโยงความของกลวิธีย่อยนั้น ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะวิเคราะห์เฉพาะการเชื่อมโยงความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภายในปริจเฉทเท่านั้น ไม่วิเคราะห์การเชื่อมโยงความข้ามปริจเฉท ยกเว้นการเชื่อมโยงความที่เป็นการอ้างถึงมาตราต่าง ๆ เนื่องจากลักษณะของกฎหมายที่บทบัญญัติในบางมาตราจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับบทบัญญัติมาตราอื่น การจะทำความเข้าใจบทบัญญัติมาตรานั้นจะต้องอาศัยการตีความหรือการอ้างอิงบทบัญญัติมาตราอื่นประกอบด้วย ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงไม่สามารถตัดเรื่องการเชื่อมโยงความที่เป็นการอ้างถึงมาตราต่าง ๆ ออกไปได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3.9) “มาตรา 32 บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” (ราชกิจจานุเบกษา, 2540: 7)

ตัวอย่างที่ (3.9) ปรากฏกลไกการเชื่อมโยงความ 2 ประเภท ได้แก่ การเชื่อม และการละ ดังจะอธิบายต่อไปนี้ การเชื่อมโยงความประเภทแรกคือการเชื่อม เป็นการแสดงความเชื่อมโยงโดยใช้คำเชื่อม “เว้นแต่” แสดงว่าเหตุการณ์ในประโยคที่ตามมาข้างหลังเป็นข้อยกเว้นที่นอกเหนือจากเหตุการณ์ในประโยคที่นำมาข้างหน้า และการเชื่อมโยงความประเภทต่อมาคือการละ ในตัวอย่างนี้เป็นการละหน่วยนาม “บุคคล” ในตำแหน่งประธาน ในข้อความ “เว้นแต่ Ø จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” โดย Ø แสดงการไม่ปรากฏรูปภาษาหรือการละ เป็นการอ้างตาม

(3.10) “มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” (ราชกิจจานุเบกษา, 2545: 2)

ตัวอย่างที่ (3.10) ปรากฏกลไกการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง โดยมี “อำนาจนั้น” เป็นรูปอ้าง อ้างถึงรูปหลัก “อำนาจอธิปไตย” ซึ่งเป็นหน่วยนาม มีลักษณะเป็นการอ้างตามคือรูปอ้างปรากฏตามหลังรูปหลัก

การสรุป การอภิปรายผล และการให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะรวบรวมผลการศึกษาที่พบและสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นอภิปรายผลการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ผลและแสดงให้เห็นว่าเหตุใด ผลการศึกษาจึงปรากฏเช่นนั้น และผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับงานวิจัยใดหรือไม่ ถ้าสอดคล้องมีลักษณะเช่นไรหรือเป็นไปในลักษณะใด และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำไปต่อยอดเพื่อศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ ประเภทวัจนกรรม รูปแบบวัจนกรรม และการเชื่อมโยงความ โดยประเภทวัจนกรรมเป็นการจำแนกวัจนกรรมออกเป็นประเภทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของวัจนกรรมแต่ละประเภท รูปแบบวัจนกรรมเป็นการแสดงให้เห็นโครงสร้างของวัจนกรรม และการเชื่อมโยงความเป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของการเชื่อมโยงข้อความที่มีความหมายเกี่ยวเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันด้วยกลวิธีต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภทวัจนกรรม

วัจนกรรม คือการใช้ภาษาเพื่อแสดงเจตนาที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ ซึ่งในงานวิจัยนี้ก็คือการแสดงเจตนาของรัฐธรรมนูญผ่านทางตัวภาษาที่เป็นมาตราต่าง ๆ

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พบว่า รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ ปรากฏประเภทวัจนกรรม 5 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมการบังคับ วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการห้าม วัจนกรรมการอนุญาต และวัจนกรรมการยืนยัน ซึ่งวัจนกรรมทั้ง 5 ประเภทข้างต้นสามารถแสดงเป็นตารางแจกแจงค่าความถี่ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ

ประเภทวัจนกรรม	**รัฐธรรมนูญไทย**	
	จำนวน	**ร้อยละ**
1. วัจนกรรมการบังคับ	1,226	57.02
2. วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ	295	13.72
3. วัจนกรรมการห้าม	265	12.33
4. วัจนกรรมการอนุญาต	193	8.98
5. วัจนกรรมการยืนยัน	171	7.95
รวม	**2,150**	**100**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมการบังคับปรากฏมากเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการห้าม วัจนกรรมการอนุญาต และวัจนกรรมการยืนยัน โดยวัจนกรรมทั้ง 5 ประเภทข้างต้นมีรายละเอียดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. วัจนกรรมการบังคับ เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการแสดงเจตนาของการบังคับและกำหนดว่าเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำ โดยเงื่อนไขเหมาะสมมีรายละเอียดดังนี้

วัจนกรรมประพจน์ - การกระทำในอนาคตของผู้รับสาร

เงื่อนไขการเตรียมการ - เป็นสิ่งที่ผู้รับสารต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้

เงื่อนไขความซื่อสัตย์ - ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารกระทำการนั้น

เงื่อนไขพันธะ - เป็นความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารกระทำการนั้น

จากเงื่อนไขเหมาะสมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า วัจนกรรมการบังคับหมายถึง ความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารกระทำในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการให้กระทำ โดยการกระทำนั้นเป็นการกระทำในอนาคต และการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้รับสารต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.1) “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป”
(ม.47 ว.4 รธน.2540 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ (4.1) เป็นความพยายามให้ผู้รับสารกระทำในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการให้กระทำ คือ ยกเลิกมติหรือข้อบังคับที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยใช้คำว่า “ให้” ที่นัทธ์ชนัน นาถประทาน (2557) อธิบายไว้ว่าเป็นคำกริยาที่มีความหมายแสดงการบังคับ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้รับสารต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๖ กำหนดไว้ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๖ ผู้รับสารจึงต้องกระทำในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้อยคำนี้เป็นการสร้างเงื่อนไขว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของอีกเหตุการณ์หนึ่ง กล่าวคือ ในถ้อยคำนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นเงื่อนไขได้แก่ ถ้อยคำ “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และส่วนที่เป็นผลของประโยคเงื่อนไขได้แก่ “ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป” โดยทราบว่าเป็นการสร้างเงื่อนไขได้จากการนำคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” แทนที่คำว่า “ในกรณีที่” ได้โดยที่ความหมายยังคงเดิม คือ “ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป” ดังนั้นถ้อยคำในส่วนที่เป็นผลของประโยคเงื่อนไขจะเกิดขึ้นในอนาคตหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับถ้อยคำในส่วนที่เป็นเงื่อนไข เพราะฉะนั้นถ้อยคำนี้จึงเกี่ยวข้องกับการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร

(4.2) “การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ” (ม.57 ว.2 รธน.2550 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ (4.2) ถ้อยคำนี้ปรากฏคำว่า “ให้” ในการแสดงให้เห็นความพยายามของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินการใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของบุคคลและส่วนรวม โดยการกระทำดังกล่าวเป็นข้อปฏิบัติที่รัฐต้องกระทำโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งการกระทำที่รัฐธรรมนูญต้องการให้รัฐกระทำนี้เป็นการกระทำในอนาคต เนื่องจากลักษณะของกฎหมายที่เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้สามารถนำไปบังคับใช้ได้จริงหากเกิดเหตุการณ์ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ดังนั้นการกระทำตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้จึงเป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร อีกทั้งจากการปรากฏของคำว่า “ก่อน” ที่แสดงเงื่อนไขว่าการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องดังกล่าวรัฐจะต้องกระทำก่อนที่จะอนุญาตให้ดำเนินโครงการ

(4.3) “ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกประการ ” (ม.21 ว.1-2 รธน. 2540 หน้า 4)

ตัวอย่างที่ (4.3) บทบัญญัติมาตรานี้แสดงความพยายามเพื่อให้ผู้รับสาร ซึ่งก็คือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์กระทำตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ โดยการใช้คำกริยาแสดงการบังคับ “ต้อง” (นัทธ์ชนัน นาถประทาน, 2557) เพื่อแสดงให้เห็นความต้องการของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังปรากฏในตัวอย่าง เพื่อแสดงความจงรักภักดีและแสดงปณิธานที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต้องกระทำ “ก่อนเข้ารับหน้าที่” จากความหมายของคำว่า “ก่อน” แสดงให้เห็นว่าการปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นเป็นการกระทำในอนาคต และการกระทำดังกล่าวผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะหลีกเลี่ยงไม่ได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า วัจนกรรมการบังคับในกฎหมายรัฐธรรมนูญใช้คำกริยา “ให้” และ “ต้อง” เป็นตัวบ่งชี้ ซึ่งในงานของนัทธ์ชนัน (2557) จัดให้คำกริยาทั้งสองคำดังกล่าวเป็นกริยาบังคับ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าคำกริยา “ให้” ปรากฏมากกว่าคำกริยา “ต้อง” ซึ่งในการใช้ภาษาโดยทั่วไป คำว่า “ให้” อาจมีความหมายในเชิงของการแนะนำ เช่น “ให้ผู้ป่วยพักผ่อนมาก ๆ” ส่วนคำว่า “ต้อง” มีความหมายในเชิงของการบังคับมากกว่า “ให้” เช่นในตัวอย่าง “ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกนิรภัยทุกครั้ง” แต่เมื่อพิจารณาบริบทในการปรากฏของคำว่า “ให้” และ “ต้อง” ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยกลับพบว่า คำว่า “ให้” มีความหมายหรือมีนัยของการบังคับมากกว่า “ต้อง” ซึ่งสอดคล้องกับที่นัทธ์ชนัน ได้กล่าวไว้ว่า ในภาษากฎหมายของไทย คำว่า “ให้” แสดงอำนาจบังคับในระดับสูงสุด คือใช้กับโทษที่มีความรุนแรงมาก อย่างเช่นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษประหารชีวิต ส่วน “ต้อง” แสดงอำนาจบังคับในระดับสองรองลงมาจาก “ให้” คือใช้กับสิ่งที่เป็นข้อกำหนด ข้อบังคับ หรือสิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติ

2. วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการแสดงเจตนาของการบอกกล่าว ชี้แจง อธิบาย ขยายความ มีเงื่อนไขเหมาะสม ดังนี้

วัจนกรรมประพจน์ - การกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสาร

เงื่อนไขการเตรียมการ - เป็นสิ่งที่ผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เงื่อนไขความซื่อสัตย์ - ผู้ส่งสารต้องการให้ข้อมูลแก่ผู้รับสาร

เงื่อนไขพันธะ - เป็นความพยายามให้ผู้รับสารรับทราบข้อมูลนั้น

ฉะนั้น วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบจึงหมายถึง การกระทำของผู้ส่งสารซึ่งเป็นการกระทำในปัจจุบัน โดยผู้ส่งสารต้องการให้ข้อมูลแก่ผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบ ผู้ส่งสารจึงพยายามให้ผู้รับสารรับทราบข้อมูลนั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.4) “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” (ม.68 ว.1 รธน.2540 หน้า 14)

ตัวอย่างที่ (4.4) เป็นการกระทำในปัจจุบัน เพราะไม่ปรากฏคำใดที่แสดงว่าเป็นการกระทำในอดีตหรืออนาคต โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการให้ผู้รับสารคือ “บุคคล” ซึ่งหมายถึงประชาชนทุกคนทราบหน้าที่ของตน ได้แก่การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นเป็นหน้าที่ของบุคคลไม่ใช่สิทธิ รัฐธรรมนูญจึงแสดงความพยายามให้ผู้รับสารรับทราบข้อมูลโดยการใช้คำว่า “มี” ซึ่งมีความหมายว่าถือเป็นเจ้าของและเป็นคำกริยาแสดงสถานะ นำหน้านาม “หน้าที่” เพื่อเป็นการให้ข้อมูลว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของบุคคล

(4.5) “บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน” (ม.88 ว.1 รธน.2540 หน้า 17)

ตัวอย่างที่ (4.5) เป็นการกระทำในปัจจุบัน เนื่องจากไม่ปรากฏคำใดที่แสดงว่าเป็นการกระทำในอดีตหรืออนาคต โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการให้ข้อมูลกับผู้รับสารซึ่งก็คือประชาชนทุกคน จึงแสดงความพยายามเพื่อให้ประชาชนทุกคนรับทราบวัตถุประสงค์ที่ต้องมีบทบัญญัติในหมวดนี้ โดยการใช้คำว่า “มี” ร่วมกับคำที่มีความหมายในการบอกวัตถุประสงค์ชัดเจนคือคำว่า “เพื่อ” ในการแจ้งให้ประชาชนทราบวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติในหมวดนี้ เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบว่าบทบัญญัติในหมวดนี้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

(4.6) “บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย” (ม.71 รธน.2550 หน้า 20)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.6) เป็นการกระทำในปัจจุบัน เพราะไม่ปรากฏคำใดที่แสดงว่าเป็นการกระทำในอดีตหรืออนาคต โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการให้ผู้รับสารคือ “บุคคล” ซึ่งหมายถึงประชาชนทุกคนทราบหน้าที่ของตน ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาผลประโยชน์ของชาติ และการปฏิบัติตามกฎหมาย เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่ทราบว่าการป้องกันประเทศเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนไม่ใช่เฉพาะหน้าที่ของทหาร หรือการรักษาผลประโยชน์ของชาติไม่ใช่หน้าที่ของรัฐเท่านั้นแต่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน รัฐธรรมนูญจึงแสดงความพยายามให้ผู้รับสารรับทราบข้อมูลโดยการใช้คำว่า “มี” ซึ่งมีความหมายว่าถือเป็นเจ้าของและเป็นคำกริยาแสดงสถานะนำหน้านาม “หน้าที่” เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (4.4) เพื่อเป็นการให้ข้อมูลว่าการป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน

3. วัจนกรรมการห้าม เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการแสดงเจตนาของการห้าม การบ่งชี้ข้อห้ามที่ปฏิเสธการอนุญาตให้กระทำบางสิ่ง หรือการให้ข้อบังคับเพื่อให้ละเว้นจากการกระทำบางสิ่งมีเงื่อนไขเหมาะสม ดังนี้

วัจนกรรมประพจน์ - การกระทำในอนาคตของผู้รับสาร

เงื่อนไขการเตรียมการ - เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมีโอกาสที่จะกระทำหากผู้ส่งสารไม่ยับยั้ง

เงื่อนไขความซื่อสัตย์ - ผู้ส่งสารไม่ต้องการให้ผู้รับสารกระทำการนั้น

เงื่อนไขพันธะ - เป็นความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารละเว้นจากการกระทำนั้น

จากเงื่อนไขเหมาะสมข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่าวัจนกรรมการห้ามหมายถึง ถ้อยคำที่ผู้ส่งสารใช้ในการพยายามให้ผู้รับสารละเว้นจากการกระทำบางสิ่งบางอย่างในอนาคต เนื่องจากผู้รับสารมีโอกาสที่จะกระทำการนั้นหากผู้ส่งสารไม่ยับยั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผู้ส่งสารไม่ต้องการให้ผู้รับสารกระทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.7) “ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้” (ม.20 ว.3 ถ.1 รธน.2540 หน้า 4)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.7) เป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร สังเกตได้จากคำว่า “จะ” ซึ่งเป็นคำช่วยกริยาบอกอนาคต นำหน้ากริยา “ปฏิบัติ” โดยมีประธานของประโยคซึ่งเป็นผู้กระทำกริยาปฏิบัติและเป็นผู้รับสารของถ้อยคำนี้คือ ประธานองคมนตรี โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญไม่ต้องการให้ประธานองคมนตรีปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง เนื่องจากมีโอกาสที่ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีหากรัฐธรรมนูญไม่บัญญัติข้อห้ามหรือยับยั้งไว้ รัฐธรรมนูญจึงได้พยายามให้ประธานองคมนตรีละเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยคำว่า “มิได้”

(4.8) “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือ ให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน ...” (ม.48 รธน.2550 หน้า 14)

ตัวอย่างที่ (4.8) ปรากฏคำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (4.7) โดยคำกริยาบอกอนาคต “จะ” ในถ้อยคำนี้นำหน้ากริยาแสดงสถานะ “เป็น” แสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร ซึ่งก็คือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” โดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแสดงความพยายามเพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองละเว้นจากการกระทำ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้บัญญัติกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำ ได้แก่ การเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน เนื่องจากการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นกิจการหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้

(4.9) “ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถ้ารัฐมนตรีผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันด้วย ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น” (ม.177 ว.2 รธน.2550 หน้า 67)

ตัวอย่างที่ (4.9) ปรากฏคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “เมื่อ” ในตัวอย่างที่ (4.1) คือแสดงเงื่อนไขว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของอีกเหตุการณ์หนึ่ง ในถ้อยคำนี้เป็นการแสดงเงื่อนไขของการห้าม โดยส่วนที่เป็นเงื่อนไข ได้แก่ถ้อยคำ “ถ้ารัฐมนตรีผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันด้วย” และ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อีกส่วนเป็นผลของประโยคเงื่อนไขได้แก่ “ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น” ดังนั้นถ้อยคำในส่วนที่เป็นผลของประโยคเงื่อนไข คือการห้าม จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับถ้อยคำในส่วนที่เป็นเงื่อนไข เพราะฉะนั้นถ้อยคำนี้จึงเกี่ยวข้องกับการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร ซึ่งหมายถึงรัฐมนตรี โดยถ้อยคำนี้ส่วนที่เป็นเงื่อนไขคือเหตุการณ์ที่รัฐมนตรีเป็นทั้งรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนในเวลาเดียวกัน หากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่ต้องการให้รัฐมนตรีออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น เนื่องจากการที่รัฐมนตรีซึ่งเป็นทั้งรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนในเวลาเดียวกันจะออกเสียงลงคะแนนมีโอกาสเกิดขึ้นได้ เพราะการออกเสียงลงคะแนนเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญจึงแสดงความพยายามเพื่อให้รัฐมนตรีละเว้นจากการออกเสียงลงคะแนนในเรื่องดังกล่าว ด้วยการใช้คำว่า “ห้าม” ร่วมกับคำว่า “มิให้” ในการเน้นย้ำความหมายของการไม่ยินยอม

4. วัจนกรรมการอนุญาต เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการแสดงเจตนาของการอนุญาต การให้อำนาจ กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตหรือการให้อำนาจ มีเงื่อนไขเหมาะสม ดังนี้

วัจนกรรมประพจน์ - การกระทำในอนาคตของผู้รับสาร

เงื่อนไขการเตรียมการ - เป็นสิ่งที่ผู้รับสารมีโอกาสที่จะไม่กระทำหากผู้ส่งสารไม่ยินยอม

เงื่อนไขความซื่อสัตย์ - ผู้ส่งสารยินยอมให้ผู้รับสารกระทำการนั้น

เงื่อนไขพันธะ - ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารทราบว่าผู้รับสารสามารถกระทำการนั้นได้

จากเงื่อนไขเหมาะสมข้างต้น วัจนกรรมการอนุญาตจึงหมายถึง ถ้อยคำที่ผู้ส่งสารสื่อออกมาเพื่อแสดงให้ผู้รับสารทราบว่าผู้ส่งสารยินยอมให้ผู้รับสารกระทำการซึ่งเป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารมีโอกาสที่จะไม่กระทำการนั้นหากผู้ส่งสารไม่ยินยอม ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงต้องการให้ผู้รับสารทราบว่าผู้รับสารสามารถกระทำการนั้นได้ ตัวอย่างวัจนกรรมการอนุญาตมีดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.10) “ในการนี้ จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้” (ม.23 ว.2 ถ.2 รธน.2540 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ (4.10) คำว่า “ในการนี้” หมายถึง การที่คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ โดยถ้อยคำนี้มีการละประธานของประโยคซึ่งเป็นผู้กระทำกริยา “เสนอ” และเป็นผู้รับสารในถ้อยคำนี้ ได้แก่ คณะองคมนตรี โดยการปรากฏคำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” นำหน้ากริยา “เสนอ” แสดงให้เห็นว่าการเสนอพระนามพระราชธิดาเป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร ซึ่งเป็นการกระทำที่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญยินยอมให้กระทำได้ เนื่องจากผู้รับสารซึ่งก็คือ คณะองคมนตรีมีโอกาสที่จะไม่เสนอพระนามพระราชธิดา เพราะเดิมการเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์มีเพียงการเสนอพระนามพระราชโอรส รัฐธรรมนูญจึงแสดงความต้องการให้คณะองคมนตรีทราบว่าคณะองคมนตรีสามารถเสนอพระนามพระราชธิดาได้ โดยการใช้คำว่า "ก็ได้" ซึ่งมีความหมายเป็นการให้ความยินยอม

(4.11) “ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา” (ม.90 ถ.1 รธน.2550 หน้า 29)

ตัวอย่างที่ (4.11) ปรากฏคำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” นำหน้ากริยา “ตรา” ในถ้อยคำนี้หมายถึง การตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมาย แสดงให้เห็นว่าการตรากฎหมายเป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร ซึ่งก็คือฝ่ายนิติบัญญัติ โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญแสดงความต้องการให้ฝ่ายนิติบัญญัติทราบว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสามารถตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติมีโอกาสที่จะไม่ตรากฎหมายหากรัฐธรรมนูญไม่ยินยอม บทบัญญัติทางรัฐธรรมนูญจึงแสดงความยินยอมให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถกระทำการดังกล่าวโดยใช้คำว่า “ได้” มีความหมายว่า อนุญาต โดยมีเงื่อนไขว่าจะกระทำการดังกล่าวได้ถ้าได้รับคำแนะนำและความยินยอมของรัฐสภา

(4.12) “ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญต่อแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้” (ม.176 ว.2 รธน.2550 หน้า 66)

ตัวอย่างที่ (4.12) จะเห็นว่าถ้อยคำนี้มีการใช้คำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” นำหน้ากริยา “ดำเนินการ” ร่วมกับการใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “หาก” ซึ่งลักษณะของคำเชื่อมดังที่ได้อธิบายไปแล้วในตัวอย่างที่ (4.1) (4.9) และ (4.11) แสดงให้เห็นว่าถ้อยคำนี้เกี่ยวข้องกับกริยา “ดำเนินการ” ซึ่งเป็นการกระทำในอนาคตของผู้รับสาร คือ “คณะรัฐมนตรี” ในถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญยินยอมให้คณะรัฐมนตรีกระทำการตามถ้อยคำที่เป็นส่วนผลของประโยคเงื่อนไข หากเกิดเหตุการณ์ในส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เงื่อนไขขึ้น โดยถ้อยคำส่วนที่เป็นเงื่อนไขคือ “หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญต่อแผ่นดิน” และถ้อยคำส่วนที่เป็นผลของประโยคเงื่อนไขคือ “คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้” เนื่องจากคณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่ใหม่จะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาก่อนจึงจะนำนโยบายที่ได้แถลงชี้แจงและจัดทำเป็นแผนการบริหารราชการแผ่นดินมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินได้ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจึงต้องการให้คณะรัฐมนตรีทราบว่าสามารถกระทำการในส่วนที่เป็นผลของประโยคเงื่อนไขได้ หากเกิดเหตุการณ์ในส่วนที่เป็นเงื่อนไขขึ้น ด้วยการใช้คำว่า “ก็ได้” ที่มีความหมายแสดงการยินยอม ซึ่งในตัวอย่างนี้เป็นการยินยอมอย่างมีเงื่อนไข

5. วัจนกรรมการยืนยัน เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการแสดงเจตนาของการให้ความมั่นใจ เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ผู้ส่งสารบอก มีเงื่อนไขเหมาะสม ดังนี้

วัจนกรรมประพจน์ - การกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสาร

เงื่อนไขการเตรียมการ - เป็นสิ่งที่ผู้รับสารอาจจะยังไม่มั่นใจ

เงื่อนไขความซื่อสัตย์ - ผู้ส่งสารต้องการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสาร

เงื่อนไขพันธะ - เป็นความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารมั่นใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารบอก

จากเงื่อนไขเหมาะสมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าวัจนกรรมการยืนยันหมายถึง การกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสารในการกล่าวถ้อยคำเพื่อต้องการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่มั่นใจในสิ่งนั้น ผู้ส่งสารจึงพยายามทำให้ผู้รับสารมั่นใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารบอก ตัวอย่างวัจนกรรมการยืนยัน

(4.13) “พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น ...” (ม.41 ว.1 ถ.1 รธน.2540 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ (4.13) เป็นการกระทำในปัจจุบันเพราะไม่ปรากฏคำใดที่แสดงว่าเป็นการกระทำในอดีตหรืออนาคต ในถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการสร้างความมั่นใจในเรื่องเสรีภาพของสื่อในการที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญให้กับผู้รับสารได้แก่ “พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์” ซึ่งก็คือสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนอาจจะยังไม่มั่นใจในเสรีภาพดังกล่าว บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจึงแสดงความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารมั่นใจในเสรีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่รัฐธรรมนูญรับรองด้วยการใช้คำว่า “ย่อม” นำหน้า “มีเสรีภาพ” เพื่อแสดงการยืนยันถึงเสรีภาพที่มีตามรัฐธรรมนูญ

(4.14) “ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง” (ม.41 ว.2 รธน.2540 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ (4.14) เป็นการกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสารด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.13) โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสารในเรื่องเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่มั่นใจว่าจะสามารถเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรืออาณัติของหน่วยงานที่ตนสังกัด เนื่องจากการเป็นข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจึงแสดงความพยายามเพื่อให้ผู้รับสาร คือ “ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ” มีความมั่นใจในเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น ด้วยการใช้คำช่วยกริยา “ย่อม” ที่มีความหมายเป็นไปในลักษณะของการยืนยันว่าผู้รับสารมีเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง

(4.15) “บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง” (ม.62 ว.2 รธน.2550 หน้า 17)

ตัวอย่างที่ (4.15) เป็นการกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสารเนื่องจากไม่ปรากฏคำใดที่แสดงว่าเป็นการกระทำในอดีตหรืออนาคต โดยถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสาร ซึ่งก็คือ “บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ” เพื่อให้มั่นใจว่าผู้กระทำการดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากผู้รับสารอาจจะยังไม่มั่นใจว่าการกระทำดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครอง บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจึงได้แสดง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารมีความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครอง โดยการอาศัยความหมายของคำว่า “ย่อม” ที่มีลักษณะเป็นการยืนยันนำหน้า “ได้รับความคุ้มครอง” เพื่อยืนยันให้ผู้รับสารมั่นใจว่าบุคคลผู้ให้ข้อมูลแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะได้รับความคุ้มครอง

จากการศึกษาประเภทวัจนกรรมในกฎหมายรัฐธรรมนูญพบว่า วัจนกรรมการบังคับปรากฏการใช้มากที่สุด แตกต่างจากวัจนกรรมการยืนยันที่ปรากฏการใช้น้อยที่สุด

รูปแบบวัจนกรรม

รูปแบบวัจนกรรม หมายถึงโครงสร้างของวัจนกรรม ประกอบด้วยส่วนหลักที่ทำหน้าที่แสดงเจตนาของวัจนกรรมซึ่งในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า “ส่วนแสดงเจตนา” และส่วนขยายเป็นส่วนที่ช่วยเสริมหรือช่วยขยายความส่วนหลักให้วัจนกรรมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในงานวิจัยนี้เรียกว่า “ส่วนเสริม” จากการวิเคราะห์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พบว่ารัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยายดังแสดงด้วยภาพที่ 1 ต่อไปนี้

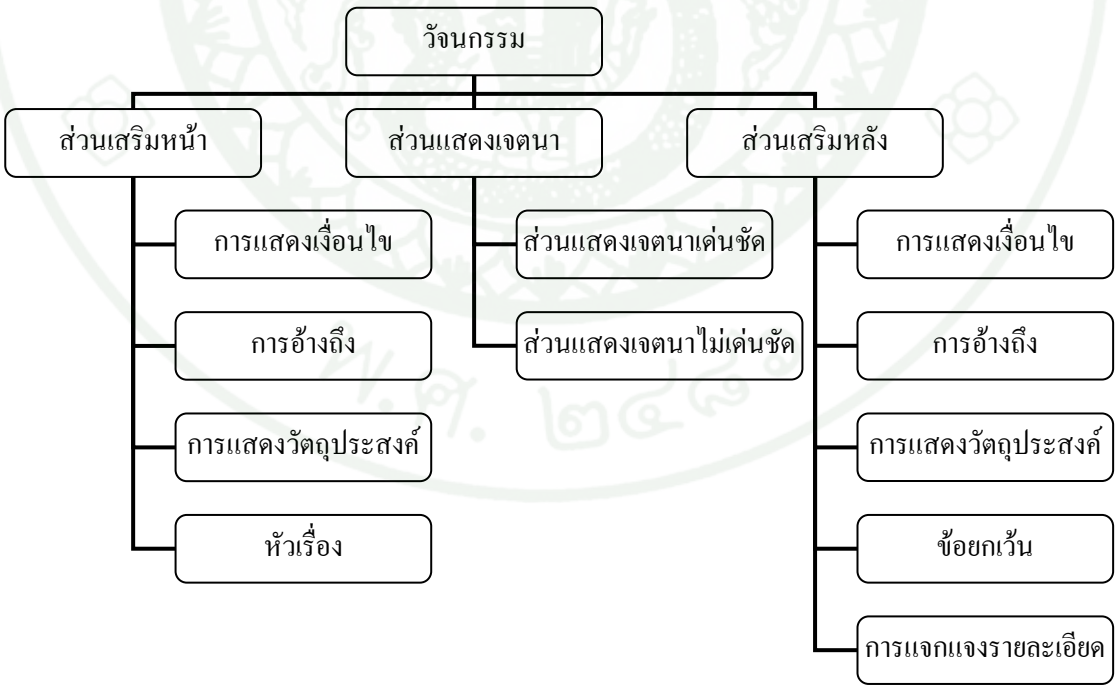

ภาพที่ 1 โครงสร้างวัจนกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างวัจนกรรมจากภาพที่ 1 ปรากฏเป็นรูปแบบวัจนกรรม 4 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 ส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนา

รูปแบบที่ 2 ส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง

รูปแบบที่ 3 ส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง

รูปแบบที่ 4 ส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียว

รูปแบบวัจนกรรมทั้ง 4 รูปแบบข้างต้น สามารถแสดงเป็นตารางแจกแจงค่าความถี่ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าร้อยละของรูปแบบวัจนกรรม

รูปแบบวัจนกรรม	**รัฐธรรมนูญไทย**	
	จำนวน	**ร้อยละ**
รูปแบบที่ 1	451	20.98
รูปแบบที่ 2	288	13.40
รูปแบบที่ 3	117	5.44
รูปแบบที่ 4	1,294	60.19
รวม	**2,150**	**100.00**

จากตารางแสดงให้เห็นว่า รูปแบบวัจนกรรมในรัฐธรรมนูญไทย พบโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 4 มากเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยรูปแบบที่ 1 รูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 ดังจะอธิบายต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 มีโครงสร้างเป็น ส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนา มีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนเสริมหน้า หมายถึง ส่วนที่ปรากฏนำหน้าส่วนแสดงเจตนา ในการกล่าววัจนกรรม ส่วนเสริมหน้าจะปรากฏหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากไม่ใช่ส่วนที่แสดงเจตนาของประโยค เป็นเพียงส่วนที่ช่วยขยายหรือช่วยเติมเต็มส่วนแสดงเจตนาให้มีความหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น โครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 1 ปรากฏส่วนเสริมหน้า 4 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และหัวเรื่อง ซึ่งส่วนเสริมหน้าทั้ง 4 ลักษณะนี้อาจปรากฏร่วมกันหรือปรากฏข้อความเดียวก็ได้ ในงานวิจัยนี้จะแสดงส่วนแสดงเจตนาไว้ในสัญลักษณ์ [ ] และแสดงส่วนเสริมหน้าไว้ในสัญลักษณ์ ( ) และเนื่องจากส่วนเสริมหน้าทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวสามารถปรากฏร่วมกันได้ ดังนั้นเพื่อความชัดเจนในการอธิบายตัวอย่าง หากเป็นการอธิบายส่วนเสริมหน้าประเภทใด จะแสดงส่วนเสริมหน้าประเภทนั้นด้วยอักษรตัวเอียงและจะใช้วิธีเดียวกันนี้ในการอธิบายตัวอย่างส่วนเสริมหน้าในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบอื่นด้วย โดยส่วนเสริมหน้าทั้ง 4 ลักษณะข้างต้นมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การแสดงเงื่อนไข หมายถึง ข้อความที่มีลักษณะของการสร้างเงื่อนไข ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ หรือข้อแม้ต่าง ๆ แสดงเงื่อนไขว่าเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับอีกเหตุการณ์หนึ่ง มักปรากฏคำว่า “ถ้า” “เมื่อ” “ในเมื่อ” “ในกรณีที่” และ “หาก” นำหน้าข้อความลักษณะนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.16) “(*บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้*) [บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้]” (ม.6 ถ.2 รธน.2540 หน้า 2)

ข้อความในสัญลักษณ์ ( ) เป็นส่วนเสริมหน้าเนื่องจากปรากฏนำหน้าส่วนแสดงเจตนา เป็นส่วนเสริมหน้าที่มีลักษณะของการแสดงเงื่อนไข ทราบได้ว่าเป็นการสร้างเงื่อนไขโดยลองนำคำว่า “ถ้า” มาเติมนำหน้าข้อความ กลายเป็น “ถ้าบทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้” เป็นการสร้างเงื่อนไขในการใช้บังคับบทบัญญัติดังกล่าว ดังปรากฏในประโยค “บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

(4.17) “(*ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ*) [ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป]” (ม.173 ถ.5 รธน.2540 หน้า 42)

ตัวอย่างที่ (4.17) ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้เป็นส่วนเสริมหน้าแสดงเงื่อนไข เนื่องจากปรากฏคำว่า “ถ้า” ซึ่งมีลักษณะเป็นการแสดงเงื่อนไข เป็นการสร้างเงื่อนไขว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะต้องเลิกใช้บังคับถ้ารัฐสภาลงมติไม่เห็นชอบ ดังปรากฏในข้อความ “ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.18) “(*ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร*) [ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป]” (ม.184 ว.5 รธน.2550 หน้า 69)

ตัวอย่างที่ (4.18) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้ก็เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.17) คือเป็นส่วนเสริมหน้าแสดงเงื่อนไขเนื่องจากปรากฏคำว่า “ถ้า” ซึ่งมีลักษณะเป็นการแสดงเงื่อนไขเช่นเดียวกัน โดยในตัวอย่างนี้เป็นการสร้างเงื่อนไขในการตรากฎหมายของฝ่ายบริหาร สร้างเงื่อนไขในการอนุมัติพระราชกำหนดให้มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติถ้าเป็นไปตามเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งดังต่อไปนี้ เงื่อนไขแรกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาลงมติอนุมัติ หรือเงื่อนไขที่สองวุฒิสภาลงมติไม่อนุมัติ แต่สภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดลงมติอนุมัติ

1.2 การอ้างถึง หมายถึง ข้อความที่มีการกล่าวอ้างถึงบทบัญญัติของกฎหมาย หรือมาตราต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงการกล่าวอ้างถึงเหตุการณ์ที่ได้กล่าวไปแล้วในถ้อยคำก่อนหน้าซึ่งเป็นถ้อยคำที่อยู่ในมาตราเดียวกัน มักปรากฏคำว่า “ภายใต้” และปรากฏคำบ่งชี้ “นี้” “นั้น” ตามหลังคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.19) “(*ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓*) [การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗]” (ม.22 ว.1 รธน.2540 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ (4.19) ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้เป็นการอ้างถึงมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญ โดยวัจนกรรมนี้กำหนดให้การสืบราชสมบัติเป็นไปตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ซึ่งจะต้องกระทำตามแนวทางที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๒๓ ดังข้อความที่ปรากฏในส่วนเสริมหน้าว่า “*ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓*”

(4.20) “(*ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๙*) [การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา]” (ม.128 ว.4 รธน.2550 หน้า 46)

ตัวอย่างที่ (4.20) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.19) โดยวัจนกรรมนี้กล่าวถึงการประชุมสมัยวิสามัญเป็นการกำหนดแนวทางการเรียกประชุม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขยายเวลาประชุม และปิดประชุม ที่ให้กระทำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งหลักเกณฑ์ในการเปิดประชุมสมัยวิสามัญรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๙ ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้จึงปรากฏข้อความ "*ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๙*" เพื่อกล่าวอ้างถึงมาตรา ๑๒๙ ซึ่งเป็นมาตราหนึ่งในรัฐธรรมนูญ

(4.21) "(*ในกรณีเช่นว่านี้*) (ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว) [ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา]" (ม.148 ว.2 ถ.2 รธน.2550 หน้า 56)

ตัวอย่างที่ (4.21) จะสังเกตเห็นว่าส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้มี 2 ข้อความ ได้แก่ ข้อความแรกเป็นส่วนเสริมหน้าที่มีลักษณะของการอ้างถึงในข้อความ "*ในกรณีเช่นว่านี้*" และข้อความที่สองเป็นส่วนเสริมหน้าที่มีลักษณะเป็นการแสดงเงื่อนไข สังเกตได้จากคำว่า "ถ้า" ส่วนเสริมหน้าที่เป็นการอ้างถึงในวัจนกรรมนี้เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ได้กล่าวไปแล้วในถ้อยคำก่อนหน้าซึ่งปรากฏอยู่ในมาตราเดียวกันคือ มาตรา 148 โดยในถ้อยคำก่อนหน้ากล่าวถึงการยกร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ขึ้นมาพิจารณาใหม่เนื่องจากเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน และส่วนเสริมหน้าข้อความที่สองเป็นการสร้างเงื่อนไขเกี่ยวกับการลงมติให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

1.3 การแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง ส่วนเสริมหน้าที่ปรากฏก่อนหน้าส่วนแสดงเจตนาเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของวัจนกรรม แสดงผลจากการกระทำที่รัฐธรรมนูญมุ่งหวังหรือปรารถนาให้เกิดขึ้น ส่วนเสริมหน้าลักษณะนี้จะปรากฏคำว่า "เพื่อ" นำหน้าข้อความเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.22) "(*เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม*) [องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ]" (ม.290 ว.1 รธน.2540 หน้า 75)

ตัวอย่างที่ (4.22) ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้แสดงวัตถุประสงค์ของส่วนแสดงเจตนา โดยใช้คำว่า "เพื่อ" ในข้อความ "*เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม*" ปรากฏนำหน้าส่วนแสดงเจตนา เพื่อแสดงให้เห็นว่าข้อความในส่วนเสริมหน้าเป็นเหตุการณ์ที่รัฐธรรมนูญต้องการให้เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลจากเหตุการณ์ในส่วนแสดงเจตนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.23) “(*เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้*) [ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้]” (ม.321 ว.2 ถ.1 รธน.2540 หน้า 90)

ตัวอย่างที่ (4.23) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้เป็นการแสดงวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.22) โดยตัวอย่างนี้ใช้คำว่า “เพื่อ” นำหน้าข้อความ “*เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้*” ในการแสดงจุดประสงค์ที่ “ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้”

(4.24) “(*เพื่อประโยชน์แห่งการขจัดส่วนได้เสีย*) [ห้ามมิให้กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง]” (ม.294 ว.2 รธน.2550 หน้า 119)

ตัวอย่างที่ (4.24) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้เป็นการใช้คำว่า “เพื่อ” แสดงผลจากการกระทำที่รัฐธรรมนูญมุ่งหวัง คือ “*เพื่อประโยชน์แห่งการขจัดส่วนได้เสีย*” เป็นผลจากการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญละเว้นจากการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหลังจากวันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นระยะเวลาสองปี

1.4 หัวเรื่อง หมายถึง ข้อความที่แสดงประเด็นหรือหัวข้อของการแสดงเจตนา เป็นข้อความที่ชี้นำไปยังสาระสำคัญหรือการแสดงเจตนาในข้อความถัดไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.25) “(*การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ*) (หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา) [ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด]” (ม.190 รธน.2540 หน้า 48)

ตัวอย่างที่ (4.25) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้ประกอบด้วย 2 ข้อความ ได้แก่ ข้อความแรกเป็นส่วนเสริมหน้าที่แสดงหัวเรื่องคือ “*การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ*” และข้อความที่สองเป็นส่วนเสริมหน้าที่แสดงเงื่อนไขคือ “หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรรมาธิการเต็มสภา" โดยข้อความแรกแสดงหัวเรื่องเกี่ยวกับการที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่นำไปสู่การสร้างเงื่อนไขให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นในถ้อยคำถัดไป ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการแสดงเจตนาในวัจนกรรมนี้

(4.26) "(*บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนของพรรคการเมืองใดที่ได้ยื่นไว้แล้ว*) (ถ้าปรากฏว่าก่อนหรือในวันเลือกตั้งมีเหตุไม่ว่าด้วยประการใดที่มีผลทำให้บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนไม่ครบตามจำนวนที่พรรคการเมืองนั้นได้ยื่นไว้) [ให้ถือว่าบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนเท่าที่มีอยู่]" (ม.95 ว.3 ถ.1 รธน.2550 หน้า 33)

ตัวอย่างที่ (4.26) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้ประกอบด้วยข้อความ 2 ข้อความ โดยข้อความแรกเป็นหัวเรื่อง ซึ่งเป็นส่วนที่ชี้นำไปสู่เงื่อนไขของการให้บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนเท่าที่คงเหลืออยู่ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของวัจนกรรม โดยการใช้ข้อความ "*บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนของพรรคการเมืองใดที่ได้ยื่นไว้แล้ว*" ในการแสดงหัวเรื่องว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นใด ส่วนข้อความที่สองเป็นการแสดงเงื่อนไขของส่วนแสดงเจตนา ในข้อความ "ถ้าปรากฏว่าก่อนหรือในวันเลือกตั้งมีเหตุไม่ว่าด้วยประการใดที่มีผลทำให้บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนไม่ครบตามจำนวนที่พรรคการเมืองนั้นได้ยื่นไว้"

(4.27) "(*ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๐ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ก่อนที่นายกรัฐมนตรี จะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง*)

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้) [ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ...]" (ม.154 ว.1-2 รธน.2550 หน้า 58)

ตัวอย่างที่ (4.27) ส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้ประกอบด้วยข้อความ 2 ข้อความ เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.25) และ (4.26) โดยข้อความแรกแสดงหัวเรื่องเกี่ยวกับการเสนอความเห็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของวัจนกรรมนี้ ที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา ส่วนข้อความที่สองเป็นการแสดงเงื่อนไขตามที่ปรากฏในข้อความในย่อหน้าที่สอง ซึ่งขึ้นต้นด้วยคำว่า "หาก"

2. ส่วนแสดงเจตนา หมายถึง ส่วนที่เป็นส่วนหลักของวัจนกรรม ส่วนแสดงเจตนาเป็นส่วนที่จะต้องปรากฏเสมอในโครงสร้างวัจนกรรม ส่วนแสดงเจตนาเป็นข้อความที่แสดงเจตนาของวัจนกรรมต่าง ๆ พบส่วนแสดงเจตนา 2 ลักษณะ ได้แก่ ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด และส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ในการอธิบายตัวอย่างงานวิจัยนี้จะใช้อักษรตัวเอียงแสดงในสัญลักษณ์ [ ] เพื่อให้เป็นที่สังเกตได้ชัดเจนในการแสดงว่าข้อความที่อยู่ในสัญลักษณ์ดังกล่าวเป็นส่วนแสดงเจตนา และจะใช้วิธีการเดียวกันนี้ในการอธิบายส่วนแสดงเจตนาในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบอื่นด้วย โดยส่วนแสดงเจตนาทั้งสองลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของรัฐธรรมนูญ ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดจะปรากฏคำบ่งชี้เจตนาที่ช่วยให้การแสดงเจตนามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการทำความเข้าใจเจตนาของส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดจึงทำได้ง่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.28) "(ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้) [*ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน*]" (ม.20 ว.2 รธน.2540 หน้า 4)

ตัวอย่างที่ (4.28) ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดในถ้อยคำนี้ปรากฏคำว่า "ให้" ช่วยบ่งชี้เจตนาของการบังคับ ถ้อยคำนี้เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติให้กับประธานองคมนตรีโดยให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราว ถ้าผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังข้อความ "*ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน*"

(4.29) "(ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว) [*ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท*]" (ม.49 ว.3 ถ.2 รธน.2540 หน้า 11)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.29) ส่วนแสดงเจตนาในตัวอย่างนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดสังเกตได้จากคำว่า “ต้อง” ที่เป็นคำกริยาบอกการบังคับ ในข้อความ “*ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท*” ที่กำหนดให้รัฐต้องคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้เวนคืนมาให้แก่เจ้าของหรือทายาท ถ้าไม่ได้ใช้อสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ที่ระบุไว้ในกฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

(4.30) “(ภายใต้บังคับมาตรา ๑) [*รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่*]” (ม.281 ว.1 รธน.2550 หน้า 112)

ตัวอย่างที่ (4.30) ส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด โดยสังเกตได้จากคำว่า “ต้อง” ซึ่งเป็นคำกริยาบอกการบังคับ ในข้อความ “*รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่*” แสดงเจตนาบังคับให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและแสดงเจตนารมณ์ปกครองตนเองในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระ

2.2 ส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของรัฐธรรมนูญโดยไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนา การจะเข้าใจเจตนาของส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัดนี้ต้องอาศัยการตีความตามบริบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.31) “(ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม) [*จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์*]” (ม.18 ถ.1 รธน.2540 หน้า 4)

ตัวอย่างที่ (4.31) วัจนกรรมนี้เป็นเจตนาของการให้ข้อมูลโดยไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ ส่วนแสดงเจตนาจะมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อเป็นการแจ้งข้อมูลให้ทราบ ดังข้อความ “*จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์*” ข้อความนี้มีการละ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประธานของประโยคคือ พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้ที่ “จะได้ทรงแต่งตั้ง” ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ถ้าพระองค์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้

(4.32) “(ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล) [*ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน*]” (ม.240 ถ.3 รธน.2540 หน้า 61)

ตัวอย่างที่ (4.32) ถ้อยคำนี้ก็เป็นวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.31) ดังนั้นส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำจึงไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ และมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่า ดังจะเห็นได้จากข้อความ “*ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน*” ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจของศาลในการสั่งให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาล ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องของผู้ถูกคุมขังหรือพนักงานอัยการที่ว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายนั้นมีเค้าความจริง

(4.33) “(ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร) [*สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น*]” (ม.158 ว.4 รธน.2550 หน้า 59)

ตัวอย่างที่ (4.33) ส่วนแสดงเจตนาในถ้อยคำนี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับส่วนแสดงเจตนาในตัวอย่างที่ (4.31) และ (4.32) คือเป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด เนื่องจากการไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ ส่วนแสดงเจตนาดังกล่าวเป็นเพียงการให้ข้อมูลด้วยประโยคบอกเล่าในการแจ้งให้ทราบในข้อความ “*สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น*” เพื่อให้ข้อมูลว่า สิทธิในการเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะหมดลงตลอดสมัยประชุม ถ้ามติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีมีคะแนนเสียงน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

รูปแบบที่ 2 มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง มีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนแสดงเจตนา หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของรัฐธรรมนูญ ส่วนแสดงเจตนาเป็นส่วนหลักของวัจนกรรมซึ่งต้องปรากฏเสมอ ส่วนแสดงเจตนาที่พบในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ 2 นี้ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด และส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด เป็นส่วนที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม ภายในข้อความจะปรากฏคำกริยาบ่งชี้เจตนาเพื่อช่วยให้การแสดงเจตนาของวัจนกรรมมีความชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.34) "[*การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้*] (เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ)" (ม.39 ว.4 ถ.1 รธน.2540 หน้า 9)

ถ้อยคำนี้แสดงเจตนาของการให้ละเว้นจากการกระทำคือการให้สื่อนำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปเผยแพร่ ดังปรากฏในข้อความ "*การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้*" โดยส่วนแสดงเจตนาดังกล่าวนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด สังเกตได้จากการใช้คำว่า "มิได้" ตามหลังคำกริยา "กระทำ" เพื่อสื่อความหมายว่าไม่ยินยอมให้กระทำเป็นการบ่งชี้เจตนาของการห้าม

(4.35) "[*บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป*] (เว้นแต่ ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม)" (ม.31 รธน.2550 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ (4.35) เป็นเจตนาของการยืนยันถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่กล่าวถึงในตัวอย่าง โดยการใช้คำว่า "ย่อม" ในข้อความ "*บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป*" สื่อเจตนาของการยืนยันได้อย่างชัดเจน ด้วยลักษณะทางความหมายของคำว่า "ย่อม" ที่มีความหมายว่าเป็นไปโดยปกติ โดยธรรมดา แน่นอน ดังนั้นส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้จึงเป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด เนื่องจากปรากฏคำบ่งชี้เจตนา "ย่อม" ที่ช่วยให้การแสดงเจตนาของวัจนกรรมมีความชัดเจนขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.36) “[*ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม*] (ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ)” (ม.47 ว.2 รธน.2550 หน้า 14)

ตัวอย่างที่ (4.36) ถ้อยคำนี้แสดงเจตนาของการบังคับ ซึ่งสังเกตได้จากการปรากฏคำว่า “ให้” ในข้อความ “*ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม*” แสดงข้อกำหนดให้มีองค์กรอิสระองค์กรเดียวในการจัดสรรคลื่นความถี่ จากการปรากฏคำว่า “ให้” ในข้อความนี้จึงเข้าใจได้ว่าส่วนแสดงเจตนาของวัจนกรรมนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด

1.2 ส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด เป็นส่วนที่แสดงเจตนาของวัจนกรรมที่ไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ การทำความเข้าใจเจตนาต้องอาศัยการตีความตามบริบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.37) “[*บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ*] (ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ)” (ม.54 รธน.2540 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ (4.37) วัจนกรรมนี้เป็นการแจ้งให้ทราบ ส่วนแสดงเจตนาของวัจนกรรมนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ถ้อยคำนี้เป็นการให้ข้อมูลด้วยการบอกเล่าซึ่งไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ แต่สามารถเข้าใจเจตนาของถ้อยคำได้ว่าถ้อยคำนี้เป็นการแจ้งให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โดยมีรายละเอียดแห่งสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(4.38) “[*พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม*] (เมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา)” (ม.189 ว.1 รธน.2550 หน้า 70)

ตัวอย่างที่ (4.38) เป็นการแจ้งให้ทราบเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.37) โดยส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้คือ “*พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม*” เป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ดังจะเห็นได้จากการไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ เนื่องจากถ้อยคำนี้มีเจตนาในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการประกาศสงครามโดยมติเห็นชอบของรัฐสภา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.39) “[*ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง*] (เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น)” (ม.218 รธน.2550 หน้า 80)

ตัวอย่างที่ (4.39) เป็นวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ ส่วนแสดงเจตนาของวัจนกรรมนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ถ้อยคำนี้มีเจตนาที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจของศาลยุติธรรมในการพิจารณาคดีทั้งปวงที่ไม่มีศาลอื่นพิจารณา โดยใช้ประโยคบอกเล่าที่ไม่มีคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ ในการให้ข้อมูล

2. ส่วนเสริมหลัง หมายถึง ข้อความที่ปรากฏตามหลังส่วนแสดงเจตนา ส่วนเสริมหลังจะปรากฏหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากไม่ใช่ส่วนหลักของวัจนกรรม ส่วนเสริมหลังเป็นเพียงส่วนที่ช่วยเสริมหรือขยายความให้ส่วนแสดงเจตนามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่วนเสริมหลังในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 2 ประกอบด้วยข้อความ 5 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ ข้อยกเว้น และการแจกแจงรายละเอียด โดยส่วนเสริมหลังทั้ง 5 ลักษณะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงเงื่อนไข หมายถึง ข้อความที่แสดงข้อแม้ ข้อกำหนด หรือกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการสร้างเงื่อนไขของการกระทำในส่วนแสดงเจตนาของวัจนกรรม มักปรากฏคำว่า “เท่าที่” เมื่อ” “หาก” และ “ถ้า” นำหน้าข้อความ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.40) “[บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้] (*เท่าที่ ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน*)” (ม.28 ว.1 รธน.2540 หน้า 6)

ตัวอย่างที่ (4.40) เป็นการยืนยันถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล และยืนยันว่าบุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของได้ โดยส่วนเสริมหลังสร้างเงื่อนไขของการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวในข้อความ “*เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน*” จากข้อความนี้ปรากฏการใช้คำว่า “เท่าที่” ในการให้ข้อกำหนดของการใช้สิทธิและเสรีภาพว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำได้ถ้าการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

(4.41) “[ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่ง] (*เมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง*)” (ม.110 ว.4 ถ.1 รธน.2550 หน้า 39)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นส่วนเสริมหลังประเภทแสดงเงื่อนไข เนื่องจากปรากฏคำว่า “เมื่อ” ในข้อความ “*เมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง*” เป็นการสร้างเงื่อนไขของส่วนแสดงเจตนา “ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่ง” แสดงเงื่อนไขว่าผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรจะพ้นจากตำแหน่งถ้าขาดคุณสมบัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

(4.42) “[การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้] (*เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้*)” (ม.184 ว.2 รธน. 2550 หน้า 69)

ถ้อยคำนี้แสดงเจตนาที่ยินยอมให้กระทำการตราพระราชกำหนดได้ โดยข้อความในส่วนเสริมหลังปรากฏคำว่า “เมื่อ” แสดงเงื่อนไขของการตราพระราชกำหนดว่า การตราพระราชกำหนดจะกระทำได้ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วน ดังข้อความ “*เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้*”

2.2 การอ้างถึง หมายถึง ข้อความที่กล่าวถึงบทบัญญัติ กฎ ข้อบังคับ หรือมาตราต่าง ๆ ในกฎหมาย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเจตนาของถ้อยคำ มักปรากฏคำว่า “ทั้งนี้” ตามหลังข้อความลักษณะนี้เสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.43) “[เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ] (*ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ*)” (ม.53 ว.2 รธน.2540 หน้า 12)

จากตัวอย่างที่ (4.43) ถ้อยคำนี้แสดงเจตนาของการให้ข้อมูลว่าเด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ โดยส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้กล่าวอ้างถึงบทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อให้ข้อมูลว่าสิทธิที่เด็กและเยาวชนจะได้รับนั้นมีรายละเอียดตามที่กฎหมายบัญญัติ

(4.44) “[ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง] (*ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา*)” (ม.99 ว.5 รธน.2550 หน้า 34)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เจตนาของถ้อยคำนี้คือการยืนยันสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของบุคคลในส่วนแสดงเจตนา “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้งหรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง”ซึ่งส่วนเสริมหลังของถ้อยคำนี้ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งโดยการอ้างถึงพระราชบัญญัติที่ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวในข้อความ “*ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา*”

(4.45) “[การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว] (*ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ*)” (ม.212 ว.2 รธน.2550 หน้า 79)

ตัวอย่างที่ (4.45) เป็นการให้ข้อกำหนดในการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ซึ่งก็คือการให้สิทธิประชาชนในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เอง โดยส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้จะแสดงรายละเอียดของการใช้สิทธิดังกล่าวด้วยการอ้างถึงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ได้กำหนดรายละเอียดดังกล่าวไว้

2.3 การแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง การแสดงจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการกระทำ การแสดงวัตถุประสงค์เป็นข้อความที่แสดงผลที่รัฐธรรมนูญมุ่งหวังให้เกิดจากการกระทำตามเจตนาในส่วนแสดงเจตนา โดยส่วนเสริมหลังประเภทการแสดงวัตถุประสงค์นี้จะปรากฏคำว่า “เพื่อ” นำหน้าข้อความเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.46) “[บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย] (*เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชน*)” (ม.70 ว.1 รธน.2540 หน้า 15)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้แสดงจุดประสงค์ที่ให้บุคคลที่กล่าวถึงในส่วนแสดงเจตนามีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยใช้คำว่า “เพื่อ” นำหน้าข้อความ “*เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชน*”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.47) "[รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ] (*เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่*)" (ม.77 รธน.2540 หน้า 16)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นส่วนเสริมหลังประเภทแสดงวัตถุประสงค์ สังเกตได้จากการปรากฏคำว่า "เพื่อ" นำหน้าข้อความ "*ป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่*" ในการแสดงจุดประสงค์ ซึ่งข้อความในส่วนเสริมหลังดังกล่าวเป็นจุดประสงค์ของส่วนแสดงเจตนา "รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ" กล่าวคือ รัฐธรรมนูญมีจุดประสงค์ที่จะป้องกันการทุจริตของบุคคลที่กล่าวถึงในตัวอย่าง จึงกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมขึ้น

(4.48) "[องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี] (*เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*)" (ม.287 ว.3 รธน. 2550 หน้า 115)

ถ้อยคำนี้รัฐธรรมนูญต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงใช้คำว่า "เพื่อ" นำหน้าข้อความ "*ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*" แสดงจุดประสงค์ของการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณการใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี

4. ข้อยกเว้น หมายถึง ข้อความที่แสดงเหตุการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้ง หรือตรงกันข้ามกับข้อความในส่วนแสดงเจตนา ปรากฏคำว่า "เว้นแต่" นำหน้าข้อความเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.49) "[การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานจะกระทำมิได้] (*เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย*)" (ม.35 ว.2 ถ.2 รธน.2540 หน้า 8)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.49) ส่วนแสดงเจตนาในวัจนกรรมนี้เป็นการห้ามไม่ให้เข้าไปในเคหสถานหรือตรวจค้นเคหสถานโดยที่ผู้ครอบครองไม่ยินยอม ในทางตรงข้ามการเข้าไปในเคหสถานหรือการตรวจค้นเคหสถานก็สามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังที่ปรากฏในส่วนเสริมหลังว่า "*เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย*" จะเห็นได้ว่าข้อความในส่วนแสดงเจตนาเป็นการห้ามกระทำ ตรงข้ามกับข้อความในส่วนเสริมหลังที่เป็นข้อยกเว้นให้สามารถกระทำได้ ดังนั้นส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้จึงเป็นการแสดงข้อยกเว้นด้วยการใช้คำว่า "เว้นแต่"

(4.50) "[บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป] (*เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม*)" (ม.31 รธน.2550 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ (4.50) ถ้อยคำนี้เป็นการยืนยันสิทธิและเสรีภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ามีความเสมอภาคเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ในทางตรงกันข้ามสิทธิและเสรีภาพบางประการอาจถูกจำกัดโดยกฎหมายหรือกฎที่ออกมาโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังข้อความในส่วนเสริมหลัง "*เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม*" จะเห็นได้ว่าข้อความในส่วนแสดงเจตนากล่าวถึงการให้สิทธิและเสรีภาพ ซึ่งตรงกันข้ามกับข้อความในส่วนเสริมหลังที่กล่าวถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ส่วนเสริมหลังในวัจนกรรมนี้จึงเป็นการแสดงข้อยกเว้น สังเกตได้จากคำว่า "เว้นแต่" ซึ่งเป็นคำสันธานมีความหมายว่า ยกเว้น

(4.51) "[การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้] (*เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ*)" (ม.32 ว.3 รธน.2550 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ (4.51) ตัวอย่างนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (4.49) กล่าวคือ ข้อความในส่วนแสดงเจตนาเป็นการห้ามไม่ให้กระทำ ได้แก่ ห้ามจับและห้ามคุมขังบุคคล ขัดแย้งกับข้อความในส่วนเสริมหลังที่สามารถจับและคุมขังบุคคลได้ ดังปรากฏในข้อความว่า "*เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ*" ดังนั้นส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้จึงเป็นการแสดงข้อยกเว้น เป็นข้อยกเว้นที่ยินยอมให้สามารถกระทำการซึ่งห้ามกระทำในส่วนแสดงเจตนา ด้วยการใช้คำสันธานที่มีความหมายว่า ยกเว้น ซึ่งก็คือ คำว่า "เว้นแต่"

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การแจกแจงรายละเอียด หมายถึง ส่วนเสริมหลังที่แสดงรายละเอียดของส่วนแสดงเจตนา มีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.52) "[ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน]

(*(๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๙*

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑

(๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตามมาตรา ๒๒ ...)" (ม.193 รธน.2540 หน้า 49)

ตัวอย่างที่ (4.52) ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแจกแจงรายละเอียดของเหตุการณ์ที่รัฐสภาจะต้องประชุมร่วมกัน โดยมีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ ๆ

(4.53)"[บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้]

(*(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง*

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย ...)" (ม.40 รธน.2550 หน้า 11)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแจกแจงรายละเอียดของสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่บุคคลได้รับ โดยการแจกแจงเป็นข้อ ๆ

(4.54)"[รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้]

(*(๑) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ*

(๒) จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ...)" (ม.78 รธน.2550 หน้า 22)

ตัวอย่างที่ (4.54) ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแจกแจงรายละเอียดของแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินที่รัฐจะต้องดำเนินการ โดยการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบวัจนกรรมที่มีโครงสร้างสมบูรณ์ที่สุดคือ มีส่วนประกอบครบทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนาและตามด้วยส่วนเสริมหลัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ส่วนเสริมหน้า หมายถึง ข้อความที่ปรากฏนำหน้าส่วนแสดงเจตนา เป็นส่วนที่ช่วยขยายหรือช่วยเสริมให้ส่วนแสดงเจตนาสื่อความหมายได้สมบูรณ์ ส่วนเสริมหน้าในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 3 ประกอบด้วยข้อความ 4 ลักษณะเช่นเดียวกันกับส่วนเสริมหน้าในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 1 ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ และหัวเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การแสดงเงื่อนไข หมายถึง ข้อความที่เป็นเงื่อนไขของส่วนแสดงเจตนา กล่าวคือส่วนแสดงเจตนาจะมีลักษณะเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ข้อแม้ ข้อกำหนด หรือกฎเกณฑ์ของส่วนเสริมหน้า มักปรากฏคำว่า “เมื่อ” “ในเมื่อ” “ในกรณีที่” “ถ้า” และ “หาก” นำหน้าข้อความลักษณะนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.55) “(*เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา*) [ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง] (เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน)” (ม.134 ว.1 รธน.2540 หน้า 30)

ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้ปรากฏคำว่า “เมื่อ” ในข้อความ “*เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา*” เป็นการสร้างเงื่อนไขให้กับส่วนแสดงเจตนาว่า หากเกิดเหตุการณ์ในส่วนเสริมหน้า ให้ดำเนินการอย่างไรในส่วนแสดงเจตนา ซึ่งตัวอย่างนี้สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทน ดังปรากฏในข้อความที่เป็นส่วนแสดงเจตนาว่า “ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง”

(4.56) “(*ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญาไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม*) [ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้] (เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง)" (ม.166 ว.1 ถ.1 รธน.2540 หน้า 39)

ส่วนเสริมหน้าในถ้อยคำนี้สามารถตีความได้ว่าเป็นการสร้างเงื่อนไขให้กับส่วนแสดงเจตนา โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้ามีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ในข้อความ "*ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญาไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม*" ให้ศาลละเว้นจากการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม ซึ่งเป็นข้อความในส่วนแสดงเจตนาว่า "ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้" จะเห็นว่าตัวอย่างนี้เป็นเงื่อนไขในการละเว้นการปฏิบัติ

(4.57) "(*แต่ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว*) [ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้] (ต่อเมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการล่าช้าเกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา)" (ม.275 ว.4 ถ.2 รธน.2550 หน้า 109)

ตัวอย่างที่ (4.57) วัจนกรรมนี้ประกอบด้วยข้อความที่เป็นส่วนเสริมแสดงเงื่อนไข 2 ส่วน คือปรากฏการแสดงเงื่อนไขทั้งในส่วนเสริมหน้าและในส่วนเสริมหลัง วัจนกรรมนี้เป็นวัจนกรรมการอนุญาตโดยเป็นการอนุญาตแบบมีเงื่อนไข กล่าวคือ เหตุการณ์ในส่วนเสริมหน้าและส่วนเสริมหลังจะต้องเกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์ในส่วนแสดงเจตนาจึงจะเกิดขึ้นได้ ในตัวอย่างนี้เหตุการณ์ในส่วนเสริมหน้าได้แก่ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว และคณะกรรมการป้องกันการทุจริตแห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในส่วนเสริมหลัง ทั้งสองเหตุการณ์นี้จะต้องเกิดขึ้นก่อน รัฐธรรมนูญจึงยินยอมให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้

1.2 การอ้างถึง หมายถึง ข้อความที่กล่าวถึงข้อบังคับมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นข้อบังคับที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับส่วนแสดงเจตนา โดยโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 3 พบส่วนเสริมหน้าที่มีลักษณะของการอ้างถึงเพียง 2 ข้อความ ซึ่งทั้งสองข้อความปรากฏคำว่า "ภายใต้" นำหน้าข้อความเพื่อแสดงการอ้างถึงมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.58) “(*ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๐*) [ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้] (ก็แต่โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรี)” (ม.169 ว.1 ถ.1 รธน.2540 หน้า 40)

ตัวอย่างที่ (4.58) ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้เป็นการอ้างถึงข้อบังคับมาตรา ๑๗๐ ที่กำหนดให้คำร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดในหมวด 3 และ หมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วย ส่วนแสดงเจตนาในถ้อยคำนี้จึงแสดงการยินยอมให้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้โดยมีเงื่อนไขตามที่ปรากฏในส่วนเสริมหลัง จะเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงในส่วนแสดงเจตนาของมาตรานี้เป็นพระราชบัญญัติที่มาจากข้อบังคับมาตรา ๑๗๐ ดังนั้นจึงต้องมีการอ้างถึงข้อบังคับดังกล่าว เพื่อให้การสื่อเจตนามีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(4.59) “(*ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๙*) [ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้] (ก็แต่โดย

(๑) คณะรัฐมนตรี

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

(๓) ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ ...)” (ม.142 ว.1-5 รธน. 2550 หน้า 52)

ตัวอย่างที่ (4.59) ส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมนี้เป็นการอ้างถึงข้อบังคับมาตรา ๑๓๙ ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับวัจนกรรมนี้ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ จะเห็นว่าข้อบังคับมาตรา ๑๓๙ มีสาระสำคัญของวัจนกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวัจนกรรมนี้คือเป็นการให้เงื่อนไขในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเช่นเดียวกัน ดังนั้นวัจนกรรมนี้จึงต้องมีการอ้างถึงข้อบังคับมาตรา ๑๓๙ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

1.3 การแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง ผลของวัจนกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือจุดประสงค์ของวัจนกรรม ในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 3 พบส่วนเสริมหน้าประเภทนี้เพียงสองข้อความ โดยปรากฏคำว่า “เพื่อ” นำหน้าทั้งสองข้อความ ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.60) “(*เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘*) [ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไป] (จนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่)” (ม.131 ว.2 รธน.2540 หน้า 30)

ตัวอย่างที่ (4.60) วัจนกรรมให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงทำหน้าที่ต่อไป โดยมีจุดประสงค์คือ “*เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘*” ซึ่งมาตรา ๑๖๘ กล่าวถึงการประชุมวุฒิสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ โดยกำหนดให้วุฒิสภาทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรแทน ดังนั้น เพื่อให้การประชุมวุฒิสภาในมาตรา ๑๖๘ สามารถดำเนินต่อไปได้ รัฐธรรมนูญจึงให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงทำหน้าที่ต่อไป

(4.61) “(*เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา*) [ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถหาเสียงเลือกตั้งได้] (ก็แต่เฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของวุฒิสภา)” (ม.112 ว.2 รธน.2550 หน้า 40)

ตัวอย่างที่ (4.61) ส่วนแสดงเจตนาในถ้อยคำนี้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสามารถหาเสียงเลือกตั้งได้โดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นการหาเสียงเลือกตั้งเฉพาะที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ที่รัฐธรรมนูญกำหนดเช่นนี้ก็มีจุดประสงค์ที่แสดงเป็นข้อความในส่วนเสริมหน้าว่า “*เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา*” หมายถึง เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม

1.4 หัวเรื่อง หมายถึง ข้อความที่เป็นประเด็นหรือหัวข้อของการแสดงเจตนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.62) “(*การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย*) [รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์] (ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ)” (ม.52 ว.3 รธน.2540 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ (4.62) ถ้อยคำนี้มีเจตนาให้รัฐจัดบริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ดังปรากฏในส่วนแสดงเจตนา “รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์” โดยประเด็นที่รัฐจะต้องจัดบริการให้กับประชาชนในถ้อยคำนี้คือ “*การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย*”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.63) “(*การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดนั้น*) (เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและวุฒิสภาแล้ว) [ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูล] (เพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป)” (ม.278 รธน.2540 หน้า 72)

ตัวอย่างที่ (4.63) เจตนาของถ้อยคำนี้คือ “ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูล” “เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและวุฒิสภาแล้ว” โดยประเด็นที่ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลหลังจากที่ได้รับความเห็นชอบแล้วคือ ข้อความที่อยู่ในส่วนเสริมหน้า ซึ่งประกอบด้วยข้อความ 2 ข้อความ ข้อความแรกได้แก่ “*การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุด*” เป็นหัวเรื่องของการแสดงเจตนา และข้อความที่สองได้แก่ “เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและวุฒิสภาแล้ว” ซึ่งเป็นเงื่อนไขของเจตนา

(4.64) “(*ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน*) (หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบและคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่) [คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน] (เพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง)” (ม.145 ถ.1 รธน.2550 หน้า 54)

จากตัวอย่างที่ (4.64) เจตนาของถ้อยคำนี้คือ “คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน” โดยประเด็นที่รัฐสภาจะต้องประชุมร่วมกันปรากฏอยู่ในส่วนเสริมหน้า ซึ่งส่วนเสริมหน้าของถ้อยคำนี้ประกอบด้วยข้อความ 2 ข้อความ ข้อความแรกได้แก่ “*ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน*” เป็นส่วนเสริมหน้าที่แสดงหัวเรื่องของถ้อยคำนี้ ส่วนข้อความที่สองได้แก่ “หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบและคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่” เป็นส่วนเสริมหน้าที่แสดงเงื่อนไขของถ้อยคำนี้

2. ส่วนแสดงเจตนา หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม ในการกล่าววัจนกรรมส่วนแสดงเจตนาเป็นส่วนที่จะต้องปรากฏเสมอ โครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 3 พบส่วนแสดงเจตนา 2 ลักษณะ ได้แก่ ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด และส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.1 ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด ทำหน้าที่แสดงเจตนา ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดจะปรากฏคำบ่งชี้เจตนาในข้อความเพื่อช่วยให้การแสดงเจตนามีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.65) "(เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องที่) [*คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้*] (ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา)" (ม.104 ว.4 ถ.2 รธน.2540 หน้า 22)

ส่วนแสดงเจตนาในตัวอย่างที่ (4.65) ปรากฏคำบ่งชี้เจตนา "ก็ได้" แสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด เป็นการแสดงการยินยอม โดยในตัวอย่างนี้รัฐธรรมนูญยินยอมให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวิธีการนับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนนแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ได้เมื่อมีความจำเป็นเฉพาะท้องที่ ซึ่งวิธีการนับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนนที่จะกำหนดขึ้นใหม่นี้จะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(4.66) "(ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง) [*ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไข*] (เพื่อมิให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน)" (ม.171 ถ.4 รธน.2550 หน้า 41)

ส่วนแสดงเจตนาในถ้อยคำนี้ปรากฏคำว่า "ให้" แสดงเจตนาของการบังคับ แสดงให้เห็นว่าส่วนแสดงเจตนาในถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด เนื่องจากคำบ่งชี้เจตนาแสดงความหมายได้ชัดเจนตรงตามตัว โดยถ้อยคำนี้เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อไม่ให้เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการเงิน

(4.67) "(ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว) [*คณะกรรมการตามวรรคสามจะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปี*] (เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจหน้าที่ และการจัดสรรรายได้ที่ได้กระทำไปแล้ว) ..." (ม.283 ว.5 รธน.2550 หน้า 113)

ส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด สังเกตได้จากปรากฏคำบ่งชี้เจตนา "ต้อง" แสดงการสั่งให้คณะกรรมการตามวรรคสามนำเรื่องการกำหนดอำนาจหน้าที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาพิจารณาทบทวนใหม่ ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปี

2.2 ส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม ส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัดนี้จะไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ การทำความเข้าใจเจตนาต้องอาศัยการตีความตามบริบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.68) "(นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ) [*กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง*] (เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๑๓๙ ...)" (ม.141 ว.1-6 รธน.2540 หน้า 33)

ถ้อยคำนี้เป็นการแจ้งให้ทราบว่า กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง โดยมีเงื่อนไขใน (๑) (๒) (๓) และข้ออื่น ๆ เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำจะเห็นว่าส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้คือ "กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง" ไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ เนื่องจากเป็นการให้ข้อมูลจึงใช้การบอกเล่าที่ไม่ต้องอาศัยคำบ่งชี้เจตนาก็สามารถสื่อเจตนาได้โดยอาศัยบริบทแวดล้อมช่วย

(4.69) "(นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามวรรคหนึ่งแล้ว) [*ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง*] (เมื่อครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสี่ด้วย)" (ม.182 ว.10 รธน.2550 หน้า 68)

ตัวอย่างที่ (4.69) ส่วนแสดงเจตนาของถ้อยคำนี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (4.68) คือเป็นการให้ข้อมูล จึงไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ ในข้อความ "*ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง*" การทำความเข้าใจเจตนาต้องอาศัยการตีความตามบริบท โดยตัวอย่างนี้สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นเจตนาของการให้ข้อมูลที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง โดยสังเกตได้จากคำว่า "เมื่อ" ในส่วนเสริมหลังที่เป็นการสร้างเงื่อนไข

(4.70) "(นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ) [*ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง*] (เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

(๓) ลาออก ...)" (ม.209 ว.1-8 รธน.2550 หน้า 77)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.70) ส่วนแสดงเจตนาในถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัดที่สามารถตีความเจตนาได้จากข้อความในส่วนเสริมหน้าและส่วนเสริมหลัง โดยถ้อยคำนี้เป็นการให้ข้อมูลซึ่งเป็นเงื่อนไขในการพ้นจากตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สังเกตได้จากคำว่า “เมื่อ” ในส่วนเสริมหลัง ที่มีลักษณะเป็นการสร้างเงื่อนไข

3. ส่วนเสริมหลัง หมายถึง ข้อความที่ปรากฏตามหลังส่วนแสดงเจตนา ช่วยขยายหรือช่วยเติมเต็มส่วนแสดงเจตนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่วนเสริมหลังในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 3 พบข้อความ 5 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ ข้อยกเว้น การแจกแจงรายละเอียด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 การแสดงเงื่อนไข หมายถึง ข้อความที่มีลักษณะของการสร้างเงื่อนไข หรือข้อแม้ต่าง ๆ แสดงเงื่อนไขว่าเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับอีกเหตุการณ์หนึ่ง โดยมากมักนำหน้าข้อความด้วยคำว่า “เมื่อ” “ถ้า” “หาก” “ต่อเมื่อ” และ “ก็ต่อเมื่อ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.71) “(ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม) (เมื่อถึงสมัยประชุม) [พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที] (*ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ*)” (ม.167 ว.1 รธน. 2540 หน้า 40)

ตัวอย่างที่ (4.71) ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแสดงเงื่อนไข สังเกตได้จากการปรากฏคำว่า “ถ้า” นำหน้าข้อความ ในตัวอย่างนี้พนักงานสอบสวนหรือศาลจะต้องสั่งปล่อยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคุมขังอยู่ทันที หากเป็นไปตามเงื่อนไข 3 ประการ ซึ่งปรากฏในส่วนเสริมหน้า 2 ประการ และปรากฏในส่วนเสริมหลังอีกประการหนึ่ง โดยเงื่อนไขประการแรกคือ “ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม” เงื่อนไขประการที่สองคือ “เมื่อถึงสมัยประชุม” ทั้งสองข้อความนี้เป็นเงื่อนไขที่ปรากฏในส่วนเสริมหน้า และเงื่อนไขประการสุดท้ายคือ “*ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ*” ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ปรากฏในส่วนเสริมหลัง โดยเหตุการณ์ในส่วนแสดงเจตนาคือ “พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที” จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเกิดเงื่อนไขครบทั้งสามประการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.72) “(ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มิได้อยู่ในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๕๙) [ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๕๙ ได้] (*เมื่อคณะรัฐมนตรีได้บริหารราชการแผ่นดินมาเกินกว่าสองปีแล้ว*)” (ม.160 รธน.2550 หน้า 60)

ตัวอย่างที่ (4.72) ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแสดงเงื่อนไข สังเกตได้จากคำว่า “เมื่อ” นำหน้าข้อความที่เป็นเงื่อนไข โดยในตัวอย่างนี้มีเงื่อนไข 2 ประการ ประการแรกเป็นเงื่อนไขในส่วนเสริมหน้า และประการที่สองคือ “*เมื่อคณะรัฐมนตรีได้บริหารราชการแผ่นดินมาเกินกว่าสองปีแล้ว*” เป็นเงื่อนไขในส่วนเสริมหลัง ส่วนถ้อยคำแสดงเจตนา “ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๕๙ ได้” เป็นส่วนแสดงเจตนาซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดเงื่อนไขขึ้นครบทั้งสองประการ

(4.73) “(แต่ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว) [ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้] (*ต่อเมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการล่าช้าเกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา*)” (ม.275 ว.4 ถ.2 รธน.2550 หน้า 109)

ถ้อยคำนี้มีส่วนแสดงเงื่อนไข 2 ประการ ประการแรกเป็นการแสดงเงื่อนไขในส่วนเสริมหน้า “แต่ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว” และประการที่สองเป็นการแสดงเงื่อนไขในส่วนเสริมหลัง “*ต่อเมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการล่าช้าเกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา*” โดยตัวอย่างนี้แสดงการยินยอมให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ ถ้าเกิดเงื่อนไขดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นขึ้นครบทั้งสองประการ กล่าวคือ ผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว แต่คณะกรรมการดังกล่าวไม่รับดำเนินการไต่สวน หรือดำเนินการล่าช้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา รัฐธรรมนูญจึงยินยอมให้ผู้เสียหายกระทำการในส่วนแสดงเจตนาได้

3.2 การอ้างถึง หมายถึง ข้อความที่กล่าวอ้างถึงบทบัญญัติทางกฎหมายพระราชบัญญัติหรือข้อบังคับมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับส่วนแสดงเจตนา มักนำหน้าข้อความด้วยคำว่า “ทั้งนี้” และ “ภายใต้” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.74) “(การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย) [รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์] (*ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ*)” (ม.52 ว.3 รธน.2540 หน้า 12)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้อ้างถึงบทบัญญัติทางกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดการป้องกันและขจัดโรคติดต่อที่รัฐจะต้องจัดบริการให้กับประชาชน ซึ่งปรากฏเป็นข้อความในส่วนเสริมหลังว่า “*ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ*”

(4.75) “(เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องที่) [คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดให้นับคะแนน รวมผลการนับคะแนน และประกาศผลการนับคะแนนเป็นอย่างอื่นก็ได้] (*ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา*)” (ม.94 ว.9 ถ.3 รธน.2550 หน้า 32)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้อ้างถึงบทบัญญัติที่ได้ตราไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวมีรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบการนับคะแนนเสียงของการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องใช้อ้างอิงเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการนับคะแนน รวมผลการนับคะแนน และประกาศผลการนับคะแนนหากคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่นนอกเหนือไปจากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรานี้ เนื่องจากเงื่อนไขในส่วนเสริมหน้า คือ มีความจำเป็นเฉพาะท้องที่

(4.76) “(เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง) [ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้] (*ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑๖*)” (ม.209 ว.9 รธน.2550 หน้า 78)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.76) ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการอ้างถึงข้อบังคับมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ มาตรา ๒๑๖ ดังปรากฏในข้อความ "*ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑๖*" ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยส่วนเสริมหน้าในตัวอย่างนี้คือ "เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง" ซึ่งกรณีตามวรรคหนึ่งก็คือการที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เป็นเงื่อนไขให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยนำหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๖ มาอ้างอิงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

3.3 การแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง ข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของวัจนกรรม ข้อความลักษณะนี้จะนำหน้าด้วยคำว่า "เพื่อ" เสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.77) "(ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น) [ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา] (*เพื่อขอความเห็นชอบ*)" (ม.19 ว.1 ถ.1 รธน. 2540 หน้า 4)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแสดงวัตถุประสงค์ สังเกตได้จากคำว่า "เพื่อ" แสดงจุดประสงค์ที่ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา คือ "*เพื่อขอความเห็นชอบ*" เนื่องจากเป็นหน้าที่ของรัฐสภาในการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(4.78) "(ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม) [ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ] (*เพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ*)" (ม.306 ว.2 ถ.2 รธน.2540 หน้า 82)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแสดงวัตถุประสงค์ เนื่องจากปรากฏคำว่า "เพื่อ" ซึ่งแสดงจุดประสงค์ที่กำหนดให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบคือ "*เพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ*" เนื่องจากการเรียกประชุมสมัยวิสามัญเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และหน้าที่ในการนำความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญเป็นหน้าที่ของประธานรัฐสภา

(4.79) “(ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่กรณีใด) (ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น) [ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการ] (*เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย*)” (ม.211 ว.1 ถ.1 รธน.2550 หน้า 78)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแสดงวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (4.77) และ (4.78) สังเกตได้จากคำว่า “เพื่อ” เช่นกัน โดยแสดงจุดประสงค์ที่ให้ศาลส่งความเห็นที่ว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖” ไปยังศาลรัฐธรรมนูญ โดยความเห็นดังกล่าวก็คือ ความเห็นที่ว่าบทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ จึงให้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ “*เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย*” เนื่องจากเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัย

3.4 ข้อยกเว้น หมายถึง ข้อความที่แสดงเหตุการณ์ซึ่งมีความขัดแย้ง หรือตรงกันข้ามกับข้อความในส่วนแสดงเจตนา มักปรากฏคำว่า “เว้นแต่” นำหน้าข้อความในลักษณะนี้เสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.80) “(เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา) [ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง] (*เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน*)” (ม.134 ว.1 รธน. 2540 หน้า 30)

ถ้อยคำนี้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่ว่างลง ส่วนข้อความในส่วนเสริมหลังแสดงข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างลง ด้วยคำว่า “เว้นแต่” ในข้อความ “*เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน*” จะเห็นได้ว่าข้อความในส่วนแสดงเจตนาตรงกันข้ามกับข้อความในส่วนเสริมหลัง ดังนั้นส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้จึงเป็นข้อยกเว้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.81) “(ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม) [ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้] (*เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง*)” (ม.131 ว.3 ถ.1 รธน.2550 หน้า 47)

ถ้อยคำนี้ไม่ยินยอมให้ศาลพิจารณาคดีที่เป็นการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม ตรงข้ามกับข้อความในส่วนเสริมหลังที่ศาลสามารถพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้ถ้าได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้ถูกฟ้องดังกล่าวเป็นสมาชิก ดังปรากฏในข้อความ “*เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง*” จะสังเกตว่ามีการใช้คำว่า “เว้นแต่” นำหน้าข้อความที่เป็นข้อยกเว้น เนื่องจากความหมายของคำที่มีความหมายแสดงการยกเว้น

(4.82) “(ในกรณีที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเพื่อตั้งกระทู้ถามในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ หรือการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใด) [ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นต้องเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเพื่อชี้แจงหรือตอบกระทู้ถามในเรื่องนั้นด้วยตนเอง] (*เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ไม่อาจเข้าชี้แจงหรือตอบกระทู้*)” (ม.162 ว.1 ถ.1 รธน.2550 หน้า 60)

ถ้อยคำนี้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่จะต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงหรือตอบกระทู้ถามด้วยตนเอง ดังปรากฏในส่วนแสดงเจตนา “ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นต้องเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเพื่อชี้แจงหรือตอบกระทู้ถามในเรื่องนั้นด้วยตนเอง” แต่ก็มีข้อยกเว้นให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีดังกล่าวไม่เข้าชี้แจงหรือตอบกระทู้ได้ ดังปรากฏในข้อความที่เป็นส่วนเสริมหลัง “*เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ไม่อาจเข้าชี้แจงหรือตอบกระทู้*” จะเห็นว่าข้อความในส่วนแสดงเจตนามีความตรงกันข้ามกับข้อความในส่วนเสริมหลัง อีกทั้งการปรากฏคำว่า “เว้นแต่” นำหน้าข้อความในส่วนเสริมหลัง จึงทำให้ส่วนเสริมหลังนี้มีลักษณะเป็นข้อยกเว้น

3.5 การแจกแจงรายละเอียด หมายถึง ข้อความที่แสดงรายละเอียดของส่วนแสดงเจตนา มีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.83) “(นอกเหนือจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้) [กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้]

((๑) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง และการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง

(๒) การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๕ วรรคสอง ออกเสียงลงคะแนน

(๓) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ...)” (ม.326 รธน. 2540 หน้า 92-93)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแจกแจงรายละเอียดของสาระสำคัญที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องมี โดยมีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ

(4.84) “(นอกเหนือจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้) [กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้]

((๑) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๒) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ...)” (ม.330 รธน.2540 หน้า 95)

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแจกแจงรายละเอียดของสาระสำคัญที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องมี โดยมีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ เช่นเดียวกับตัวอย่างข้างต้น

(4.85) “(นอกเหนือจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้) [กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้]

((๑) การกำหนดลักษณะอันเป็นการร่ำรวยผิดปกติ และการกระทำอันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่

(๒) การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐต้องรับผิดชอบ ...)” (ม.331 รธน.2540 หน้า 95)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนเสริมหลังในถ้อยคำนี้เป็นการแจกแจงรายละเอียดเช่นเดียวกันกับตัวอย่างข้างต้น โดยเป็นการแจกแจงรายละเอียดของสาระสำคัญที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต้องมี โดยมีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ

รูปแบบที่ 4 มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ส่วนแสดงเจตนา หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม เป็นส่วนหลักที่จะต้องปรากฏเสมอ โครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 4 ปรากฏข้อความ 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อความที่เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดและข้อความที่เป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดจะปรากฏคำบ่งชี้เจตนาในข้อความเพื่อช่วยให้การแสดงเจตนามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.86) “[ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง]” (ม.4 รธน.2540 หน้า 2)

ตัวอย่างที่ (4.86) ถ้อยคำนี้ปรากฏคำว่า “ย่อม” ที่มีความหมายเป็นไปในลักษณะของการให้คำยืนยัน ซึ่งตรงกับเจตนาของถ้อยคำที่เป็นการยืนยันถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด

(4.87) “[การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้]” (ม.30 ว.3 รธน.2540 หน้า 7)

ถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัดสังเกตได้จากคำว่า “มิได้” ที่มีความหมายแสดงการไม่ยินยอม โดยคำว่า “มิได้” ทำหน้าที่บ่งชี้เจตนาของการห้ามในถ้อยคำนี้ คือ ห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมกับบุคคลเนื่องจากสาเหตุด้านความแตกต่างดังที่กล่าวถึงในตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.88) “[การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม]” (ม.3 ว.2 รธน.2550 หน้า 3)

ถ้อยคำนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด แสดงเจตนาของการบังคับด้วยคำว่า “ต้อง” ที่มีความหมายเป็นไปในลักษณะของการบังคับให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม

1.2 ส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด หมายถึง ข้อความที่แสดงเจตนาของวัจนกรรม การทำความเข้าใจเจตนาต้องอาศัยการตีความตามบริบท เนื่องจากส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัดจะไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาที่ชัดเจนเหมือนส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.89) “[ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข]” (ม.2 รธน.2540 หน้า 2)

ถ้อยคำนี้แสดงเจตนาของการให้ข้อมูล จึงไม่ปรากฏคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ มีเพียงการให้ข้อมูลด้วยการใช้ประโยคบอกเล่าในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองของไทยว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4.90) “[พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย]” (ม.10 รธน.2550 หน้า 3)

ถ้อยคำนี้ก็แสดงเจตนาของการให้ข้อมูลเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงปรากฏลักษณะของการใช้รูปประโยคบอกเล่าโดยปราศจากคำบ่งชี้เจตนาใด ๆ เพื่อให้ข้อมูลว่าผู้ที่ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยคือพระมหากษัตริย์

(4.91) “[และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร]” (ม.34 ว.1 ถ.2 รธน.2550 หน้า 9)

ถ้อยคำนี้หากมองเพียงผิวเผินจะคิดว่าเป็นการให้ข้อมูล แต่เมื่อพิจารณาบริบทแวดล้อม จะพบว่าถ้อยคำนี้มีคำเชื่อม “และ” แสดงให้เห็นว่าก่อนหน้าถ้อยคำนี้มีอีกถ้อยคำหนึ่งซึ่งมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับถ้อยคำนี้ คือ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง” และเมื่อพิจารณาถ้อยคำนี้จะพบว่าถ้อยคำในตัวอย่างมีการละหน่วยนามในตำแหน่งประธานและมีการละคำบ่งชี้เจตนา “ย่อม” ที่แสดงเจตนาของการยืนยัน ดังนั้นถ้อยคำในตัวอย่างนี้จึงเป็นการยืนยันเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรได้โดยอิสระ จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำในตัวอย่างนี้เป็นส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด

จากการศึกษารูปแบบวัจนกรรมในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พบว่ารูปแบบที่ 4 มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียวเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด โดยพบมากในวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ ขณะที่ส่วนเสริมพบว่า ข้อความที่มีลักษณะเป็นหัวเรื่องพบเฉพาะในส่วนเสริมหน้า ส่วนข้อยกเว้นและการแจกแจงรายละเอียดพบในส่วนเสริมหลังเท่านั้น

การเชื่อมโยงความ

การเชื่อมโยงความ หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงทางความหมายและทางรูปภาษาระหว่างประโยคที่เรียงต่อเนื่องกันเป็นปริจเฉท ซึ่งในงานวิจัยนี้จะใช้มาตราเป็นเกณฑ์ในการแบ่งปริจเฉท โดยกำหนดให้ 1 มาตรา เท่ากับ 1 ปริจเฉท หมายความว่า เมื่อขึ้นมาตราใหม่ ก็เริ่มต้นปริจเฉทใหม่ ดังนั้น 1 ปริจเฉท อาจประกอบด้วยถ้อยคำหลายถ้อยคำหรือวัจนกรรมหลายวัจนกรรมก็ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การอ้างถึง (reference)

การอ้างถึง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างรูปภาษา โดยการใช้รูปภาษาหนึ่ง เรียกว่า รูปอ้าง ซึ่งไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง ต้องอาศัยการอ้างอิงความหมายจากรูปภาษาอื่น เพื่ออ้างถึงรูปภาษาอีกรูปหนึ่ง เรียกว่า รูปหลัก (antecedent)[3] โดยการตีความรูปอ้างต้องอ้างอิงความหมายของรูปหลักและบริบทภาษา หากรูปอ้างปรากฏหลังรูปหลัก จะเรียกว่า การอ้างตาม (anaphora) แต่หากรูปอ้างปรากฏนำหน้ารูปหลัก จะเรียกว่า การอ้างนำ (cataphora) การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาการอ้างตามและการอ้างนำด้วย โดยจะศึกษาเฉพาะการอ้างถึงภายใน (endophoric reference) ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่ง

[3] รูปหลัก (antecedent) สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในหนังสือภาษาศาสตร์เบื้องต้น (ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554: 139)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่สามารถค้นหาได้จากบริบทภาษา ส่วนการอ้างถึงภายนอก (exophoric reference)[4] ที่การตีความรูปภาษาหนึ่งไม่สามารถอาศัยรูปภาษาใด ๆ ในบริบทภาษาได้ จะไม่นำมาพิจารณา

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญมีการเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง 3 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงหน่วยนาม การอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค และการอ้างถึงข้อความ ในการยกตัวอย่างการเชื่อมโยงความด้วยกลไกการอ้างถึงนี้ รูปอ้าง จะแสดงด้วยสัญลักษณ์ "___" และรูปหลัก จะแสดงด้วยสัญลักษณ์ "___" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การอ้างถึงหน่วยนาม

การอ้างถึงหน่วยนาม หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปอ้างกับรูปหลักที่เป็นหน่วยนาม พบทั้งการอ้างตามและการอ้างนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.92) "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" (ม.3 รธน. 2540 หน้า 2)

ตัวอย่างที่ (4.92) รูปอ้าง "อำนาจนั้น" เป็นรูปภาษาที่ไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง การตีความต้องอ้างอิงรูปหลักซึ่งเป็นหน่วยนาม คือ "อำนาจอธิปไตย" ตัวอย่างนี้เป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างปรากฏตามหลังรูปหลัก

(4.93) "การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น" (ม.49 รธน.2540 หน้า 11)

---

[4] การอ้างถึงภายใน (endophoric reference) และการอ้างถึงภายนอก (exophoric reference) สามารถดูรายละเอียดได้ในบทที่ 2 หน้า 47

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.93) รูปอ้าง “การเวนคืนนั้น” ต้องอ้างอิงรูปหลัก “การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์” ซึ่งเป็นหน่วยนามในการตีความความหมาย โดยรูปอ้างในตัวอย่างนี้ปรากฏตามหลังรูปหลัก ซึ่งเป็นลักษณะของการอ้างตาม

(4.94) “ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรี ” (ม.23 รธน.2550 หน้า 6)

ตัวอย่างที่ (4.94) รูปอ้าง “ตามมาตรา ๒๒” เป็นการอ้างถึงมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการอ้างถึงแบบข้ามปริจเฉท และเป็นการอ้างตามเนื่องจากปริจเฉทนี้อยู่ในมาตรา ๒๓ ปรากฏตามหลังรูปหลัก “มาตรา ๒๒”

2. การอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค

การอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปอ้างกับรูปหลักที่เป็นอนุพากย์หรือประโยค พบเฉพาะการอ้างตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.95) “ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น” (ม.218 รธน. 2540 หน้า 56)

ตัวอย่างที่ (4.95) รูปอ้าง “ทั้งนี้” ไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง ต้องอ้างถึงรูปหลักที่เป็นอนุพากย์ “ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป” เป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างปรากฏตามหลังรูปหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.96) “บุคคลจะดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม กรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการของศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในเวลาเดียวกันมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมการโดยตำแหน่งหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ” (ม.254 รธน.2540 หน้า 63)

ตัวอย่างที่ (4.96) รูปอ้าง “ทั้งนี้” อ้างถึงประโยค “บุคคลจะดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม กรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการของศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในเวลาเดียวกันมิได้” ที่ปรากฏนำหน้า เป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างปรากฏตามหลังรูปหลัก

(4.97) “การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” (ม.50 รธน.2550 หน้า 1)

ตัวอย่างที่ (4.97) “ทั้งนี้” เป็นรูปอ้างที่ไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง ต้องอ้างอิงความหมายของรูปหลัก “การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง” ซึ่งเป็นประโยคที่ปรากฏอยู่ข้างหน้า เป็นลักษณะของการอ้างตาม

3. การอ้างถึงข้อความ

การอ้างถึงข้อความ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปอ้างกับรูปหลัก ที่เป็นข้อความ พบทั้งการอ้างตาม และการอ้างนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.98) “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” (ม.46 รธน.2540 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ (4.98) “ทั้งนี้” เป็นรูปอ้าง อ้างถึงรูปหลักซึ่งเป็นข้อความ “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน"

(4.99) "บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ..." (ม.107 รธน.2540 หน้า 23)

ตัวอย่างที่ (4.99) รูปอ้าง "ดังต่อไปนี้" ต้องอ้างอิงความหมายของรูปหลักซึ่งเป็นข้อความ "(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ..." เป็นการอ้างนำ

(4.100) "ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

"ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกประการ"" (ม.21 รธน.2550 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ (4.100) รูปอ้าง "ดังต่อไปนี้" เป็นการอ้างนำ เพราะการตีความรูปอ้างต้องอาศัยข้อความที่ปรากฏตามมาข้างหลัง "ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกประการ"

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การละ

การละ หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงด้วยการอ้างถึงประเภทหนึ่ง เป็นการอ้างถึงโดยการไม่ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับอีกรูปภาษาหนึ่งในปริจเฉท ผลการศึกษาพบเพียงการละหน่วยนาม ซึ่งจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน และการละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม ในการอธิบายตัวอย่างการเชื่อมโยงความด้วยการละนี้ จะใช้สัญลักษณ์ Ø แสดงการไม่ปรากฏของรูปภาษาที่เป็นรูปอ้าง และใช้สัญลักษณ์ "___" แสดงรูปหลัก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน

การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน หมายถึง การไม่ปรากฏรูปอ้างที่อ้างถึงรูปหลักที่เป็นหน่วยนาม และรูปอ้างที่ถูกละไปนั้นปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค ผลการศึกษาพบเพียงลักษณะเดียวคือ การละแบบอ้างตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.101) "พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และØทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก" (ม.9 รธน.2540 หน้า 3)

ตัวอย่างที่ (4.101) "Ø" อ้างถึงรูปหลัก "พระมหากษัตริย์" ซึ่งเป็นหน่วยนาม โดย "Ø" ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค "และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก" ตัวอย่างนี้จัดเป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างซึ่งถูกละปรากฏตามหลังรูปหลัก

(4.102) "สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และØมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ ..." (ม.189 รธน.2540 หน้า 48)

ตัวอย่างที่ (4.102) "Ø" อ้างถึงรูปหลัก "สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา" ซึ่งเป็นหน่วยนาม โดย "Ø" ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค "และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ" ตัวอย่างนี้จัดเป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างซึ่งถูกละปรากฏตามหลังรูปหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.103) “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และØต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ” (ม.77 รธน.2550 หน้า 21-22)

ตัวอย่างที่ (4.103) “Ø” อ้างถึงรูปหลัก “รัฐ” ซึ่งเป็นหน่วยนาม โดย “Ø” ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค “และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ” ตัวอย่างนี้จัดเป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างซึ่งถูกละปรากฏตามหลังรูปหลัก

2. การละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม

การละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม หมายถึง การไม่ปรากฏรูปอ้างที่อ้างถึงรูปหลักที่เป็นหน่วยนาม และรูปอ้างที่ถูกละไปนั้นปรากฏในตำแหน่งกรรมของประโยค ผลการศึกษาพบเพียงการละแบบอ้างตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.104) “ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกØมิได้” (ม.1 รธน. 2540 หน้า 2)

ตัวอย่างที่ (4.104) “Ø” อ้างถึงรูปหลัก “ประเทศไทย” ซึ่งเป็นหน่วยนาม โดย “Ø” ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค “จะแบ่งแยกมิได้” เป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างซึ่งถูกละปรากฏตามหลังรูปหลัก

(4.105) “พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งØเกินจำนวนดังกล่าวมิได้” (ม.103 รธน.2550 หน้า 36)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.105) กล่าวถึงข้อกำหนดในการส่งสมาชิกของพรรคการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยที่ “Ø” อ้างถึงรูปหลัก “สมาชิก” ซึ่งเป็นหน่วยนาม โดย “Ø” ปรากฏในตำแหน่งกรรมของประโยค “และจะส่งเกินจำนวนดังกล่าวมิได้” ตัวอย่างนี้จัดเป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างซึ่งถูกละปรากฏตามหลังรูปหลัก

(4.106) “การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายØ เพื่อมีพระราชวินิจฉัย ...” (ม.22 ว. 2 รธน.2550 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ (4.106) “Ø” อ้างถึงรูปหลัก “พระมหากษัตริย์” ซึ่งเป็นหน่วยนาม โดย “Ø” ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค “ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายØ” เป็นการอ้างตามเนื่องจากรูปอ้างซึ่งถูกละปรากฏตามหลังรูปหลัก

การเชื่อม

การเชื่อม หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงโดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างประโยคหรือข้อความในลักษณะต่าง ๆ จากการศึกษาพบการเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ 11 ลักษณะ ได้แก่ แบบคล้อยตาม แบบขัดแย้ง แบบแสดงทางเลือก แบบแสดงเหตุ แบบแสดงเวลา แบบเงื่อนไข แบบขยายความ แบบแสดงวัตถุประสงค์ แบบแจกแจง แบบตัดตอนหรือแยกส่วน และแบบแสดงข้อยกเว้น การเชื่อมที่ปรากฏในการศึกษาของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539) ปรากฏ 10 ลักษณะ ยกเว้นการเชื่อมแบบแสดงข้อยกเว้นที่ปรากฏเพิ่มเติมจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในการอธิบายตัวอย่างการเชื่อมโยงความด้วยกลไกการเชื่อมนี้ จะใช้อักษรตัวหนาแสดงคำเชื่อม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การเชื่อมแบบคล้อยตาม

การเชื่อมแบบคล้อยตาม หมายถึง การเชื่อมโยงความที่แสดงว่า เหตุการณ์ที่อยู่ในประโยคที่เรียงต่อเนื่องกันนั้นมีความสอดคล้องเป็นไปในทำนองเดียวกัน หรือมีความคล้อยตามกัน คำเชื่อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ใช้ในการแสดงความสัมพันธ์แบบคล้อยตามพบ 5 คำ ได้แก่ “และ” “ทั้ง” “รวมทั้ง” “ตลอดจน” และ “กับ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.107) “... ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ **ตลอดจน**ขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด” (ม.145 รธน.2540 หน้า 35)

ตัวอย่างที่ (4.107) คำว่า “**ตลอดจน**” เป็นคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบคล้อยตาม เชื่อมระหว่าง “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ” กับ “ขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด” ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นไปในทำนองเดียวกันคือเป็นการบอกถึงอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(4.108) “โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้า **กับ**จะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก” (ม.237 รธน.2540 หน้า 60)

ตัวอย่างที่ (4.108) คำว่า “**กับ**” เชื่อมระหว่าง “ผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า” กับ “จะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก” ซึ่งทั้งสองประโยคมีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกันคือเป็นการกำหนดสิทธิที่ผู้ถูกจับได้รับ

(4.109) “เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม **และ**ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ” (ม.40 รธน.2550 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ (4.109) คำว่า “**และ**” เป็นคำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์ว่าประโยคที่อยู่ข้างหน้าและข้างหลังคำว่า “**และ**” ได้แก่ ส่วนของถ้อยคำ “เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม” กับส่วนของถ้อยคำ “ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ” มีความสอดคล้องเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ เป็นการยืนยันถึงสิทธิที่เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับ

2. การเชื่อมแบบขัดแย้ง

การเชื่อมแบบขัดแย้ง หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามหรือไม่เป็นไปในทำนองเดียวกันระหว่างประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน คำเชื่อมที่ใช้แสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งพบเพียง 1 คำ คือ “แต่” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.110) “ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอันเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน **แต่**ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ...” (ม.24 รธน.2540 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ (4.110) คำว่า “**แต่**” เป็นคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งระหว่างเหตุการณ์ในประโยคที่อยู่ข้างหน้าและข้างหลังคำเชื่อม “**แต่**” โดยเป็นการให้ข้อปฏิบัติในเหตุการณ์ที่ตรงข้ามกันคือ เหตุการณ์หน้าคำเชื่อม “**แต่**” เป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่มีการประกาศอันเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ กับเหตุการณ์หลังคำเชื่อม “**แต่**” เป็นเหตุการณ์ที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้แล้ว

(4.111) “ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย **แต่**ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย” (ม.118 รธน.2540 หน้า 26)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.111) คำว่า “**แต่**” เป็นคำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะตรงข้ามกัน ระหว่างคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประโยคแรกที่ปรากฏนำหน้าคำเชื่อม “**แต่**” ว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม กับประโยคหลังคำเชื่อม “**แต่**” ที่วินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม

(4.112) “การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ละสภา **แต่**ถ้าคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่รวมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ” (ม.133 รธน.2550 หน้า 48)

ตัวอย่างที่ (4.112) คำว่า “**แต่**” เป็นคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้งระหว่าง “การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ละสภา” กับ “ถ้าคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่รวมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ” ประโยคหน้าคำเชื่อม **“แต่”** กล่าวถึงการประชุมสภาดังกล่าวในตัวอย่างว่าโดยปกติแล้วเป็นการประชุมโดยเปิดเผย ขัดแย้งกับถ้อยคำหลังคำเชื่อม **“แต่”** ที่ให้การประชุมสภาดังกล่าวเป็นการประชุมลับหากมีการร้องขอจากคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน

3. การเชื่อมแบบแสดงทางเลือก

การเชื่อมแบบแสดงทางเลือก หมายถึง การเชื่อมโยงความที่แสดงการให้ข้อมูลตั้งแต่ 2 ข้อมูลขึ้นไปเพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้รับสาร คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์แบบแสดงทางเลือก พบคำเดียว คือ “หรือ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.113) “ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร **หรือ**จะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ” (ม.18 รธน.2540 หน้า 4)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.113) คำว่า “**หรือ**” เป็นคำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์แบบแสดงทางเลือก คำเชื่อม “**หรือ**” ในตัวอย่างนี้เป็นการให้ข้อมูลเพื่อเป็นทางเลือกระหว่างกรณีที่ “พระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร” กับ “จะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม”

(4.114) “... วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง **หรือ** ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี ...” (ม.118 รธน. 2540 หน้า 26)

ตัวอย่างที่ (4.114) คำว่า “**หรือ**” เป็นการเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ คือ “วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง” กับ “ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๖” ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์ที่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง โดยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าจะเริ่มนับตั้งแต่เหตุการณ์ใด

(4.115) “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท **หรือ**ไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ...” (ม.269 รธน.2550 หน้า 105)

ตัวอย่างที่ (4.115) คำว่า “**หรือ**” เป็นคำที่เชื่อมระหว่างประโยค “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท” กับประโยค “ไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป”

4. การเชื่อมแบบแสดงเหตุ

การเชื่อมแบบแสดงเหตุ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่เหตุการณ์หนึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอีกเหตุการณ์หนึ่ง พบคำเชื่อม “เพราะ” เพียงคำเดียว พบเพียง 2 ตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

(4.116) “... ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์**เพราะ**ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ ...” (ม.19 รธน.2540 หน้า 4)

ตัวอย่างที่ (4.116) คำว่า “**เพราะ**” เชื่อมประโยค “ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” กับประโยค “ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น” ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่

(4.117) “เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ **เพราะ**ทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ” (ม.109 รธน.2540 หน้า 23)

ตัวอย่างที่ (4.117) ประโยคที่ปรากฏตามหลังคำเชื่อม “**เพราะ**” เป็นเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุให้เกิดเหตุการณ์ในประโยคข้างหน้า คือ “เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ”

5. การเชื่อมแบบแสดงเวลา

การเชื่อมแบบแสดงเวลา หมายถึง การเชื่อมโยงความที่แสดงความสัมพันธ์ทางด้านเวลาระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน อาจแสดงความเชื่อมโยงในลักษณะที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดก่อน ซึ่งเชื่อมด้วยคำว่า “ก่อน” หรือเกิดตามหลัง ซึ่งเชื่อมด้วยคำว่า “แล้ว” หรือแสดงเวลาที่การกระทำนั้นสิ้นสุดลง ซึ่งเชื่อมด้วยคำว่า “จนกว่า” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.118) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็น**ก่อน**พิจารณาประกาศใช้” (ม.89 รธน.2540 หน้า 17)

ตัวอย่างที่ (4.118) ใช้คำเชื่อม “**ก่อน**” เพื่อแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่ว่าเหตุการณ์ “ให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็น” เกิดก่อนเหตุการณ์ “พิจารณาประกาศใช้”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.119) “ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไป **จนกว่า**สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่” (ม.131 รธน. 2540 หน้า 30)

ในตัวอย่างที่ (4.119) ใช้คำเชื่อม “**จนกว่า**” เพื่อเชื่อมระหว่างประโยค “ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไป” กับประโยค “สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่” โดยแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะที่ประโยคหลังเป็นจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ในประโยคแรก

(4.120) “การคำนวณสัดส่วนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองจะได้รับเลือกในแต่ละเขตเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับในเขตเลือกตั้งนั้นมารวมกัน **แล้ว**คำนวณเพื่อแบ่งจำนวนผู้ที่จะได้รับเลือกของแต่ละพรรคการเมือง เป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนรวมข้างต้น” (ม.98 รธน.2550 หน้า 33)

ตัวอย่างที่ (4.120) ใช้คำว่า “**แล้ว**” เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางด้านเวลาในลักษณะที่เหตุการณ์ในประโยค“คำนวณเพื่อแบ่งจำนวนผู้ที่จะได้รับเลือกของแต่ละพรรคการเมืองเป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนรวมข้างต้น” เกิดตามหลังเหตุการณ์ในประโยค “ให้นำคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับในเขตเลือกตั้งนั้นมารวมกัน”

6. การเชื่อมแบบเงื่อนไข

การเชื่อมแบบเงื่อนไข หมายถึง การเชื่อมโยงความที่แสดงว่าเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของอีกเหตุการณ์หนึ่ง คำเชื่อมที่ใช้ในการแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขพบ 7 คำ ได้แก่ “เมื่อ” “เมื่อ...แล้ว” “ถ้า” “ถ้า...แล้ว” “หาก” “เท่าที่” และ “ต่อเมื่อ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.121 “**ถ้า**มิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท” (ม.49 รธน.2540 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ (4.121) คำเชื่อม “ถ้า” แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขระหว่างประโยค “มิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว” กับประโยค “ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทายาท” โดยประโยคหลังคือ “ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท” จะเกิดขึ้นถ้าเหตุการณ์ในประโยคแรกเป็นจริง คือ รัฐไม่ได้ใช้อสังหาริมทรัพย์ตามวัตถุประสงค์และเวลาที่กำหนดไว้

(4.122) “**เมื่อ**ประกาศในราชกิจจานุเบกษา**แล้ว** ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้” (ม.93 รธน.2540 หน้า 18)

ตัวอย่างที่ (4.122) คำว่า “**เมื่อ...แล้ว**” เป็นการเชื่อมโยงความในลักษณะที่เป็นเงื่อนไขระหว่าง “ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” กับ “ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

(4.123) “**หาก**เป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐” (ม.279 รธน.2550 หน้า 111)

ตัวอย่างที่ (4.123) “**หาก**” เชื่อมระหว่าง “เป็นการกระทำผิดร้ายแรง” กับ “ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ” โดยประโยคแรกเป็นเงื่อนไขให้เกิดประโยคที่สอง

7. การเชื่อมแบบขยายความ

การเชื่อมแบบขยายความ หมายถึง การเชื่อมโยงความที่แสดงว่าประโยคที่ตามมาเป็นส่วนขยายเพื่อให้คำ หรือวลีในประโยคข้างหน้ามีความหมายชัดเจนมากขึ้น คำเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อมแบบขยายความพบ 4 คำ ได้แก่ “ที่” “ซึ่ง” “อัน” และ “โดย” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.124) “ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่ง**ซึ่ง**สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ ...” (ม.19 รธน.2540 หน้า 4)

ตัวอย่างที่ (4.124) คำว่า “**ซึ่ง**” เป็นคำเชื่อมระหว่างประโยค “ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่ง” กับประโยค “สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยประโยคที่ตามมาข้างหลังเป็นส่วนขยายให้วลี “ผู้ใดผู้หนึ่ง” ในประโยคข้างหน้ามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

(4.125) “ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใด**อัน**มีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว” (ม.209 รธน.2540 หน้า 54)

ตัวอย่างที่ (4.125) ประโยคที่ตามหลังคำเชื่อม “**อัน**” เป็นส่วนขยายให้คำว่า “การ” ในประโยค “ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใด” มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

(4.126) “การพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง**ที่**เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย” (ม.291 รธน.2550 หน้า 117)

ตัวอย่างที่ (4.126) คำเชื่อม “**ที่**” เชื่อมระหว่างประโยค “การพิจารณาในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” กับประโยค “เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย” โดยประโยคที่ตามมาข้างหลังเป็นส่วนขยายนามวลี “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” ในประโยคข้างหน้าให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

8. การเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์

การเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง การเชื่อมโยงความที่แสดงความสัมพันธ์ว่าเหตุการณ์ในประโยคที่ปรากฏก่อนหน้าเกิดขึ้นตามจุดประสงค์ หรือความมุ่งหมายของเหตุการณ์ในประโยคที่ปรากฏตามหลัง การเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์มีการใช้คำเชื่อมเพียงคำเดียว คือ “เพื่อ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.127) “การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย**เพื่อ**มีพระราชวินิจฉัย ...” (ม.22 ว. 2 รธน.2550 หน้า 5)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.127) มีการใช้คำเชื่อม “**เพื่อ**” ในการเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ โดยประโยคที่ตามหลังคำเชื่อม “**เพื่อ**” คือ “มีพระราชวินิจฉัย” เป็นจุดประสงค์ที่ “ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย”

(4.128) “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร**เพื่อ**ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่” (ม.51 รธน.2550 หน้า 15)

ตัวอย่างที่ (4.128) คำว่า “**เพื่อ**” เชื่อมระหว่างประโยค “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร” กับประโยค “ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่” โดยประโยคที่ตามมาข้างหลังเป็นจุดประสงค์ของการกระทำในประโยคที่นำมาข้างหน้า

(4.129) “รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปราย**เพื่อ**ลงมติไม่ไว้วางใจตามวรรคหนึ่งต่อไป” (ม.159 รธน.2550 หน้า 60)

ตัวอย่างที่ (4.129) คำเชื่อม “**เพื่อ**” เชื่อมระหว่าง “ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปราย” กับ “ลงมติไม่ไว้วางใจตามวรรคหนึ่งต่อไป” โดยประโยคที่ตามหลังคำเชื่อม “**เพื่อ**” เป็นจุดประสงค์ให้เกิดการกระทำในประโยคข้างหน้า

9. การเชื่อมแบบแจกแจง

การเชื่อมแบบแจกแจง หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงที่ประโยคที่ตามหลังคำเชื่อมจะเป็นรายละเอียดของประโยคที่นำมาข้างหน้าคำเชื่อม มีลักษณะเป็นการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ ๆ พบการใช้คำเชื่อม “คือ” เพียงคำเดียว และพบเพียง 2 ตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

(4.130) “(๕) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ด้วย **คือ**

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ...

(จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี” (ม.107 รธน.2540 หน้า 23)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.130) คำเชื่อม “**คือ**” แสดงความสัมพันธ์แบบแจกแจง ระหว่างประโยคที่ตามมาข้างหลังคำเชื่อมกับประโยคที่นำมาข้างหน้า โดยประโยคที่ตามหลังคำเชื่อมจะเป็นการแจกแจงรายละเอียดของลักษณะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในประโยคข้างหน้าจะต้องมี

(4.131) “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร **คือ**

(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี ...

(๑๔) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง” (ม.109 รธน.2540 หน้า 24)

ตัวอย่างที่ (4.131) ใช้คำเชื่อม “**คือ**” ในการแสดงความสัมพันธ์แบบแจกแจง เช่นเดียวกันกับตัวอย่างข้างต้น กล่าวคือ ประโยคที่ตามหลังคำเชื่อมเป็นรายละเอียดของลักษณะที่ห้ามไม่ให้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประโยคที่นำหน้าคำเชื่อม

10. การเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน

ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2539: 363) ได้อธิบายการเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วนไว้ว่า การเชื่อมแบบตัดตอนหรือแยกส่วน หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงว่าประโยคที่จะกล่าวต่อไปเป็นคนละส่วนกับประโยคที่ได้กล่าวไปแล้ว ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนไปกล่าวถึงหัวเรื่องย่อย คำเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อมโยงความลักษณะนี้พบเพียงคำเดียว คือ “ส่วน” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.132) “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มตั้งแต่วันถัดจากวันที่ผู้เข้ามาแทนนั้นได้รับการประกาศชื่อ **ส่วน**สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง” (ม.119 รธน.2540 หน้า 27)

ตัวอย่างที่ (4.132) ปรากฏการใช้คำเชื่อม “**ส่วน**” เชื่อมระหว่างประโยค “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มตั้งแต่วันถัดจากวันที่ผู้เข้ามาแทนนั้นได้รับการประกาศชื่อ” กับประโยค “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง” โดยคำเชื่อม “**ส่วน**” แสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องจากประโยคที่นำหน้ามาเป็นหัวเรื่องในประโยคที่ตามมาข้างหลัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.133) "... ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ **ส่วน**ค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" (ม.40 รธน.2550 หน้า 11)

ในตัวอย่างที่ (4.133) คำเชื่อม "**ส่วน**" เปลี่ยนหัวเรื่องจากเรื่องสิทธิในการได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือ มาเป็นเรื่องค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย

(4.134) "วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป **ส่วน**วันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด ..." (ม.127 รธน.2550 หน้า 45)

ตัวอย่างที่ (4.134) คำเชื่อม "**ส่วน**" แสดงการเปลี่ยนหัวเรื่องจากวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไปในประโยคที่นำมาข้างหน้า เป็นเรื่องวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติในประโยคที่ตามมาข้างหลัง

11. การเชื่อมแบบแสดงข้อยกเว้น

การเชื่อมแบบแสดงข้อยกเว้น เป็นการเชื่อมที่ปรากฏเพิ่มเติมจากงานในอดีตอื่นๆ ที่ผ่านมา การเชื่อมแบบแสดงข้อยกเว้น หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงในลักษณะที่ประโยคที่ตามหลังคำเชื่อมเป็นเหตุการณ์ที่นอกเหนือไปจากประโยคที่นำมาข้างหน้าคำเชื่อม หรือเหตุการณ์ในประโยคข้างหน้าไม่ครอบคลุมเหตุการณ์ในประโยคข้างหลัง คำเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อมโยงความลักษณะนี้คือ "เว้นแต่" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.135) "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา **เว้นแต่**จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้" (ม.32 รธน.2540 หน้า 7)

ตัวอย่างที่ (4.135) คำเชื่อม "**เว้นแต่**" เชื่อมระหว่างประโยค "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา" กับประโยค "จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้" คำเชื่อม "**เว้นแต่**" แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ในประโยคข้างหลังเป็นเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือไปจากเหตุการณ์ในประโยคข้างหน้า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเหตุการณ์ในประโยคที่นำมาข้างหน้าไม่ครอบคลุมเหตุการณ์ในประโยคที่ตามมาข้างหลัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.136) “การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ **เว้นแต่**จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ” (ม.39 รธน.2540 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ (4.136) คำเชื่อม **“เว้นแต่”** เชื่อมระหว่างประโยค “การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้” กับประโยค “จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ” โดยประโยคที่ตามมาข้างหลังเป็นเหตุการณ์ที่เป็นข้อยกเว้นของเหตุการณ์ในประโยคที่นำมาข้างหน้า

(4.137) “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น **เว้นแต่**การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล” (ม.56 รธน.2550 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ (4.137) คำเชื่อม **“เว้นแต่”** เชื่อมระหว่าง “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น” กับ “การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล” โดยประโยคที่ตามมาข้างหลังเป็นข้อยกเว้นของเหตุการณ์ในประโยคที่นำมาข้างหน้า

การเชื่อมโยงคำศัพท์

การเชื่อมโยงคำศัพท์ หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงโดยใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกันทางความหมายตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป จากการศึกษาพบการเชื่อมโยงคำศัพท์เพียง 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน และการใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน

การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน หมายถึง การใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวเนื่องอยู่ในเรื่องหรือชุดเดียวกัน แสดงด้วยสัญลักษณ์ “___” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.138) “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” (ม.4 รธน.2540 หน้า 2)

ตัวอย่างที่ (4.138) มีการใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน ได้แก่ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” “สิทธิ” “เสรีภาพของบุคคล” ซึ่งเป็นชุดคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

(4.139) “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จะกระทำมิได้” (ม.30 รธน.2540 หน้า 7)

ตัวอย่างที่ (4.139) มีการใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน ได้แก่ “ถิ่นกำเนิด” “เชื้อชาติ” “ภาษา” “เพศ” “อายุ” “สภาพทางกายหรือสุขภาพ” “สถานะของบุคคล” “ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม” “ความเชื่อทางศาสนา” “การศึกษาอบรม” หรือ”ความคิดเห็นทางการเมือง” ซึ่งเป็นชุดคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นฐานของบุคคล

(4.140) “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจ ใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้” (ม.270 รธน.2550 หน้า 106)

ตัวอย่างที่ (4.140) มีการใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน ได้แก่ “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี” “รัฐมนตรี” “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” “สมาชิกวุฒิสภา” “ประธานศาลฎีกา” “ประธานศาลรัฐธรรมนูญ” “ประธานศาลปกครองสูงสุด” หรือ”อัยการสูงสุด” ซึ่งเป็นชุดคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับอาชีพข้าราชการ

2. การใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่

การใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ หมายถึง การใช้คำที่เป็นส่วนประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากล่าวรวมกันเพื่อแสดงความหมายถึงหน่วยใหญ่ โดยคำที่เป็นส่วนประกอบจะแสดงด้วยสัญลักษณ์ “___” ส่วนหน่วยใหญ่จะแสดงด้วยสัญลักษณ์ “___” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.141) “ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิก ในสังกัดของพรรคตนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดา พรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้ง เป็นผู้นำ ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร” (ม.120 รธน.2540 หน้า 27)

ตัวอย่างที่ (4.141) มีการใช้คำที่เป็นองค์ประกอบย่อยของ “สภาผู้แทนราษฎร” ได้แก่ “คณะรัฐมนตรี” “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” “รัฐมนตรี” “ผู้นำฝ่ายค้าน” ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบในสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น

(4.142) “ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ (๑) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ...” (ม.237 รธน.2540 หน้า 60)

ตัวอย่างที่ (4.142) มีการใช้คำที่เป็นองค์ประกอบย่อยของ “การจับ” ได้แก่ “ผู้ถูกจับ” “จับ” “หมายจับ”

(4.143) “... แต่คำสั่งเรียกเช่นว่านั้นมิให้ใช้บังคับกับผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในกระบวนวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล ...” (ม.135 รธน.2550 หน้า 49)

ตัวอย่างที่ (4.143) มีการใช้คำที่เป็นองค์ประกอบย่อย ได้แก่ “ผู้พิพากษา” “ตุลาการ” ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ทำหน้าที่ร่วมกันอยู่ภายในองค์กรใหญ่ ก็คือ “ศาล”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การซ้ำ

การซ้ำ หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงโดยการใช้รูปภาษาเดิมซ้ำอีกครั้ง จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำคำ และการซ้ำโครงสร้าง แสดงด้วยอักษรตัวหนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การซ้ำคำ

การซ้ำคำ หมายถึง การใช้คำที่เหมือนกันซ้ำอีกครั้ง การซ้ำคำจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำทุกส่วน และการซ้ำบางส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การซ้ำทุกส่วน

การซ้ำทุกส่วน หมายถึง การใช้คำหรือวลีที่เหมือนกันซ้ำอีกครั้ง โดยที่ความหมายของคำหรือวลีนั้นยังคงเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.144) “**พระมหากษัตริย์**ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็น**คณะองคมนตรี**

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อ**พระมหากษัตริย์**ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้” (ม.12 รธน.2540 หน้า 3)

ตัวอย่างที่ (4.144) ปรากฏการซ้ำคำที่เคยปรากฏแล้วในปริจเฉท ได้แก่ “**พระมหากษัตริย์**” และ “**คณะองคมนตรี**”

(4.145) “**การสืบมรดก**ย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลใน**การสืบมรดก**ย่อมเป็นไปตาม ที่กฎหมายบัญญัติ” (ม.48 รธน.2540 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ (4.145) ปรากฏการซ้ำวลี “**การสืบมรดก**” ซึ่งเป็นวลีที่เคยปรากฏแล้วในปริจเฉท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.146) “ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่**ประธานรัฐสภา**ได้ ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่**ประธานรัฐสภา**แทน” (ม.89 รธน.2550 หน้า 29)

ตัวอย่างที่ (4.146) ปรากฏการซ้ำคำ “**ประธานรัฐสภา**” ซึ่งเป็นคำที่เคยปรากฏแล้วในปริจเฉท

1.2 การซ้ำบางส่วน

การซ้ำบางส่วน หมายถึง การใช้คำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวลีซ้ำอีกครั้ง แสดงคำที่ซ้ำ ด้วยอักษรตัวเอียงในสัญลักษณ์ “___” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.147) “องค์*พระมหากษัตริย์*ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้อง*พระมหากษัตริย์*ในทางใด ๆ มิได้” (ม.8 รธน.2540 หน้า 3)

ตัวอย่างที่ (4.147) ปรากฏการซ้ำ “พระมหากษัตริย์” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวลี “องค์พระมหากษัตริย์”

(4.148) “บุคคลจะไม่ต้องรับ*โทษ*อาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนด*โทษ*ไว้ และ*โทษ*ที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่า*โทษ*ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” (ม.32 รธน.2540 หน้า 7)

ตัวอย่างที่ (4.148) ปรากฏการซ้ำคำว่า “โทษ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวลี “โทษอาญา”

(4.149) “(๒) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปใน*บัญชี*รายชื่อของพรรคการเมืองนั้นในเขตเลือกตั้งนั้น เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างโดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ใน*บัญชี*ที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่างให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่” (ม.109 รธน.2550 หน้า 38)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตัวอย่างที่ (4.149) ปรากฏการซ้ำบางส่วนของวลี “บัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง” ได้แก่คำว่า “บัญชี”

2. การซ้ำโครงสร้าง

การซ้ำโครงสร้าง หมายถึง การเชื่อมโยงความที่ใช้โครงสร้างภาษาเหมือนกับที่ได้ปรากฏไปแล้ว แต่มีรูปภาษาที่ต่างกันออกไป แสดงด้วยอักษรตัวเอียงในสัญลักษณ์ “___” ตัวอย่าง

(4.150) “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ *ไม่*ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น *ไม่*เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือ*ไม่*ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ...” (ม.28 รธน.2540 หน้า 6)

ตัวอย่างที่ (4.150) ปรากฏการซ้ำโครงสร้างคำวิเศษณ์ “ไม่...” แสดงการปฏิเสธความหมายของคำกริยาที่อยู่ถัดไป ได้แก่ “ละเมิด” “เป็น” และ “ขัด”

(4.151) “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ *ส่อ*ไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ *ส่อ*ว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ *ส่อ*ว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือ*ส่อ*ว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้” (ม.303 รธน. 2540 หน้า 80)

ตัวอย่างที่ (4.151) ปรากฏการซ้ำโครงสร้างคำกริยา “ส่อ...” นำหน้าวลีที่เป็นพฤติการณ์ที่เป็นไปในทางที่ไม่ดี

(4.152) “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับ แก่*กรณีใดกรณีหนึ่ง*หรือแก่*บุคคลใดบุคคลหนึ่ง*เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย” (ม.29 รธน.2550 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ (4.152) ปรากฏการซ้ำโครงสร้างคำวิเศษณ์แสดงการไม่เฉพาะเจาะจง “...ใด...หนึ่ง” ร่วมกับคำนาม “กรณี” “บุคคล” เพื่อสื่อถึงเหตุการณ์หรือบุคคลที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นใคร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษาการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญพบว่ากลไกการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำและการเชื่อมปรากฏการใช้มากที่สุด โดยการเชื่อมมีลักษณะความสัมพันธ์ถึง 11 ลักษณะ โดยลักษณะความสัมพันธ์แบบแสดงข้อยกเว้นเป็นลักษณะที่พบในการศึกษาครั้งนี้แต่ไม่พบในงานของท่านอื่นที่นำมาศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอบทสรุปของการวิจัยทั้งหมด โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยเลือกศึกษาจากรัฐธรรมนูญไทยสองฉบับ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยเป็นการศึกษาวิจัยใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านวัจนกรรมและด้านปริจเฉท มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้ การศึกษาด้านวัจนกรรมแบ่งเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกเป็นการศึกษาเพื่อจำแนกประเภทวัจนกรรม และประเด็นที่สองเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์รูปแบบวัจนกรรม ส่วนการศึกษาด้านปริจเฉทมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความ จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ประเภทวัจนกรรมในรัฐธรรมนูญไทยปรากฏทั้งสิ้น 5 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมการบังคับ วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการห้าม วัจนกรรมการอนุญาต และวัจนกรรมการยืนยัน โดยวัจนกรรมการบังคับเป็นประเภทวัจนกรรมที่พบมากที่สุดถึงร้อยละ 57.02 ขณะที่วัจนกรรมการยืนยันปรากฏการใช้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 7.95 ซึ่งวัจนกรรมทั้ง 5 ประเภทมีลักษณะที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขเหมาะสมดังแสดงไว้ในตารางที่ 1 ในบทที่ 3 วิธีการวิจัย

2. รูปแบบวัจนกรรมในรัฐธรรมนูญไทยปรากฏ 4 รูปแบบ โดยรูปแบบที่ 4 พบมากที่สุดถึงร้อยละ 60.19 มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียว ลำดับถัดมาคือรูปแบบที่ 1 พบร้อยละ 20.98 มีโครงสร้างเป็นส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนา รูปแบบที่ 2 พบร้อยละ 13.40 มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง และรูปแบบสุดท้าย พบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5.44 คือรูปแบบที่ 3 มีโครงสร้างเป็นส่วนเสริมหน้าตามด้วยส่วนแสดงเจตนาตามด้วยส่วนเสริมหลัง โดยโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 4 พบว่ามีการใช้ในวัจนกรรมการแจ้งให้ทราบมากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากโครงสร้างวัจนกรรมทั้ง 4 รูปแบบข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าโครงสร้างวัจนกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลักคือส่วนแสดงเจตนา และส่วนขยายได้แก่ ส่วนเสริมหน้าและส่วนเสริมหลัง โดยส่วนแสดงเจตนาแบ่งตามการปรากฏของคำบ่งชี้เจตนาได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ส่วนแสดงเจตนาเด่นชัด และส่วนแสดงเจตนาไม่เด่นชัด ขณะที่ส่วนเสริมหน้าปรากฏถ้อยคำ 4 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ และหัวเรื่อง ส่วนถ้อยคำที่ปรากฏในส่วนเสริมหลังพบ 5 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงเงื่อนไข การอ้างถึง การแสดงวัตถุประสงค์ ข้อยกเว้น และการแจกแจงรายละเอียด จะสังเกตเห็นว่าถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นหัวเรื่องในส่วนเสริมหน้าไม่พบการปรากฏในส่วนเสริมหลัง เช่นเดียวกันกับถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นข้อยกเว้น และการแจกแจงรายละเอียดในส่วนเสริมหลังก็ไม่พบการปรากฏในส่วนเสริมหน้า

3. กลไกการเชื่อมโยงความในรัฐธรรมนูญไทยพบ 5 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึง การละ การเชื่อม การเชื่อมโยงคำศัพท์ และการซ้ำ โดยการแสดงความเชื่อมโยงด้วยการเชื่อมพบมากที่สุดถึง 11 ลักษณะ ได้แก่ แบบคล้อยตาม แบบขัดแย้ง แบบแสดงทางเลือก แบบแสดงเหตุ แบบแสดงเวลา แบบเงื่อนไข แบบขยายความ แบบแสดงวัตถุประสงค์ แบบแจกแจง แบบตัดตอนหรือแยกส่วน และแบบแสดงข้อยกเว้น ซึ่งการเชื่อมแบบแสดงข้อยกเว้นนี้เป็นลักษณะที่พบเพิ่มเติมนอกเหนือจากงานวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 2 ส่วนการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง พบ 3 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึงหน่วยนาม การอ้างถึงอนุพากย์หรือประโยค และการอ้างถึงข้อความ กลไกการเชื่อมโยงความประเภทต่อมาคือการละพบ 2 ลักษณะ ได้แก่ การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน และการละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม กลไกการเชื่อมโยงความประเภทการเชื่อมโยงคำศัพท์พบ 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำที่อยู่ในชุดเดียวกัน และการใช้คำแสดงองค์ประกอบของหน่วยใหญ่ และกลไกการเชื่อมโยงความประเภทสุดท้ายคือการเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำพบ 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำคำ และการซ้ำโครงสร้าง ซึ่งการซ้ำคำยังจำแนกได้อีกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำทุกส่วน และการซ้ำบางส่วน

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถอภิปรายโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์การศึกษาได้เป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. การศึกษาจำแนกประเภทวัจนกรรม ปรากฏวัจนกรรมการบังคับมากที่สุด เนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร เป็นกฎหมายที่รัฐตราขึ้นเพื่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ใช้บังคับควบคุมความประพฤติของพลเมืองในรัฐ (พิมพา จิตตประสาทศีล, 2548: 7) บทบัญญัติทางกฎหมายจึงเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับ เมื่อเกิดเหตุการณ์ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายขึ้นกฎหมายจะมีสภาพบังคับใช้ได้ทันที ดังนั้นวัจนกรรมการบังคับซึ่งหมายถึง ความพยายามเพื่อให้ผู้รับสารกระทำในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการให้กระทำ โดยการกระทำนั้นเป็นการกระทำในอนาคต และการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้รับสารต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นประเภทวัจนกรรมที่ปรากฏการใช้มากที่สุด และจากลักษณะของกฎหมายรัฐธรรมนูญดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น จึงส่งผลให้วัจนกรรมการยืนยัน ซึ่งหมายถึง การกระทำในปัจจุบันของผู้ส่งสารในการกล่าวถ้อยคำเพื่อต้องการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสารเนื่องจากผู้รับสารยังไม่มั่นใจในสิ่งนั้น ผู้ส่งสารจึงพยายามทำให้ผู้รับสารมั่นใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารบอก เป็นวัจนกรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด อีกสิ่งหนึ่งที่สังเกตเห็นได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือ ลักษณะของสังคมไทยที่เป็นสังคมที่มีความประนีประนอม ซึ่งสะท้อนผ่านทางตัวภาษา อันจะเห็นได้จากการใช้คำว่า “ให้” ในความถี่ที่มากกว่าคำว่า “ต้อง” ในการแสดงเจตนาของการบังคับ แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองและบริหารประเทศแต่กลับเลือกใช้คำว่า “ให้” ที่มีความหมายสะท้อนหลักประนีประนอม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Cao (2009) ในเรื่องคำกริยาช่วยที่ก่อให้เกิดการกระทำในการแสดงเจตนาของการออกคำสั่งหรือข้อบังคับ ซึ่ง Cao พบว่ากฎหมายภาษาอังกฤษใช้ “shall” และ “must” ภาษาจีนใช้ 必须 / 须 (bixu/xu) และ 应当 (yingdang) โดย 应当 (yingdang) นี้มีความหมายเทียบได้กับ “should” หรือ “ought to” ความสอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาษากฎหมายนั้นมีลักษณะที่เป็นสากล ถึงแม้ว่าจะใช้ภาษาที่ต่างกันแต่ก็มีหลักการคล้าย ๆ กัน ในเรื่องของการประนีประนอม

2. รูปแบบวัจนกรรมพบโครงสร้างวัจนกรรมทั้ง 4 รูปแบบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของภาษากฎหมายดังที่ชาคริต อนันทราวัน (2540: 98) ได้กล่าวไว้ว่า

การผูกประโยคในภาษากฎหมายขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสาระของกฎหมาย ถ้าประเด็นนั้นมีสาระเดียวไม่มีเงื่อนไขอื่นใดอีกก็เขียนสั้น ๆ เข้าใจง่าย เช่น มาตรา 139 มีประเด็นเดียวสั้น ๆ ว่า “ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน” แต่ถ้ามีเงื่อนไขซับซ้อน การใช้ภาษาก็ซับซ้อนขึ้น มีการผูกประโยคซับซ้อนเรียกว่า สังกรประโยค ผสมกับอเนกรรถประโยค ผสมผสานซ้อนกันไป

ดังนั้นจึงปรากฏโครงสร้างวัจนกรรมทั้ง 4 รูปแบบ กล่าวคือ หากมาตราใดมีสาระเดียวโดยไม่มีเงื่อนไขอื่นใดก็จะปรากฏโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 4 ที่มีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียว แต่หากมาตราใดมีเงื่อนไขอื่นมาเกี่ยวข้องก็จะปรากฏเป็นส่วนเสริมหน้าหรือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนเสริมหลังหรือปรากฏทั้งส่วนเสริมหน้าและส่วนเสริมหลังในโครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 1, 2 และ 3

ถึงแม้ว่าการผูกประโยคในกฎหมายจะมีความซับซ้อน ประกอบด้วยสังกรประโยคและอเนกรรถประโยค แต่โครงสร้างวัจนกรรมรูปแบบที่ 4 ซึ่งมีโครงสร้างเป็นส่วนแสดงเจตนาเพียงส่วนเดียวกลับพบการปรากฏมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวัจนกรรมคือการใช้ภาษาเพื่อแสดงเจตนาที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ โดย 1 เจตนา เป็น 1 ถ้อยคำ แต่ 1 ถ้อยคำอาจมีมากกว่า 1 ประโยค ก็ได้ ดังนั้นการผสมผสานระหว่างสังกรประโยคและอเนกรรถประโยคไม่ได้มีผลต่อโครงสร้างวัจนกรรมแต่อย่างใด

ส่วนการไม่ปรากฏถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นหัวเรื่องในส่วนเสริมหลัง และการไม่ปรากฏถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นข้อยกเว้นและการแจกแจงรายละเอียดในส่วนเสริมหน้านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของหัวเรื่องที่มีความหมายเป็นถ้อยคำที่แสดงประเด็นหรือหัวข้อของการแสดงเจตนา เป็นส่วนที่ชี้นำไปสู่ส่วนแสดงเจตนา ดังนั้นถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นหัวเรื่องจึงปรากฏในส่วนเสริมหน้าเท่านั้น แตกต่างกับถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นข้อยกเว้นซึ่งเป็นถ้อยคำที่แสดงเหตุการณ์ที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง หรือตรงกันข้ามกับถ้อยคำในส่วนแสดงเจตนา ถ้อยคำลักษณะนี้จะปรากฏคำเชื่อม “เว้นแต่” นำหน้าถ้อยคำเสมอ ซึ่งคำเชื่อม “เว้นแต่” เป็นคำเชื่อมที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างประโยคที่นำมาข้างหน้าและประโยคที่ตามมาข้างหลัง ดังนั้นถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นข้อยกเว้นนี้จึงปรากฏในส่วนเสริมหลังเท่านั้น การแจกแจงรายละเอียดก็เช่นเดียวกันคือเป็นถ้อยคำที่แสดงรายละเอียดของส่วนแสดงเจตนาที่ปรากฏนำมาข้างหน้าให้มีความละเอียดชัดเจนโดยการแจกแจงรายละเอียดเป็นข้อ ๆ ดังนั้นถ้อยคำทั้งสองลักษณะนี้จึงปรากฏในส่วนเสริมหลังเท่านั้น

3. กลไกการเชื่อมโยงความประเภทการเชื่อมปรากฏการใช้ในรัฐธรรมนูญมากที่สุดถึง 11 ประเภท ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะเด่นประการหนึ่งของภาษากฎหมายคือเป็นประโยคยาว มีการผูกประโยคซับซ้อน ประกอบด้วยสังกรประโยคผสมผสานซ้อนกันกับอเนกรรถประโยค (ชาคริต อนันทราวัน, 2540: 98) ดังนั้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสังกรประโยคและอเนกรรถประโยคที่ผูกซ้อนกัน กลไกการเชื่อมโยงความประเภทการเชื่อมจึงถูกนำมาใช้ในความถี่ที่มาก นอกจากนี้การซ้ำก็เป็นกลไกการเชื่อมโยงความอีกประเภทหนึ่งที่ปรากฏการใช้มาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลักเกณฑ์ในการยกร่างกฎหมายประการแรกที่ มีชัย ฤชุพันธ์ (มีชัย ฤชุพันธ์, ม.ป.ป. อ้างใน นพดล เฮงเจริญ, 2550) ได้กล่าวไว้ คือ ภาษากฎหมายต้องมีความชัดเจน ดังนั้นกลไก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำจะช่วยลดปัญหาเรื่องการตีความ โดยการใช้รูปภาษาเดิมซ้ำอีกครั้งจะช่วยให้ภาษากฎหมายมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยเรื่องรูปแบบวัจนกรรมและการเชื่อมโยงความในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาประเภทและรูปแบบวัจนกรรม รวมถึงการเชื่อมโยงความในกฎหมายประเภทอื่นก็มีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน อย่างเช่น กฎหมายปกครองที่เป็นกฎหมายมหาชนเช่นเดียวกันกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐด้วยกัน เป็นต้น

2. การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยอาศัยปัจจัยในด้านเวลาและยุคสมัยเพื่อศึกษาวิวัฒนาการในการร่างกฎหมายก็มีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กฤษดาวรรณ หงศ์ลดารมภ์ และ ธีรนุช โชคสุวณิช. 2551. **วัจนปฏิบัติศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กษมาภรณ์ มณีขาว. 2533. **รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงตัวแสดงบทบาทในปริจเฉทเรื่องเล่าภาษาเมี่ยน.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กอบพร จันทนาคร. 2530. **บทวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาในกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายปัจจุบัน: กฎหมายครอบครัว.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กิตติบดี ใยพูล. 2546. “ภาษากฎหมายไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.” **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์** 21 (1): 1-17.

คันธ์ชิด อินทชาติ. 2518. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ.** นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

จรินทร์ สุวรรณโชติ. 2537. **การศึกษาเปรียบเทียบภาษากฎหมายในกฎหมายตราสามดวงกับกฎหมายปัจจุบัน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาคริต อนันทราวัน. 2540. **การใช้ภาษาในกฎหมายรัฐธรรมนูญ.** พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ชลธิชา บำรุงรักษ์. 2539. **การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย.** ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัดสำเนา)

เชาวนะ ไตรมาศ. 2550. **ข้อมูลพื้นฐาน 75 ปี ประชาธิปไตยไทย 2475 – 2550.** พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

_____. 2551. **การเมืองในรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดุลยการณ์ กรณฑ์แสง. 2537. **การวิเคราะห์การนิยามคำศัพท์ภาษากฎหมาย: กฎหมายครอบครัวและมรดก.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. 2539. "ภาษาไทยในกฎหมาย." **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์** 4-5: 2-16.

ทัศนีย์ เจริญพร. 2534. **ลักษณะการเชื่อมโยงความในศิลาจารึกอีสานระหว่างพุทธศักราช 1893 – 2466.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. 2541. **วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทพี จรัสจรุงเกียรติ. 2543. **หน่วยเชื่อมโยงปริจเฉทภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2550. **ภาษากฎหมายไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพดล เฮงเจริญ. 2550. **"ภาษากฎหมายไทย"** (Online). www.oknation.net/blog/print.php?id40007., 19 มีนาคม 2557.

นัทธ์ชนัน นาถประทาน. 2557. "อำนาจในภาษากฎหมายไทยที่แสดงโดยคำกริยาบังคับ." **ภาษากับอำนาจ บทความจากการสัมมนาวิชาการ**. 47-77.

นันทิกานต์ ศิลปศร. 2542. **การศึกษาเปรียบเทียบการเชื่อมโยงความในรายการสารคดีไทยและสารคดีแปลทางโทรทัศน์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิตย์สุดา อภินันทาภรณ์. 2534. **ลักษณะการเชื่อมโยงในการรายงานข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ การศึกษาภาษาระดับข้อความ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. 2553. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประภาพร มณีโรจน์. 2529. **การใช้รูปแทนคำนามเพื่อบอกความต่อเนื่องในข้อเขียนภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาณิสรา เบี้ยมุกดา. 2550. **การเชื่อมโยงความในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสต่างประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์. 2543. **โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน: การศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์เปรียบต่าง.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พริมา รักษพลเดช. 2554. **การวิเคราะห์ปัญหาของการอนุมานความเชื่อมโยงของข้อความระดับสัมพันธสารจากกลไกคำเชื่อม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพา จิตตประสาทศีล. 2548. **การศึกษาลักษณะภาษาในกฎหมายไทย: ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พูลสุข นาวิก. 2533. **ลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในภาษาไทยถิ่นเหนือจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. 2529. **ลักษณะเฉพาะของโครงสร้างความเรียงในภาษาไทย: ความถ้อยทีถ้อยเข้าใจกันของผู้เขียนและผู้อ่าน**. เอกสารในการสัมมนาเรื่องความเป็นไทที่ควรธำรงไว้ เสนอที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 26 กุมภาพันธ์- 2 มีนาคม 2529. (อัดสำเนา)

ภัทรวดี อุทธา. 2555. **การเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่อง ขูลูนางอั้ว.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2554. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น.** ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มลุลี พรโชคชัย. 2538. **การศึกษาวัจนลีลาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธชัย วิธีกล. 2546. **การใช้คลังข้อมูลภาษากฎหมายไทยในการแปลเอกสารกฎหมายจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลและล่าม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชกิจจานุเบกษา. 2540. เล่มที่ 114 ตอนที่ 55ก, หน้า 1-99.

_____. 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47ก, หน้า 1-127.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____. 2553. **พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์(ภาษาศาสตร์ประยุกต์).** กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

รุ่งอรุณ ใจซื่อ. 2549. **วัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในภาษาไทย: กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. 2552. **วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุพัตรา เกาะแก้ว และ พิศมัย อยู่โพธิ์. 2546. "การเชื่อมโยงความในบทความทางเศรษฐกิจ." **เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 41: สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาคหกรรมศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 464 – 471.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุภาสินี โพธิวิทย์. 2547. **กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อิศเรศ ดลเพ็ญ. 2544. **การศึกษาการให้คำแนะนำในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุมาภรณ์ สังขมาน. 2544. "การใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย: วัจนกรรมขอร้อง ปฏิเสธและการไม่เห็นด้วย." **วารสารภาษาและวัฒนธรรม** 20 (3): 43-54.

ฮามัม สุปรียาดี. 2548. **การศึกษาลักษณะวัจนกรรมที่ปรากฏในเว็บโฆษณาไทย – อินโดนีเซีย ตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Austin, J. L. 1962. **How to do Things with Words.** Oxford: Oxford University Press.

Beaugrande, R.A., and W.U. Dressler. 1981. **Introduction to Text Linguistics.** London: Longman.

Cao, D. 2009. "Illocutionary acts of Chinese legislative language." **Journal of Pragmatics** 41: 1329-1340.

Halliday, M.A.K. and R. Hasan. 1976. **Cohesion in English.** New York: Longman.

Leech, G. 1974. **Semantic.** Harmonworth: Penquin Book.

Searle, J.R. 1969. **Speech Acts: An Essays in the Philosophy of Language.** Cambridge: Cambridge University Press.

Chanawangsa, W. 1986. **Cohesion in Thai.** Ph.D. Dissertation, Georgetown University.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ- สกุล	นางสาวสุวิมล สดสะอาด
วัน เดือน ปีที่เกิด	3 กุมภาพันธ์ 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)
	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์